T. C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

175291

Yüksek Lisans Tezi

135291

EMNİYET TEŞKİLATINDA SUÇ YERİ YÖNETİMİ VE YÖNETİCİLİĞİ

Hüsrev Salmaner

2501872360

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Zehreddin Aslan

İstanbul – 2002

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

KAMU YÖNETİMİ Anabilim Dalında **2360** numaralı **HÜSREV SALMANER'ın** hazırladığı **"EMNİYET TEŞKİLATINDA SUÇ YERİ YÖNETİMİ VE YÖNETİCİLİĞİ"** konulu YÜKSEK LİSANS / ~~DOKTORA~~ TEZİ ile ilgili **TEZ SAVUNMA SINAVI,** Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 10.Maddesi uyarınca **15.10.2002 SALI** günü saat **14.00'de** yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin .....'ne* ~~OYBİRLİĞİ~~ **/OYÇOKLUĞUYLA** karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ(*)	İMZA
PROF.DR. FÜSUN SOKULLU AKINCI	Kabul	
DOÇ.DR. BİRSEN ÖRS	KABUL	
DOÇ.DR. NAZ ÇAVUŞOĞLU	RED	
DOÇ.DR. ZEHREDDİN ASLAN	KABUL	
YRD.DOÇ.DR. YAŞAR NURİ	KABUL	

Besim Ömer Paşa Caddesi Beyazıt-34452-İstanbul
Tel:0212 526 13 38 – 0212 514 01 35 Fax: 0212 520 85 04

ÖZ

Bu tez çalışmasında; Emniyet Teşkilatı görev alanı içerisindeki önemli alanlardan birisi olan "Suç Yeri İnceleme" konusu incelenmiştir. Çok geniş olan ve teknik yönleri de bulunan bu konunun özellikle yönetim ve yöneticiliği üzerinde durulmuştur. Suç yeri yönetimi ve yöneticiliği açısından önem taşıyan konular ayrıntılı incelenmeye ve konunun önemi vurgulanmaya çalışılmıştır. Bu çalışmanın meydana getirilmesinde; yabancı ülkelerin özellikle ABD güvenlik güçlerince hazırlanan veya kullanılan literatürden faydalanılmış ve alıntılar yapılmıştır. İnternet ortamında ilgili sayfalar taranmış ve faydalanılmıştır. Ülkemizde bu konuda çıkan eserler az sayıda ve yetersiz olmakla birlikte faydalanılmıştır. Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde hazırlanan hizmet içi eğitim amaçlı kaynaklar taranmıştır. İçlerinden konuya ilişkin bölümlerden yararlanılarak bazı alıntılar yapılmıştır. Bunlara ilave olarak 14 yıldır bünyesinde görev yaptığım polis teşkilatı içerisinde kazandığım tecrübeler de yeri geldiğinde kullanılmıştır. Bu sayede eskiden beri bilinen yöntem, metot ve bilgilerin yanında yeni ve orijinal tespitler ile bakış açıları sunulmuştur. Kendimce önemli gördüğüm ve sorunun çözümüne katkıları olacağını düşündüğüm bazı çözüm önerileri de getirilmiştir.

ABSTRACT

This thesis refers to the subject of "Crime Scene Investigation" which is one of the important missions of the Turkish Police Organization.The management and the managership of crime scene, which have technical aspects, are mostly discussed.The subjects important for crime scene management and managership are studied detailedly.We tried to stress the importance of the subject. While this subject have been studied, we have utilized the foreign sources, especially the sources written and being used by American Police and have made some quotations from them.Some researches have been made from the Internet and the sources written in our country despite that they are very rare and inadequate .And also the sources prepared for in-service training have been researched and the chapters related to our subject have been taken as quotatinos.In addition to that, all these experiences obtained by me while I have been working for 14 years in Turkish National Police Service were used when necessary in this thesis.Thanks to all above, some new and original information and methods with aspects have been presented instead of the old ones.Finally solutions, which are important and will be help to deal with some problems in our organization were developed.

ÖNSÖZ

AB' ye girmek için hazırlandığımız bu günlerde ülkemizin en fazla başını ağrıtan ve sıkıntı veren konulardan bir tanesi insan hakları ihlalleri iddiaları konusudur. Bu konuya da en fazla muhatap olan kurumlardan biri EGM'dir. Emniyet Teşkilatının muhatap olduğu insan hakları ihlali iddialarının ortadan kaldırılmasında; teşkilatın yaptığı çalışmalarda daha bilimsel ve teknolojik olmasının önemli bir etken olacağını düşünmekteyim. Polisin çalışmalarını bilimsel altyapıya dayandırabileceği alanlardan bir tanesi de suç yeri incelemesidir. Bu tezin amacı da polisin suç yeri incelemesi konusunda en önemli eksiklerinden birisi olan suç yeri yönetimi ve yöneticiliği konusunda yeni bir bakış açısı sunabilmek ve çalışmaları mümkün olabildiğince bilimsel bir altyapıya oturtmaya çalışmaktır.

Suç yeri yönetimi ve yöneticiliği ülkemizde henüz yeterince ele alınmayan ve incelenmeyen bir konudur. Oysa bu alanda oldukça önemli sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunlar hem polis teşkilatının çalışmalarını olumsuz etkilemektedir. Hem de bu alanda yapılan hatalar sonucunda teşkilat önemli eleştiriler almakta ve toplum nazarında prestij kaybına uğramaktadır. Bu çalışma ile; bu konunun önemi tekrar gündeme getirilerek bu alanda ileri sürülen görüş ve öneriler ile yeni adımlar atılmasına olanak tanınabileceği düşünülmüştür. Konunun ülkemizde yeterince tartışılmadığı ve bu konuda yeterince yazılı kaynak bulunmaması da düşünüldüğünde bu çalışmanın önemi daha iyi anlaşılacaktır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında özellikle Amerikan lokal ve federal polis teşkilatlarınca hazırlanan veya bu teşkilatlarca eğitim amaçlı kullanılan kitap, broşür ve değişik yazılı dokümanlardan faydalanılmıştır. İnternet ortamında konu ile ilgili yabancı polis teşkilatlarının siteleri de incelenerek farklı bakış açıları incelenmeye çalışılmıştır. Ülkemizde mevcut bulunan az sayıdaki Türkçe kaynaklardan faydalanılmıştır. Konuya renk getirmek ve daha çarpıcı hale getirebilmek için basında yer alan yerli ve yabancı kaynaklı enteresan görülen haberlerden alıntılar yapılmıştır.

Konu ile ilgili uzun süren çalışmalarımda bana desteğinden ve göstermiş olduğu sabırdan dolayı eşime ve bu süre içerisinde evde yapmış olduğum

çalışmalarımda bilgisayarlarına ortak olduğum ve uzun süre meşgul ettiğim çocuklarıma da burada teşekkür etmek isterim. Çalışmalarım süresince değerli fikir ve önerilerini benden esirgemeyen meslek büyüklerim ile çalışma arkadaşlarıma ve bu konuda katılımda bulunan tüm meslektaşlarıma da şükranlarımı sunarım.

Tezimin bu hale gelmesinde değerli fikir, eleştiri ve yönlendirmeleri ile en önemli role sahip olan değerli tez danışman hocam Doç. Dr. Sayın Zehreddin Aslan'a sonsuz teşekkürlerim ile birlikte saygılarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZ ii

ÖNSÖZ iii

ŞEKİLLER LİSTESİ ix

KISALTMALAR LİSTESİ x

GİRİŞ 1

I. BÖLÜM

SUÇ YERİ YÖNETİMİ VE YÖNETİCİLİĞİ

A- Suç Yeri: 4

B- Suç Yeri İncelemesi: 6

C- Suç Yeri Yönetimi Ve Yöneticiliği: 7

D- Suç Yeri Yöneticisinin Sahip Olması Gereken Özellikler: 11

E- Suç Yeri Yöneticisinin Temel Görevleri: 13

1- Suçun İşlendiğinin Tespit Edilmesi: 13

2- Kurbanın Kimliğinin Tespit Edilmesi: 14

3- Suçun Tanımlanması: 15

4- Suçun İşlendiği Yerin Tespit Edilmesi: 16

5- Suçun İşleniş Şeklinin Tespit Edilmesi: 16

6- Suçlunun Yerinin Tespit Edilmesi Ve Yakalanması: 17

7- Suçun İspatlanması: 17

8- Basına Bilgi Verme: 18

F- Suç Yerine Gidilmeden Önce Yapılacak İşlemler: 18

G- Suç Yerinde Yapılacak Ön Çalışmalar: 20

H- Suç Yeri İncelemesi Ve Dikkat Edilmesi Gereken Genel Konular: 23

I- Suç Yeri İncelemesi ve Araştırma Metotları: 25

1- Nokta Nokta Araştırma Metodu: 25

2- Spiral Veya Genişleyen Daireler Şeklinde Araştırma Metodu: 26

3- Şerit Şeklinde Araştırma Metodu: 27

4- Izgara Şeklinde Araştırma Metodu: 27

5- Bölge Araştırma Metodu: 28

6-Tekerlek Araştırma Metodu: 28

İ- Suç Yeri İncelemesinde Delil Toplamada İzlenecek Safhalar: 29

Sayfa

II. BÖLÜM

DELİLLER VE SUÇ YERİ ÇALIŞMALARI

DELİLLER: 32

Tanım: 32

DELİL ÇEŞİTLERİ: 32

1- Beyan: 32

a) Tanık Beyanı: 32

b) Sanık Beyanı: 33

c) Sanığın Dışındaki Tarafların Beyanı: 33

2- Belge: 34

a) Yazılı Belge: 34

b) Şekil Tespit Eden Belge: 34

c) Ses ve Görüntü Tespit Eden Belge: 34

3- İz ve Belirtiler: 35

a) Tabii İz ve Belirti: 35

b) Sun'i İz ve Belirti: 36

MADDİ (FİZİKİ) DELİLLER: 37

Tanımlar: 37

Fiziki Delil Çeşitleri: 37

DELİLLERİN ÖZELLİKLERİ: 38

SUÇ YERİ ÇALIŞMALARI: 40

A- Suç Yeri Fotoğrafçılığı: 40

1- Suç Yerinde Fotoğraf Çekmenin Amacı Ve Önemi: 40

2- Yerinden Oynatılmadan Önce Her Şeyin Fotoğrafını Çekmek: 41

B- Suç Yeri Krokisi: 42

1- Tanım: 42

2- Önemi: 42

3- Kroki Çiziminin Amacı: 43

4- Kroki Çizimi: 44

C. Kroki Çiziminde Dikkat Edilecek Konular: 45

D- Kroki Çizim Şekilleri: 46

1- Kuşbakışı Kroki Çizimi: 47
2- Dikey Kroki Çizimi 47
3- İzdüşüm Kroki Çizimi: 47
4- Üç Boyutlu Kroki Çizimi: 47
E- Kroki Çiziminde Ölçüm Metotları: 47
1- Düz Hat Metodu: 48
2- Dikdörtgen Metodu: 48
3- Üçgen Metodu: 48
F- Kroki Çeşitleri: 48
1- Alan Krokisi: 49
2- Çevre Krokisi: 49
3- Detay Krokisi: 49

III. BÖLÜM

Suç Çeşitlerine Göre Suç Yeri İncelemeleri

1- Silahlı Saldırı – Cinayet: 50
2- Irza Geçme (Tecavüz): 56
3- İntihar: 57
4- Kundaklama: 59
5- Bombalama: 62
a) Yapılacak İşlerin Planlanması: 62
b) Suç Yerinde İdari Yapının Kurulması: 62
c) Güvenlik Önlemlerinin Alınması: 63
d) Suç Yerinin Korunması: 63
e) Kamera Ve Fotoğraf Çekimleri: 65
f) Delil Araştırma: 65
6- Hırsızlık: 68
a) Suç Yerine Geliş İstikameti: 68
b) Suç Yerine Giriş Noktası: 68
c) Suç Yerine Giriş Şekli: 69

d) Failin Gerçek Hedefinin Tespiti: 69
e) Suç Yerine Giriş Noktası İle Hedef Arasında İzlenen Yol: 70
f) Suç Yerinden Çıkış Noktasının Tespiti: 70
g) Hedef İle Suç Yerinden Çıkış Noktası Arasında İzlenen Yol: 71
h) Suç Yerinden Uzaklaşma İstikameti: 71
ı) Hırsızlık Olayları Suç Yeri İncelemelerinde Dikkat Edilecek Diğer Önemli Hususlar: 72
7- Uyuşturucu Madde Suçları: 73
a)- Şahıslar Üzerinde Yapılacak İncelemeler. 73
b)- Suça Konu Yerler İle İlgili Yapılacak İncelemeler. 75
c)- Taşıt Araçları Üzerinde Yapılacak İncelemeler. 77
8- Trafik Suçları - Vurup Kaçma: 78
Suç Yeri Araştırmacılarının En Fazla Yapmış Oldukları Hatalar: 80

Sonuç Ve Öneriler: 82

KAYNAKÇA: 83

EKLER: 86

ŞEKİLLER LİSTESİ

		Sayfa
ŞEKİL 1	Nokta nokta araştırma metodu.Sf.26	86
ŞEKİL 2a	Spiral metot.Sf.26	87
ŞEKİL 2b	Spiral metot. Sf.26	88
ŞEKİL 3	Şerit şeklinde araştırma metodu. Sf.27	89
ŞEKİL 4	Izgara şeklinde araştırma metodu. Sf.27	90
ŞEKİL 5a	Bölge araştırma metodu. Sf.28	91
ŞEKİL 5b	Bölge araştırma metodu. Sf.28	92
ŞEKİL 6	Tekerlek araştırma metodu. Sf.28	93
ŞEKİL 7	İzdüşüm kroki. Sf.41	94
ŞEKİL 8	Düz hat metodu. Sf.41	95
ŞEKİL 9	Dikdörtgen metodu. Sf.41	96
ŞEKİL 10	Üçgen metodu. Sf.42	97
ŞEKİL 11	Alan krokisi. Sf.42	98
ŞEKİL 12	Cevre krokisi. Sf.42	99
ŞEKİL 13	Detay krokisi. Sf.43	100

KISALTMALAR LİSTESİ

AB : Avrupa Birliği
ABD : Amerika Birleşik Devletleri
APK : Araştırma, Planlama, Koordinasyon
CMUK : Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu
DNA : Deoksiribonükleikasit, hücrelerin bilgi deposu.
DYP : Doğru Yol Partisi
EGM : Emniyet Genel Müdürlüğü
FBI : Amerikan federal iç güvenlik teşkilatının İngilizce isminin baş harfleri.
GPS : Global yer belirleme sisteminin İngilizce isminin baş harfleri.
Md. : Müdürlüğü
Şb. : Şube
TIR : Kamyondan büyük nakliye aracının adının uluslar arası kısaltması.
TNT : Patlayıcı madde ismi
TWA : Uluslar arası bir uçak şirketi isminin baş harfleri.
USA : Amerika Birleşik Devletleri'nin İngilizce isminin baş harfleri.
Vb. : Ve benzeri.

GİRİŞ:

Polis teşkilatlarının kuruluş amaçları geniş manada; devlet sınırları içerisinde, devletin güvenliğinin teminat altına alınması, toplumun huzur ve güven ortamı içerisinde yaşaması ve bu ortamın devamlılığının sağlanması şeklinde açıklanabilir. Toplumun menfaatleri doğrultusunda olan bu amaca rağmen hemen her devlette polis teşkilatları bazı eleştirilere maruz kalmaktadır. Ülkemizin, Mustafa Kemal ATATÜRK'ün göstermiş olduğu hedef doğrultusunda; medeni ülkeler arasında yer almasında önemli bir rolü bulunan Türk Polis Teşkilatı, bu bilinç ile her geçen gün kendini biraz daha yenileme ve daha nitelikli bir hizmet verme çabası içerisinde bulunmaktadır. Buna rağmen bugün henüz her konuda istenilen seviyeye gelindiği söylenilemez. Bu nedenle ülkemizde de polis teşkilatı zaman zaman bazı alanlarda eleştiriler almaktadır. Bu eleştiriler genel olarak:

1- İnsan hakları ihlalleri:

Polisin suç ve suçlularla mücadelesinin her safhasında karşılaşılabilen bir eleştiri türü olarak ortaya çıkmaktadır. Zaman zaman da devletlerarası platformda gündeme getirilmektedir. Suistimal edilmeye çok müsait bir konudur. Bu nedenle son zamanlarda poliste ifadesi alınan şüphelilerden çoğu mahkeme safhasında, verdikleri bu ifadeleri reddetmekte ve polisi kendilerini zor kullanmakla itham etmektedirler. Bu eleştirilerin ortadan kaldırılmasına yönelik olarak CMUK'da bazı değişiklikler yapılmıştır.

2- Eğitim konusu:

Uzun yıllar polisin eğitimi konusu çeşitli çevrelerce eleştiri konusu yapılmıştır. Polisin ilkokul mezunu olması, mücadele etmeye çalıştığı siyasi veya adi suçluların ise üniversite mezunu tahsilli insanlar olmaları çarpıcı bir örnek olarak ileri sürülmüştür. Bu nedenle polisin başarılı olmasının mümkün olamayacağı ve bir çok hatalar yaptığı konuları polisin aleyhinde propaganda malzemesi olarak kullanılmıştır. Ancak geçen zaman süreci içerisinde Türk polisi bu konudaki açığını büyük bir hızla kapatmaya çalışmış ve bu eleştirilere büyük oranda son verdirmiştir. Fakat bu alanda daha büyük ilerlemeler kaydedilmesi gerektiği de kabul edilmelidir.

3- Görev yönünden başarı durumu:

Polisin başarısı çoğu zaman suçların ortaya çıkartılması, suçluların tespit edilmesi ve yakalanması ile açıklanmaya çalışılmaktadır. Ne kadar fazla suçu ortaya çıkartmış ve ne kadar çok suçlu yakalanmış ise polis o derece başarılı, aksi taktirde ise başarısız görülmüştür. Meydana gelen her büyük çaplı bombalama olayının veya sansasyonel nitelikli öldürme olayının arkasından medyada konu en ön plana çıkartılarak faillerin ne zaman yakalanacağı konusu işlenip polisin başarısı gündeme getirilmektedir. Bu tür olaylarda faillerin kısa süre içerisinde tespit edilerek yakalanması tabii ki polisin başarısını gösterir. Fakat polisin asli görevi ve gerçek başarısının suçların olmadan önce engellenmesi ve bu ortamın tesis edilerek devamlılığının sağlanmasının olduğu unutulmakta veya gözardı edilmektedir.

"Suç Yeri İncelemesi" konusu polis açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada ele alınan **"Suç Yeri Yönetimi Ve Yöneticiliği"** ise bu konunun can damarı mahiyetindedir. Çünkü ilerideki sayfalarda da görüleceği gibi bu alanda yapılacak çalışmaların bir çoğu suç yerinde yapılacak etkin bir yönetim ve yöneticilik ile değer kazanacaktır. Suç yeri incelemesinin gerçek manada yapılabilmesi polisin içine düşmekte olduğu bir çok sıkıntılardan kurtulmasına sebep olacaktır. Sağlıklı yapılacak suç yeri incelemesi ile; suçun mahiyetinin ne olduğu, nasıl işlendiği, kullanılan suç aletleri, bunları kimlerin kullandığı, suçun kaç kişi tarafından işlendiği, suçluların kimliklerinin tespiti, suç delillerinin eksiksiz tespit edilmesi vb. konular netleştirilebilinir.

Bilimsel metotlar, ileri teknoloji ürünü cihazlar ve konularında yetişmiş uzman personeller ile yapılacak suç yeri incelemesinde elde edilecek deliller ve varılacak sonuçlar ile; polisin, yaptığı çalışmalarda insan hakları ihlalleri yapmadığı, eğitim konusunda yetersiz olmadığı ve çalışmalarında başarısız sayılamayacağı açık ve net olarak ortaya koyularak bu konularda yapılabilecek eleştirilere en güzel cevaplar verilebilecek ya da çeşitli çevrelerin kasıtlı olarak yapmak istedikleri propaganda mahiyetli bu tarz eleştirilere açık kapı bırakılmamış olacaktır.

Bu tür ilmi metotlar ile yapılacak çalışmaların; polisin başarısını arttıracağı için toplumda işlenen suç oranlarının azalmasını, huzurlu bir ortamın oluşmasını ve insanların emniyet güçlerine tam bir güven duymalarını sağlayacağı açıktır.

Kaliteli olarak yetiştirilmiş insan gücü, ileri teknoloji ürünü cihazlarla donatılmış, hukuk normları içerisinde ve bilimsel metotlarla çalışan bir Türk Polis Teşkilatının medeni ülkeler polis teşkilatları arasındaki yerini alacağını ve ülkemizin de dünya arenasındaki saygınlığının artmasında önemli bir rol üstleneceğini düşünmekteyim.

I. BÖLÜM

SUÇ YERİ YÖNETİMİ VE YÖNETİCİLİĞİ

A- SUÇ YERİ:

"Suç yeri" tabiri ülkemizde pek kullanılmamaktadır. Bunun yerine **"Olay yeri"** tabiri kullanılmaktadır. EGM bünyesinde illerde bu konu ile ilgili kurulan şubelerin ismi de **"Olay Yeri İnceleme Şube Müdürlüğü"** olmuştur. Oysa **"Olay yeri"** tabiri çok geniş anlam ifade etmektedir. Uzman ekiplerin yapacakları incelemelerde önemli olan **"suç"** işlenip işlenmediği konusudur. Meydana gelen her olay, bünyesinde suç unsurunu taşımayabilir. Buna en güzel örnek büyük tabii afetler; deprem, yangın, sel vb. gösterilebilir. Bu tür olaylar toplumda çok büyük etkiler meydana getirmelerine rağmen beraberlerinde suç unsurunu taşıdığı düşünülmezse polis açısından uzman ekiplerin incelemesine gerek görülecek olaylar değildir. Buna karşılık küçük bir hırsızlık olayı dahi polisin uzman ekiplerinin çalışma yapmasını gerektirebilmektedir. Polisin görevi açısından **"Olay yeri"** tabiri yerine **"Suç yeri"** tabirinin kullanılmasının daha doğru olacağı düşünülmektedir.

Ayrıca günümüzde Avrupa Birliğine girmeye çalışan ülkemizin, polisiye konular açısından da Avrupa normlarına uygun hale getirilmesinde ve yeknesaklığın sağlanmasında fayda görülmektedir. Bu tez çalışmasının sürdürülmesinde karşılaşılan ingilizce kaynakların tamamında bu konunun "**CRIME SCENE INVESTIGATION**" adı altında ele alınmış olduğu görülmüş olup bu ibarenin türkçe karşılığı ise "**SUÇ YERİ İNCELEMESİ**" dir. Literatürde de karışıklığa sebebiyet verilmemesi açısından bu çalışmada **"Suç yeri"** tabiri tercih edilmiştir.

Suç yeri; suçun işlendiği, suça konu olan olayın meydana geldiği yer olarak akla gelebilir. Ancak polisin görevi açısından bakıldığında suç yeri; suça konu olan olayın meydana geldiği yer ile birlikte, bu yerin geliş istikametini, delillerin bulunabileceği çevre bölgelerini ve kaçış istikametini de içerisine alır.

Suç yeri, işlenen suçun çeşidine, suça konu olan ve meydana gelen olayın oluş şekline göre bir boyut kazanır. Bazı suçlarda suçun özelliklerinden dolayı incelemeye tabi tutulacak bir suç yeri söz konusu olmaz iken bu durum bazı suçlarda çok dar bir çerçevede bir kaç metre kare ile sınırlı kalabilir bazen de binlerce metrekareyi içerisine alan çok büyük alanlar suç yeri kapsamına girebilir. Fikir vermesi açısından geçmişte yaşanan iki olayı örnek olarak verelim:

"İŞTE FBI FARKI:... Arabistan'daki bombalı saldırının ardından FBI arkeolojik kazı yapar gibi bütün artıkları tek tek toplayıp numaralandırdı. Olayın yaşandığı Dahran üssüne ABD'den gelen 40 federal polis, Oklahama ve Dünya Ticaret Merkezindeki çalışmalarının bir benzerini yaptı. Yüzlerce metrelik bir alana dağılan enkaz parçaları tek tek toplandı.

Lojmanları harabeye çeviren bombalı tankerin patladığı yerde 28 metre çapında ve 11 metre derinliğinde dev bir krater açıldı...

FBI ajanları küçük parçalara ayrılan bombalı tankerin parçalarını bulmak için patlama alanındaki kumları bile elekten geçirip, parçaları topladılar. Ardından delilleri sınıflara ayırıp başına da bir nöbetçi diktiler..."[1]

Görüldüğü gibi bu kadar büyük çaplı bir olayda suç yeri incelemesinin her safhasının boyutları da buna göre şekil alacaktır. Onlarca personel, gerektiğinde en son gelişen teknolojileri kullanmak suretiyle günler, haftalar belki de aylar alabilecek bir çalışmayı yürütmek zorundadırlar.

"BİZ KAYBEDİYORUZ, ONLAR TOPLUYOR: 18 Temmuz 1996'da TWA uçağı havada infilak ederek Atlas Okyanusu'na çakıldı. 230 kişiye mezar olan TWA uçağının düşüş nedeni araştırılırken, füze, hava muhalefeti, pilot hatası gibi çeşitli iddialar öne sürüldü. FBI okyanusa dağılmış uçağın parçalarının yüzde 95'ini bir araya getirdi. Kanıtların suya dağılmış olma ihtimalinin yüksek olmasına karşılık, şimdi müfettişler mikroskobik düzeyde inceleme yapıyor."[2]

---

[1] "İŞTE FBI FARKI", **Hürriyet Gazetesi**, 01.07.1996, arka kapak.
[2] "BİZ KAYBEDİYORUZ, ONLAR TOPLUYOR", **Milliyet Gazetesi**, 01.06.1997, sf:3.

B- SUÇ YERİ İNCELEMESİ:

Suç yeri incelemesi; kanunlar çerçevesinde, planlı, koordineli, sistemli, bilimsel metotlar ile ve gerekli teknolojik imkanlar da kullanılarak; işlenmiş olan bir suç ile ilişkili olarak bu suçu çözmeye ve failini yada faillerini bulmaya yönelik fiziki delillerin ve şahitlerin resmi görevlilerce tespit edilmesi işlemine denir.

Suç yeri incelemesinin etkili bir biçimde gerçekleştirilmesi ve en iyi neticenin alınabilmesi için belirlenmiş olan çeşitli yol ve sistemler mevcuttur. Yeri geldiğinde bunlar izah edilmeye çalışılacaktır. Ancak bütün suç yeri incelemeleri mutlak surette belirlenmiş olan bu suç yeri inceleme yol, sistem ve metotlarına uyulmak sureti ile yapılacaktır şeklinde bir kural yoktur. Çeşitli şekillerde işlenen suçlarda suç yeri incelemeleri işlenen bu suçların özelliklerine, meydana gelen olayın oluş şekline göre değişik yaklaşımları gerektirdiği gibi, incelemenin yapılacağı anki durum ve şartlarda belirleyici olabilmektedir. Pratikte de bunun böyle olduğu gözlenmektedir.

Hemen bütün suçlarda fiziki deliller suçlu tarafından ortadan kaldırılmaya, bozulmaya ve hiç bırakılmamaya gayret edilir. Bunun yanında fiziki şartlar, tabiat şartları ve geçen zaman da bırakılan delillerin bozulmasına ve ortadan kalkmasına sebep olabilmektedir. Suç yeri incelemesinde önemli olan, meydana gelen bütün olumsuzluklara rağmen delillere ulaşabilmek, onları bulabilmektir.

"Bazen suçu işlemediği halde o suçu işlemiş gibi itirafta bulunanlara rastlanılmaktadır. Bu gibi durumlarda olay yerinden elde edilen deliller ve suçun işleniş biçimi ile itiraf arasındaki uygunluk ya da çelişkileri tespit etmek gerekir. Çünkü amaç suçlu bulmak değil, asıl suçluyu bulmaktır. Olay yeri araştırmasında elde edilen deliller, söz konusu zanlının suçluluğunu ya da suçsuzluğunu ortaya çıkarırlar."[3]

[3] Uğur BADEM, **OLAY YERİ İNCELEME VE DELİL TOPLAMA YÖNTEMLERİ**, Evren Ofset, Erzurum, 1988 sf:12

C- SUÇ YERİ YÖNETİMİ VE YÖNETİCİLİĞİ:

Ülkemizde emniyet teşkilatı bünyesinde suç yeri incelemesi, delillerin toplanması ve korunması ile bunların laboratuar ortamında değerlendirilmesi konularında son yıllarda önemli adımlar atılmıştır. Bu amaca yönelik illerde Olay Yeri İnceleme Şube Müdürlükleri kurulmuş bunlara bağlı ekipler oluşturulmak suretiyle yirmi dört saat görev yapar hale getirilmiş, bu ekiplerde ve birimlerde çalışacak çok sayıda personel eğitimden geçirilmiştir. En kısa zamanda suç yerine gerekli malzemeler ile birlikte ulaşabilmek için özel araçlar donatılarak hizmete sunulmuş, bu araçlarda ve ilgili birimlerde suç delillerine ulaşabilmek en iyi şekilde bunları toplayıp koruma altına almak ve nakillerini sağlamak amacı ile gelişmiş teknolojik cihaz ve malzemeler temin edilmiştir. Suç yerinden elde edilen delillerin daha detaylı incelenmesi ve değerlendirilmesi için ülke çapında Kriminal Polis Laboratuarları yaygınlaştırılmış, personel ve teknolojik açıdan yeterli duruma getirilmeye çalışılmıştır.

Buna rağmen ülkemizde suç yeri inceleme ve delil toplanması hakkında fikir sahibi olunması açısından şu tespite bir göz atmakta fayda var.

"Gözaltı sonucuna göre yapılan değerlendirmede; genel dağılımda suç işleyen şüphelilerin %16.7'sinin polis tarafından, %53.3'ünün savcılık tarafından ve %15.2'sinin mahkemeler tarafından serbest bırakıldığı, tutuklanma oranının ise %14.7 gibi düşük oranda olduğu gözlenmektedir...

Bu sonuçlar Polisin suçla mücadele politikasında bir takım yanlışlıkların olduğunu göstermektedir. Polisin suçluyu yakalama ve adalete teslim etme sürecinde ortaya koyduğu çalışmalarının %14.7'sini tutuklatma oranı ile elde etmiş olmaktadır. Geri kalan %85.3 oranın Polisin çalışmaları ise boşa gitmektedir. Bu boşa harcanan emeğin temelinde Polisin; hazırlamakta olduğu hazırlık evrakını detaylı ve ayrıntılı olarak tanzim edememesi, suçların delillerini tam toplayamaması, suçların aydınlatılmasında delilden sanığa gitme yerine sanıktan delile gitme yöntemini kullanmaları gibi nedenlerin olabileceği düşünülmektedir."[4]

[4] EGM, APK Dairesi Başkanlığı, **SUÇ VE SUÇLU PROFİLİ (1)**, Ankara, 2001 sf:267

"Ne var ki, ülkemizde polisin suçlu oldukları iddiasıyla mahkemeye gönderdikleri sanıkların %53'ü mahkemelerce delil yetersizliğinden serbest bırakılırken, Japonya'da ise, polisin mahkemelere sevk ettiği sanıkların %97'si mahkum olmaktadır."[5]

Özellikle son yıllarda meydana gelen Uğur Mumcu cinayeti, Susurluk olayı ve Üzeyir Garih cinayeti suç yeri inceleme alanının önemli bir bölümünü daha ön plana çıkartmış ve eksikliğini hissettirmiştir. Bu da; bugüne kadar üzerinde fazla durulmayan Suç Yeri Yönetimi ve Yöneticiliği konusudur. Bu olaylar incelendiğinde; Suç Yeri Yönetimi ve Yöneticiliği üzerinde yeterince durulmadığından meydana gelen aksaklıklar ve bu nedenle basında Emniyet Teşkilatının nasıl eleştirildiği, kamuoyunda nasıl prestij kaybedildiği açıkça görülecektir. Bu konularda basında yer alan aşağıdaki örnekleri görelim:

"Otomobiline bomba yerleştirilerek öldürülen gazeteci yazar Uğur Mumcu'nun aracından geriye kalan parçalar, yol açılsın diye süpürge ile toplanıp çöpe gitti."[6]

Bu konu günlerce çeşitli basın organlarında yer almış ve polis teşkilatına yönelik olarak önemli eleştiriler getirilmiştir. Bu konunun doğruluk veya yanlışlığını burada tartışmak yerine, böyle haber ve eleştirilere yol açabilecek manzaraların oluşmasına zemin hazırlayacak olumsuzlukların emniyet teşkilatınca ortadan kaldırılması gerekliliğine dikkat çekmek istiyorum. Çünkü bu tarzda yapılan eleştiriler doğrudan Emniyet Teşkilatını hedef aldığından toplum içerisinde teşkilatın ciddi prestij ve güven kaybına uğramasına sebep olabilir.

" ...Bakın, dünkü gazetelerde Adalet Bakanı Şevket Kazan, özellikle Susurluk olayı ile ilgili olarak neler söylüyor:

Kazan'ın bildirdiğine göre, Susurluk kazasında DYP Şanlıurfa Milletvekili Sedat Bucak'ın arabasında ele geçen silahlardan hiç biri üzerinde bir tek parmak izi bulunamamış.

Şimdi buyurun, sorun bakalım:

Olayla ilgili kanıtları toplamak kimin göreviydi? Silahlar üzerinde parmak izi araştırması yapılmasını sağlamak kimin sorumluluğundaydı?

---

[5] İbrahim CERRAH, Emin SEMİZ, **TÜRKİYE'DE SUÇ VE POLİSLİK**, Güner Matbaacılık, Ankara 2001 sf:99

[6] "İŞTE FBI FARKI" **Hürriyet Gazetesi**, 01.07.1996, arka kapak.

Gördüğünüz gibi Türkiye'nin gündemini iki ayı aşkın zamandır işgal edecek kadar önemli bir olaya el koyan görevlilerden kimse 'Aman, silahlar üzerindeki parmak izleri silinmesin' demiyor. En basit önlemden söz edelim:

Silahları, mümkünse hiç el dokundurmadan bir plastik torbaya koyup, ağzını mühürleme veya bağlama gereğini duyan çıkmıyor.

Veya en doğrusunu konuşmamız gerekiyorsa, tam tersi yapılıyor, yani mevcut parmak izlerini yok etmenin çaresi aranıyor...

...söz konusu silahların üzerinde parmak izi araştırması yapılmadığı ileri sürüldüğü zaman hiçbir yetkili ortaya çıkıp, "Hayır, bu iddialar yalandır" demedi, yahut da "Evet, ama bu ihmalin hesabını sormak için şu şu görevlileri adalete sevk ettik" diyen çıkmadı...

... Zaten onlar öyle hareket etmese bile, (polisimiz henüz "olay mahallini tecrit etme" önlemlerini almadığı için) basınımız ve meraklı halkımız, tıpkı bir filin züccaciye dükkanına girmesi gibi paldır küldür olay mahalline girip, kanıt olabilecek her şeyi mahvediyorlar..." [7]

Olay yerinde bilimsel çalışmalar yapılması, gerektiğinde basına gerektiği kadar bilgilendirmenin yapılması ile yanlış anlaşılmalar veya kasıtlı eleştiriler ortadan kaldırılabilecektir. Aksi taktirde bu kadar ağır eleştiriler ile teşkilat karşı karşıya kalmaya mahkum olacaktır.

"SKANDAL: Cinayet bıçağı olay yerinde!.. Yener Yermez, Eyüp Mezarlığı'nda cinayeti anlatırken ağladı. Emniyet Müdürü Özdemir'in de katıldığı tatbikatta çelik yelek giydirilen Yermez, Garih'i öldürdüğü bıçağın" yerini de gösterdi. Yüzlerce polisin günlerce dedektörle aradığı bıçak cinayet yerinin iki metre uzağında bulundu." [8]

Suç yeri incelemesi konusunda sadece uzman teknik personel yetiştirilmesi ve bu personele her türlü teknolojik imkanın sağlanması yeterli olmamaktadır. Çünkü suç yerinin çoğu zaman bir çok insanın girip çıkabildiği, her türlü karmaşanın yaşanabildiği, bazen çok geniş alan kapsayabildiği görülmektedir. Örnek olarak büyük bir ilimizde meydana geldiğini düşündüğümüz büyük çaplı bir patlama olayının varlığını ele alalım. Bu tür bir suç yerine gelip burada bulunacak görevli personeli sayalım: muhtemelen ilk intikal edecek olan karakol ekibi, asayiş şubesi kısım ekipleri, terörle mücadele şube ekipleri, kaçakçılık ve organize suçlarla mücadele şube ekipleri, olay yerine sevk edilecek çevik kuvvet ekipleri, varsa

---

[7] Oktay EKŞİ, "YOKSA MAKSAT SUÇLUYU BULMAMAK MI?", **Hürriyet Gazetesi**, Günün Yazısı, 08.01.1997, sf:19

[8] "SKANDAL", **Milliyet Gazetesi**, 06.09.2001, sf:1

civarda bulunan özel harekat şubesine bağlı bir tim, belki bunların hepsinden veya bir çoğundan sonra intikal edecek olay yeri inceleme şube ekipleri, trafik şube ekipleri ve bunlara ilave olarak bölgeye yakın bulunup anonsları duyarak gelebilecek diğer ilgisiz bazı ekipler. Evet bunlar sadece emniyet teşkilatından olan asgari görevliler bir de bunlara ek olarak intikal edecek acil yardım ve ambulans personeli, itfaiye personeli, belediye görevlileri ve çok sayıda medya mensubu da bulunacaktır. Bunlarla birlikte olayın şokunu ve korkusunu atlatan ve merak sebebi ile orada bulunacak toplumun her kesiminden yüzlerce insan. Bu insan kalabalığı arasında olay yeri inceleme şubesi ekipleri görevlerini yapmaya çalışacaklardır. Peki nasıl? Böyle bir olayda suç yerinde amir seviyesinde kimler bulunacaktır? En düşük rütbeli ekip amiri Komiser Yardımcıları, ekipler amiri, karakol amiri, varsa ilçe emniyet müdürü ve yardımcısı, asayiş şubesi kısım amirleri, şube müdür yardımcısı ve şube müdürü, diğer muhtelif birimlerin amir ve müdürleri, bir veya birkaç il emniyet müdür yardımcısı, belki il emniyet müdürü ve belki de vali olmak üzere onlarca insan bulunacaktır. Bunlardan bir kısmı en kısa sürede, bir kısmı yarım saat içerisinde belki bazıları bir saatte suç yerine geleceklerdir. Acaba bu kadar rütbeli içerisinde hangisi burada kendisini suç yeri incelemesi ile ilgili olarak sorumlu görüp ona göre görev yapacaktır? Emniyet Teşkilatının mevcut yapılanması çerçevesinde bu soruya cevap verilmesi gerekirse bu durumda rütbeli herkesin kendisini görevli sayması gerekmektedir. Ancak mevcut uygulamalarda da görülmektedir ki kendisini sorumlu hisseden amir kendisinden rütbece büyük olan başka bir amirin bulunduğu yere gelmesi ile görevin ona geçtiğini düşünmekte ve kendini sorumlu görmekten vazgeçmektedir. Bu sorumluluğu devam ettirmek isteyen rütbeli personeli de başka problemler beklemektedir. Suç yerine gelen herkes bu alana girmek istemektedir. Bu alana kimlerin girmesi gerektiği kimlerin girmemesi gerektiğinin tespiti sorun olmaktadır. Özellikle yüksek rütbeli kişilerin ilgisiz olmaları durumunda dahi çoğu zaman suç yerine girmeleri engellenememektedir. Böylece sağlıklı bir suç yeri incelemesi çalışması yapılması çoğu zaman mümkün olmamaktadır.

Suç yerine girecek insan tespiti konusu, karşılaşılan zorluklardan sadece bir tanesidir. Daha bir çok konu ile ilgili olarak suç yerinde koordinasyon çalışması, alan tespiti, personel görevlendirilmesi, delillerin tespiti, korunması, toplanması, nakledilmesi, tanık ve şüphelilerle ilgili konuların tespiti gibi bundan sonra yeri

geldiğinde bahsedilecek konular ciddi bir yönetim ve önemli yetkilerle donatılmış inisiyatif kullanabilecek yönetici ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Emniyet teşkilatı yapılanması içerisinde yer alan icracı birimlerden bir bölümü meydana gelen olaylarda kendi açılarından suç yerini inceleme ihtiyacı duymaktadırlar. Özellikle büyük olaylarda bu sayı oldukça fazla olmaktadır. Yukarıdaki örnekte hangi birimlerin suç yerine gelebilecekleri sayılmıştır. Uygulamada suç yerinin idaresinden sorumlu yöneticinin il emniyet müdürü tarafından belirlenmesi genel temayül olarak görülmektedir. Ancak böyle bir görevlendirme genellikle yapılmamakta emniyet müdürü suç yerine gelmiş ise bizzat kendisi yoksa bir emniyet müdür yardımcısı veya asayiş şube müdürü tarafından yürütülmektedir. Küçük çaplı olaylarda da böyle bir tespit olmamakta ve suç yerine intikal eden görevliler içerisindeki amirler bu işlevi üstlenmektedirler. Bu durumda suç yeri yönetiminden sorumlu personel hangi birimden ve hangi rütbede olmalıdır?

Suç yeri yöneticisinin öncelikle her türlü etkiden uzak tutabilecek, rahatlıkla inisiyatif kullanabilecek geniş yetkilerle donatılmış olması gerekmektedir. Bunun da çıkartılacak bir çalışma yönetmeliği ile mümkün olacağı değerlendirilmektedir. Bu şekilde hazırlanacak detaylı bir yönetmelikle verilecek görevlerin Asayiş Şube Müdürlüğü bünyesinde görevli, bu konuda özel eğitim almış rütbeli personeller tarafından yürütülmesinin uygun olacağını düşünmekteyim.

Bu tespitlerden sonra suç yeri yönetimi ve yöneticiliği ile ilgili konuları incelemeye geçebiliriz.

D- SUÇ YERİ YÖNETİCİSİNİN SAHİP OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLER:

1- İnisiyatif sahibi olmalıdır:

Suç yeri çok değişik özelliklerde ve şartlarda olabilir. Suç yeri yöneticisi bunlara göre gerekli kararları verebilmeli, gelişen ve değişen şartlara göre görevli personele yönlendirme yapabilmelidir. "Vak'a yerine giden ekipte daimi olarak vazife

gören memurların vak'a yerindeki müşahade ve tetkik ve tespit işlerini hakkıyla başarabilmek için mükemmel kriminalistik bilgisine sahip olmaları birinci şarttır."[9]

2- Kendine güveni tam olmalıdır:

Vereceği emirlerde kararlı, açık ve tutarlı olmalı bunların yerine getirilmesini sağlamalıdır. Zaman zaman karşılaşacağı zorluklar karşısında, (bazen bu zorluklar kendinden üst rütbeli kişiler tarafından oluşturulabilir) gerekli tavrı sergileyebilmelidir. Ancak bu hiçbir zaman için nezaket kurallarının dışına taşmamalıdır. Fakat görevin aksamasına da meydan verilmemelidir.

3- Organizatör olmalıdır:

Suç yeri olayın çeşidine göre bazen çok sayıda kişinin ve kuruluşun bir arada görev yapmasını gerektirebilir. Bu durumlarda hizmetin aksamadan devamını sağlayabilmek için iyi bir koordinasyon sağlanması gerekmektedir. Bu da suç yeri yöneticisine düşmektedir.[10]

4- Gözlemci olmalıdır:

"Olay yerinin ilk incelemesi gözlem yoluyla yapılır. Gözlem yoluyla araştırma, sistematik araştırma için hazırlık safhasıdır."[11]

Suç yerinde suçun işleniş şekli, suç yerine giriş ve çıkış noktalarının tespit edilmesi, buralarda bulunabilecek fiziki delillerin tespiti, suç yerinde bulunabilecek suç faili ve tanıkların tespiti gibi konular çoğu zaman iyi bir gözlemci olmayı gerektirir.

5- Tahlilci olmalıdır:

Suç yerinde suçun meydana geliş safhaları ve bunlar arasındaki bağlantılar, kişiler ve kişiler arasındaki ilişkiler, suç yerinde bulunan fiziki delillerin olayda kullanım şekilleri gibi konular iyi bir şekilde tahlil edilmeli, değerlendirilmeli ve bazen acil olarak bunlardan sonuçlar çıkarabilmelidir.

---

[9] Bahattin KİRMAN, Emin GÜVEN, **KRİMİNALİSTİK**, Numune Basımevi, Ankara, 1953 sf:84

[10] California Commission on Peace Officer Standarts and Training's Workbook for the **"Forensic Technology for Law Enforsment"** 13.05.1993, (Çevrimiçi) www.crime-scene investigator.net, 25.01.2002

[11] Muharrem DURMAZ, **POLİSİN ADLİ GÖREVLERİNDE SORUŞTURMA YÖNTEMİ**, Gözde Reprodüksiyon, Ankara, 1989 sf:144

6- Disiplinli ve sistemli çalışmalıdır:

Suç yerinde aynı anda bir çok kişinin bulunması ve çalışmalara katılması konunun öneminden dolayı bu çalışmaların titizlikle ve disiplin altında yapılmasını gerektirmektedir. Ayrıca suç yerinde yürütülecek çalışmalara ait çeşitli yöntem ve metotlar bulunmaktadır. Bunlara uyularak çalışılmasının sağlanması daha iyi neticeler almayı sağlayacaktır.

7- Kendini motive edebilen ve ısrarcı olmalıdır:

Suç yerinde yapılacak çalışmalar bazen uzun zaman alabilmektedir. Bu süreç içerisinde yönetici personeli olduğu gibi kendini de iyi motive edebilmelidir. Ayrıca delillere ulaşmak her zaman çok kolay olmayabilir. Bu da bu konuda uzun süreli ve ısrarlı çalışmalar yapmayı gerektirebilir.

8- Becerikli ve kabiliyetli olmalıdır:

Suç yeri çoğu zaman hassas ve dikkatli çalışmaların yürütüldüğü bir yerdir. Suç yeri yöneticisi de zaman zaman bu çalışmalara dahil olmak ve uzmanlara yardım etmek durumunda kalmaktadır. Bu nedenle suç yeri yöneticisi sakar ve becerikli olmayan kişiler arasından seçilmemelidir.

Görüldüğü gibi yukarıda sayılan özellikleri taşıyan suç yeri yöneticilerine sahip olabilmek ancak ciddi bir eğitim ve seçicilikle mümkün olabilecektir.

E- SUÇ YERİ YÖNETİCİSİNİN TEMEL GÖREVLERİ:

1- SUÇUN İŞLENDİĞİNİN TESPİT EDİLMESİ:

Bir suç araştırmacısının en son ulaşacağı nokta; suçluyu ve suç ile suçlu hakkında kararı vermeye yarayacak kesin delilleri mahkemeye sunmaktır. Bir olayın suç olarak işlenip işlenmediğinin ortaya çıkartılmaması bu olayın mahkemeye götürülememesi neticesini doğurur. Öyle ise; mahkemeye intikal ettirilecek olayın öncelikle suç teşkil ettiğinin belirlenmesi gerekmektedir.

Suçların çeşidine göre bazı değişik faktörler olayın gerçekten bir suç olarak işlenip işlenmediği yönünde araştırmacıya ipuçları verebilir. Kırılan bir cismin içeriye veya dışarıya doğru kırılmış olması, binadaki yanık izleri, ölümün yanlışlık sonucu ortaya çıkabileceği, gasp suçunda zor kullanma unsuru, suç yerine geliş-gidiş yolları ve şekilleri bu ipuçlarını yakalamaya ve suç ile ilgili fikir vermeye yarayabilir. Ayrıca bütün bu konular suçun nasıl oluştuğunu ortaya koyabileceği gibi fiziki deliller ile de desteklenebilir.

Bunlara dayanarak, şüpheli bir kundaklama olayında; yanan bölgeyi tespit etmeliyiz, kullanılan yanıcı ve yakıcı maddeler ile ilgili notlar almalıyız, bu maddelerin örneklerini toplamalıyız,suç yerinin krokilerini çizmeli ve uygun bir şekilde fotoğraflamalıyız. Bu materyaller, gözlemlerimiz ve konu ile ilgili kayıtlarımız bize suçun kundaklama olduğunu tespit etmemizde yardımcı olacaktır.

Bir hırsızlık olayında evin arka tarafında kırılmış bir cam kayda değer görülecektir. Bu durumda kırık cam parçaları örnek olarak toplanmalı, çekilip karıştırılmış çekmeceler ve zorla açılmış para kasası kayda geçmelidir. Çevrede bırakılmış olabileceği düşünülen parmak izlerinin ortaya çıkartılması ve izlerden kullanılan malzemelerin tespit edilmesine çalışılmalıdır.

Bu tür faaliyetlerin sonuçları; araştırmaya konu olan suçun işleniş şekli, zor kullanma gibi öğelerin ortaya koyulmasına, açık delillerin toplanmasına ve bunların yardımı ile olayın suç olarak işlenip işlenmediği konusunda fikrimizin oluşmasına yardımcı olacaktır. Bu şekilde yapılacak basit faaliyetlerle elde edilen unsurlar dahi suç yeri incelemesinde bize rehberlik edebileceklerdir.

2- KURBANIN KİMLİĞİNİN TESPİT EDİLMESİ:

Soygun, tecavüz, saldırı, hırsızlık, öldürme ve bazı suçlarda mağdur veya kurbanın kimliğinin tespit edilmesi önemlidir. Ancak bütün işlenen suçlarda bu mümkün olmayabilir. Kimlik tespiti için eldeki mevcut imkanlar en iyi şekilde değerlendirilmelidir. Kimlik tespitini gerçekleştirebilmek amacı ile; kurbanı tanıyanlardan veya yakınlarından gerekli görülen bilgiler alınabileceği gibi, parmak izleri, vücudundaki dövmeler, önceden kalma yara izleri veya diğer karakteristik bazı

özellikler gözden kaçırılmamalıdır. Tespit edilebilecek çok küçük ve basit olan bazı unsurların kimlik tespitinde büyük önem taşıyabileceği unutulmamalıdır.([12])

3- SUÇUN TANIMLANMASI:

Araştırmanın en büyük amaçlarından birisi suçlunun tespit edilmesidir. Bu aynı zamanda suçsuz olanların da suçla ilişkilerinin olmadığının tespit edilmesi anlamına gelir. Bunun ortaya koyulabilmesi yani suçlunun yakalanıp işlemiş olduğu suçtan dolayı cezalandırılmasının sağlanması, suçsuz olanların da suçtan zarar görmelerinin engellenmesi, işlenmiş olan suçun öncelikle belirlenmesi ve tanımlanması ile mümkündür. Ortada işlenmiş olan bir suçun, araştırmacı tarafından ne tür bir suç olduğunun tespit edilmesi, yani suçun isminin konması, o andan itibaren yapılacak çalışmalar için önem taşır. Daha somut olarak ele alındığında; olay yerinde bir cesedin varlığı araştırmacı için bir suç işlendiğini düşündürecek önemli bir etken olacaktır. Ancak ölüm hadisesinin, bir silahlı saldırı sonucu mu olduğu, intihar neticesi mi olduğu ya da trafik kazası neticesi mi olduğunun tespiti araştırmacı için o andan itibaren atılacak adımlar için önemlidir.

Suçun tanımlanması çeşitli yollarla olabilir. Bunun en basit şekli direkt olarak kurban veya kurbanlar ya da şahitler yoluyla ortaya koyulmasıdır. Suçluya ait özellikler de bu tanımlamaya rehberlik edebilir.

Dikkatli bir şekilde yapılacak suç yeri inceleme çalışması da suçun tanımlanmasında faydalı olacaktır. İşlenen suçların suçlu tarafından sık yaşanmaması suçlunun hata yapmasına ya da kaza ile bazı ipuçları bırakmasına sebep olmaktadır. Bırakılan bu ipuçlarının tespit edilmesi suçun tanımlanmasında önemli bir rol oynayabilir. Suç yerindeki; kredi kartı, otel anahtarı, otopark bileti gibi ipuçları akıllı bir araştırmacı için değerli delillerdir. Bunların yanında suç yerinde yapılacak rutin araştırmalarda suç ve suç yeri ilişkisini ortaya çıkartacak kritik deliller elde edilebilir. Parmak izleri, kurşunlar, boş kovanlar, kan, saç, kıl, iplik, ayak izleri,

---

[12] Department of the Treasury, Federal Law Enforcement Training Center, Office Of General Training, Enforcement Techniques Division, **CRİME SCENE MANAGEMENT AND INVESTIGATIONAL GOALS**, Sf:3

ayakkabı izleri suç ve suçlu arasında kuvvetli ilişkiler kurmaya yarayacak deliller olabilir.[13]

4- SUÇUN İŞLENDİĞİ YERİN TESPİT EDİLMESİ:

"Zabıta olaylarında olay yerinin ve çevresinin esaslı bir şekilde tespiti yürütülecek tahkikatın ilk ve en önemli adımını teşkil eder. Aksi halde müşahadelerini tespit etmeyen vazifelerin görgüye ve şifai malumata dayanan ifadesi eksik bir izah olmaktan ileri gidemez. Bu nispette de hakikatten ayrılır. Zira olayın hususiyetine, önemine göre ehemmiyet arzeder. Teferruat zamanla unutulur. İhmal edilir. İlk nazarda gözden kaçabilir."[14]

Suçun işlendiği noktanın sıhhatli olarak tespit edilmesi; bu tespitten sonra yapılacak işler açısından büyük önem taşır. Suç yerine ilk olarak gelen ekipler tespit edilen suç yerine göre gerekli tedbirleri alacaklardır. Geliş ve gidiş yolları buna göre belirlenecektir. Araştırma yapılacak alanın çerçevesi buna göre çizilecektir. Suç yerindeki genel durum araştırmacı için detaylı çalışmalara geçmeden suçun çeşidi, işleniş şekli, suçluların durumları hakkında genel bir fikir edinmeye yardımcı olacaktır.

5- SUÇUN İŞLENİŞ ŞEKLİNİN TESPİT EDİLMESİ:

Suçun işleniş şeklinin tam olarak tespit edilmesi hem araştırmanın seyri hem de suçluların yakalanması ve mahkemeleri safhalarında önem arz eder. Bu nedenle araştırmacı olarak suçun nasıl ve ne şekilde işlenmiş olduğunu net olarak ortaya koyabilmeliyiz. Bu tespitin yapılması yalnızca suç yerinin değil suç yerine geliş ve gidiş yollarının da incelenmesi ile mümkün olabilir. Bu incelemeler; suç yerine geliş ve gidişlerdeki iz ve deliller suç faillerinin adedi hakkında, karmaşık bir binada veya suç yerindeki izler ve deliller faillerin suç yeri hakkında önceden bilgi sahibi olup olmadıkları ya da olayın planlı mı yoksa rasgele mi geliştiği hakkında, suç işleyenlere içeriden veya çevreden destek ve yardım gelip gelmediği konusunda, suç yerinin coğrafi özellikleri veya şekli suçluların bedeni kabiliyetleri konusunda,

---

[13] Department of the Treasury, Federal Law Enforcement Training Center, Office Of General Training, Enforcement Techniques Division, **CRİME SCENE MANAGEMENT AND INVESTIGATIONAL GOALS**, Sf:4

[14] Hıfzı YALGIN, **KRİMİNALİSTİK DERS NOTLARI**, Yusuf Kahraman Polis Okulu yayınları Ankara, 1974 sf:15

olay yerinde tespit edilen muhtemel hareket tarzları ve güç kullanımları faillerin vücut yapıları ile ilgili, özel kabiliyet isteyen bazı işlerin yapılmış olması faillerin meslekleri ile ilgili, çeşitli iz ve deliller suçun gerçekten görüldüğü gibi mi işlendiği yoksa düzmece mi olduğu, suçun başka bir yerde işlenmiş olabileceği gibi konularda araştırmacıya fikir verecektir. Bütün bu incelemeler bize olayın işleniş şeklini ortaya koymamıza yardımcı olabileceği gibi, olayın işleniş şeklinin ortaya koyulması da bazı sorulara cevap bulmamıza yardımcı olacaktır.

Olayın işleniş şekli, suçluların yakalanması veya suç faillerinin suçu işledikleri iddiası ile ortaya çıkmaları durumunda soruşturma veya mahkeme safhalarında suç ile olan gerçek ilişkilerini ortaya koyacaktır. Çünkü bir çok defa suçu işlemediği halde; çeşitli sebeplerle, suçu işlediği iddiası ile ortaya çıkan insanlar olduğu gözlenmektedir. Fakat olayı gerçekten yaşamayan bir insanın o olaydaki ince noktaların tamamını tüm detayları ile bilmesi mümkün değildir.

6- SUÇLUNUN YERİNİN TESPİT EDİLMESİ VE YAKALANMASI:

Suç yeri incelemesinin öncelikli hedeflerinden birisi de suçlunun yerinin tespit edilmesi ve suçun işlenmesinden sonra makul bir süre içerisinde deliller ile birlikte suçlunun yakalanmasıdır. Suç yerinde bulunabilecek çeşitli kartlar, üzerinde isim veya telefon numarası bulunabilecek kağıtlar suçlunun yerini tespite yarayacak delil çeşitlerindendir.

7- SUÇUN İSPATLANMASI:

Bu safhalardan sonra; toplanan delillerin mahkemeye en iyi şekilde sunulması ve delillerin gerçekçi olmasının, suçu aydınlatır olmasının, suç ile suçlu arasındaki bağı ortaya çıkartır olmasının sağlanması ve suçluların suçlu olarak tespit edilmesi gerekir. Özellikle önemli olayların bu safhalarında savcı ile birlikte

hareket edilmesi ve savcının değerlendirme ve direktifleri doğrultusunda faaliyet gösterilmesinde fayda vardır.([15])

8- BASINA BİLGİ VERME:

Yetkisiz ve bilgisiz kişilerin suç yerinde basına bilgi verme ve açıklama yapmaları suçun aydınlatılması ve suçlunun ele geçirilmesi açısından büyük bir risk oluşturur. Çünkü bilinçsizce ve zamansız olarak yapılacak açıklamaların basında yer alması suç yerindeki bazı delillerin karartılması ve bozulmasına sebebiyet verebileceği gibi, daha sonra yapılacak çalışmalar sonucu suç yeri dışından elde edilebilecek delillerin ortadan kaldırılmasına da sebebiyet verebilir.

Bu konuda Devlet Memurları Kanunu 15. Maddesine aynen ve mutlaka uygun davranılmalıdır. Bununla beraber Emniyet Genel Müdürlüğü'nün periyodik hizmetlerine ilişkin bilgiler Genel Müdürlük izni ile uygun görülen ilgililer tarafından Basın-Yayın organlarına ulaştırılır. Bu uygulama dışında Basın ve Halkla İlişkiler Şube Müdürlüğü aracılığı ile Basın ve Yayın organlarına kolaylık gösterilerek yardım sağlanır.

Kanun No:657 Devlet Memurları Kanunu

Madde 15- (Değişik: 2670 - 12.5.1982) Devlet memurları, kamu görevleri hakkında basına, haber ajanslarına veya radyo ve televizyon kurumlarına bilgi veya demeç veremezler. Bu konuda gerekli bilgi ancak bakanın yetkili kılacağı görevli; illerde valiler veya yetkili kılacağı görevli tarafından verilebilir.

F- SUÇ YERİNE GİDİLMEDEN ÖNCE YAPILACAK İŞLEMLER:

[15] Department of the Treasury, Federal Law Enforcement Training Center, Office Of General Training, Enforcement Techniques Division, **CRİME SCENE MANAGEMENT AND INVESTIGATIONAL GOALS**, Sf:8

1-Suçun polise hangi şekilde intikal ettiğine dair tutanak düzenlenir. Şartların tutanak yapmaya elvermediği durumlarda bu ertelenebilir. Ancak daha sonra da olsa bu tutanağın yapılmasında fayda vardır.

2-Suçun çeşidine göre ilgili yerlere bildirilmesi gerekebilir. Bu bildirme; teşkilat bünyesinde hiyerarşik yapılanmada amirlere, Cumhuriyet Savcısına, Mülki Amire olabileceği gibi telsiz merkezinin de bilgilendirilmesinde fayda vardır. Bu bilgilendirme yüz yüze görüşme şeklinde olabileceği gibi şartlara göre telefon veya telsiz ile de yapılabilir.

3-Suç yerine gönderilecek personelin seçimi ve bunların yönlendirmeleri yapılır. Meydana gelen olayın çeşidine ve suç yerinin özelliklerine göre; suç yerinin korunması, incelenmesi, suç faillerinin yakalanması ve takibi için yeterli sayı ve uzmanlığa sahip personel seçilir ve personelin sevk ve idaresinden sorumlu amir tespit edilir. Sorumlu amirin rütbesi olayın büyüklüğüne ve çeşidine göre değişiklik gösterebilir. Seçimi yapılacak diğer personelin içerisinde, fotoğraf ve kamera kullanabilecek teknik personel, kroki çiziminden sorumlu personel, delilleri tespit edip ortaya çıkartabilecek personel, delillerin kayıt işlemlerini yapacak personel, uzmanlık gerektiren konularda; gerektiğinde emniyet teşkilatı dışındaki kurum ve kuruluşlardan temin edilecek yeterince uzman personelden (antropolog, kimyager, patlayıcı uzmanı, mühendis, eczacı vb.) mümkün ise ayrı ayrı bulundurmak gerekir. Suç yerine gidecek personelin seçimi yapıldıktan sonra şartlar uygun ise personel konu ile ilgili olarak yeterince mutlaka bilgilendirilmelidir.

4-"Genellikle suç mahalline ilk giden kimseler ya da orada bulunanlar suç yerinin müşahedesi ile görevli kimseler değillerdir. Bu kimseler gelinceye kadar olay yerlerinde çok kereler bir halk kalabalığı toplanır.Hadiseye el koyacak salahiyetli adli makamların suçtan haberdar olup olay yerine gelmesine kadar geçen zamanda hadise yerinin şeklinin, eşyaların durum tarzının, izlerin ve eserlerin kaybolması ya da bozulması ihtimali daima mevcuttur. Hadiseden haberdar edilen emniyet teşkilatının ilk yapacağı iş derhal ekibini (müşahede ve tespit ekibi) olay yerine göndermektir.

Bu ekip nedir? Her vilayet emniyet müdürlüğünün emrinde hadise yerlerinin tetkik ve tespit vazifesi ile mükellef uzman personel bulunmalıdır. Bunların günün 24 saatinde; örneğin üç ekip şeklinde daimi olarak (tıpkı itfaiye ekibi gibi) hazır bulunmaları lazımdır. Bir

olaydan haberdar edildikleri zaman en kısa yoldan süratle hadise yerine gelerek gerekli incelemeleri yapmak bu personelin görevidir."[16]

5- Suç yerine gitmeden önce uygun şartlar varsa seri bir şekilde plan yapılmasında fayda vardır.

6- Suç yerinde ihtiyaç duyulabilecek araç-gereç ve malzemenin olayın şekline göre tespit edilerek uygun araçlar ile personel ve malzemenin suç yerine sevk edilmesinin sağlanması gerekir.

7- Gerekli görülen durumlarda adli makamlar ve jandarma birimleri ile ortak çalışma için koordine sağlanır.

8- Bütün bu işlemlerin yanında; işlenen suçların aydınlatılmasında ve faillerinin yakalanmasında, suç yerindeki delillerin zaman geçirmeksizin en kısa zaman süreci içerisinde toplanarak değerlendirilmesinin önemli olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

G- SUÇ YERİNDE YAPILACAK ÖN ÇALIŞMALAR:

Suç yerine ilk olarak gelen görevli, suça konu olan fiilin devam etmekte olduğunu görürse öncelikle bunu ortadan kaldırmaya veya devam etmesini önlemeye yönelik tedbirleri alır. Gerekirse yardım talep eder.

Suç yerine gelindiğinde olay sona ermiş ise; olaydan etkilenen ve yaralı olan insanlar varsa bunlara ilk müdahale yapılmalı eğer gerekiyor ise en kısa zamanda hastaneye gönderilmeleri sağlanmalı veya olay yerine ambulans getirilmesi için harekete geçilmelidir.

Genellikle suç yerine ilk gelen görevliler suç yeri inceleme uzmanları olmamaktadır. Bu nedenle uzman olmayan görevliler suç yerine geldikten sonra gerekli emniyet tedbirlerini alırlar. "Suç yerinin korunması, ilk emniyet görevlisinin suç

[16]Seyfettin ARIKAN, **KRİMİNALİSTİK DERS NOTLARI**, Ankara, 1984 sf:8

yerine gelmesi ile başlar ve polis araştırmasının neticelenmesi ile son bulur."[17] Bu arada; suç bir ihbar ile öğrenilmiş ise ihbarı yapan kişinin tespit edilmesi ve gerekirse kısaca sorgusunun yapılması gerekebilir. Bunun ile birlikte suç yerinde bulunan insanlardan olaya şahit olanlar tespit edilir, olayda suçlu olabileceği şüphesi görülen kişiler alıkonulur. Suçun işlenmesine karışan ve kaçan firari sanıklar var ise bunlar ile ilgili eşkaller ve kaçış güzergahlarının tespitine çalışılır, elde edilen bilgiler telsiz merkezine aktarılarak diğer ekiplerin konu ile ilgili bilgilendirilmeleri sağlanır.

Suç yerinde genellikle seyirci kalabalık oluştuğu gözlenir. Bu kalabalık uygun bir şekilde dağılması için ikaz edilir. Tamamen dağıtılması mümkün olmayan kalabalığın hiç olmazsa olayın çeşidine göre suç yerinden makul bir uzaklığa çekilmesi sağlanır.

"01.12.1998 günü saat 09.20 sıralarında, Diyarbakır lice ilçesinde, Mehmet Sami CAN isimli vatandaşa ait olan, "CAN MARKET" adı altında faaliyet gösteren ve gıda maddeleri ile birlikte tüp satışı da yapılan markete gelen bir kadın terörist, üzerindeki el bombasının pimini çekerek intihar türü saldırı eylemini gerçekleştirir. Meydana gelen patlama sonucu, olay yerinde bulunan 1 askerimiz ve 9 vatandaşımız yaralanır. Yapılan inceleme sonucu, olay yerinde intihar saldırısını gerçekleştiren kadın teröristin parçalanmış cesedi ile birlikte, patlamamış vaziyette, 1 adet Rus yapımı el bombası elde edilmiştir."[18]

Bu safhalardan sonra suç yerinin korunması için gerekli tedbirler alınır. Alınacak tedbirler mevcut şartlar göre belirlenir. Bunlar; olay yerinin giriş ve çıkışlarının kontrol altında tutulması için memur görevlendirmek, ilgisiz kişilerin suç yerine girmelerini engellemek amacı ile; ip, bant veya değişik şekildeki bariyerlerin kullanılması, bunların bulunmadığı durumlarda eğer yeterince personel varsa görevlilerden bir kordon oluşturmak gibi tedbirler olabilir. Bu tür uygulamaların gerçekleştirilmesinde resmi üniformalı görevlilerden faydalanılmalıdır.

Suç; trafik akışının yoğun olduğu bir yolda meydana gelmiş ise, yapılacak çalışmalar yolda trafik akışını bir an önce sağlamaya yönelik olmalıdır.

---

[17] George Schiro, **Protecting the Crime Scene**, (Çevrimiçi) www.crime-scene-investigator.net/evidence 1.html 29.01.2002

[18] Kemal KARADEMİR, **İNTİHAR SALDIRILARI**, TEMÜH Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2000 sf:55

Suç yeri; meraklılardan, medya mensuplarından ve ilgisiz kişilerden korunacağı gibi polis olup suç yeri incelemesi ile ilgili olmayan diğer güvenlik görevlilerinden ve hatta yüksek rütbeli personelden dahi nezaket ölçüleri içerisinde suç yerine girişleri engellenerek korunmalıdır. Çünkü bir çok olayda polis ve adli zabıta görevlilerinin konunun uzmanı olmadıklarından istemeden de olsa iz ve suç delillerini tahrip ettikleri, yerlerinden oynattıkları veya kullanılmaz hale getirdikleri gözlenmiştir.

"Suç yerine yalnızca görevli araştırmacıların girmelerine izin verilmelidir."[19] Ancak görevli araştırmacı sayısı da olayın çeşidine göre en az sayıda tutulmalıdır. Suç yerinde çok sayıda insanın bulunması delillerin bilerek veya bilmeyerek yerinden oynamasına veya ortadan kaldırılmasına sebebiyet verebilir.

Bu safhalardan sonra artık inisiyatif suç yeri inceleme uzmanlarına geçer. Uzmanlar da konuları ile ilgili çalışmalarına başlamadan önce bazı hazırlık çalışmalarında bulunurlar. İlk olarak yapılacak araştırmanın amaçlarının tespit edilmesi gerekir. Bu da suç yerinde ince ayrıntılara girilmeden genel bir incelemenin yapılması ile olur. Bu incelemede suç yerine geliş ve gidiş yolları, olayın meydana geldiği yer, ne tür bir suç işlendiği, suçun işlenme şekli ve safhaları hakkında genel bir fikir sahibi olunur. Yapılan genel inceleme; suç yerinde alınması gereken ilave tedbirler ve bundan sonra yapılacak çalışmalarda hedef belirleme açısından fikir verecektir.

İnceleme ile ilgili amaçlar belirlendikten sonra bu amaçlara yönelik çalışmalara geçilmeden önce; suç yerinde bulunan ve çeşitli etkenler tarafından kolayca bozulabilecek veya ortadan kalkabilecek deliller ile ilgili özel notlar alınmalı, koruma altına alınabilecek olanlar korunmaya alınmalı bu da mümkün değil ise, alınacak özel notlar ile birlikte toplanması acil olan bu tür deliller toplanılmalıdır (Bu arada bu tür deliller fotoğraflama veya kameraya çekmek yoluyla tespit edilmeye çalışılması unutulmamalıdır.).

İncelemelere başlamadan önce personelin organizesi yapılır. Bu organize çalışmasına; fotoğrafçılık ve çekim yapma, parmak izi alma, alçı vs. işlerini yapmak,

[19] Ahmet SÖYLEMEZ, **KRİMİNALİSTİK**, Haşmet Matbaası, İstanbul, 1977 sf:15

delilleri toplamak ve gereken diğer işlemleri gerçekleştirmek için iş bölümü yapılması, suçun ve suç yerinin özelliklerine göre hangi metot ile inceleme yapılacağının belirlenmesi ve bütün bunlar ile ilgili personelin bilgilendirilmesi konuları girer.

H- SUÇ YERİ İNCELEMESİ VE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN GENEL KONULAR:

Suç yeri inceleme faaliyetlerinin bütün safhalarında, suç yerindeki her türlü hareketliliğin koordinesini sağlayacak, bir başka deyişle suç yerinde emir ve komuta yetkisine sahip sorumlu bir görevlinin (Suç Yeri Yöneticisi) bulunması gereklidir. Bu görevli; suç yeri incelemesindeki uzmanları suçun ve suç yerinin özelliğine göre görevlendirmeli, suç yerinin hangi metot kullanılarak inceleneceğine karar vermeli, olay yerine gelen medya mensuplarına usulüne uygun yardımlarda bulunmalı, olayın durumuna göre sakıncası olmayacak bazı açıklamaları yapmalı, suç yerindeki bütün gelişmeler ile ilgili amirlerini sürekli olarak bilgilendirmeli, elde edilen delillerin bir ön değerlendirmesini yapmalıdır. Suç yeri incelemesi sırasında bulunan deliller tespit edildiği anda sorumlu görevliye de gösterilmeli ve böylece toplanmalıdır.

Suç yerinde yapılacak incelemeler sistematik olarak yapılmalı ve tamamlanmalıdır. Sistematik araştırma yapmaya yönelik olarak tespit edilen bir kaç metot bulunmaktadır (Bunlar ilerideki sayfalarda incelenecektir.). İncelemede uygulanacak olan metot suç yerinin ölçülerine, suçun özelliklerine, işleniş şekline ve elde mevcut bulunan personelin en iyi kullanımına imkan sağlayacak şekilde seçilmelidir. Bir odada yapılacak olan araştırma genişleyen daireler (spiral metot) şeklinde veya bir istikametten karşı istikamete gidip gelinerek (şerit metodu) yapılabilir, ancak geniş bir alanda araştırmanın bölgelere ayırma metoduna göre yapılması daha uygundur. Açık ve geniş alanlarda yapılacak bölgelere ayırma metodunda bölgeleri bant, şerit veya ipler ile belirlemede ve sistemli bir şekilde incelemeyi yürütmekte fayda vardır. Bu konu ile ilgili olarak unutulmaması gereken en önemli nokta yapılacak incelemelerin, suç yeri dediğimiz bölgenin en iyi şekilde belirlenmesinden sonra çalışmaların bölgenin tamamını kapsamasıdır.

Suç yerinde tespit edilen bütün delillerin dikkatlice toplanmaları gerekir. Delillerin dikkatli toplanmasından sonra yine delillere zarar vermeyecek şekilde ambalajlanmalı ve paketlenmeli, taşıma ve nakledilme sırasında da hasara uğramamasına özen gösterilmelidir.

Suç yerinde delillerin toplanması sırasında deliller bulan tarafından tanımlanmalıdır. Delillerin tanımlanması delillerin konulduğu paketlere veya bizzat delillerin üzerine iliştirilecek etiketler ile rahatlıkla yapılabilir. Bu açıklamalar bizzat delillerin üzerine iliştirme şeklinde yapıldığında dikkat edilecek nokta; deliller üzerinde laboratuar incelemesi yapılacak bölgelerde olmamasıdır. Bu arada toplanacak delillerin numaralandırılması ve etiketlere bu numaraların da yazılması faydalı olacaktır. Yapılacak bütün bu işlemler delillerin laboratuar incelemelerinde ve mahkeme safhalarında önem taşıyabilir.

Suç yerinin açık veya kapalı alan olup olmadığını, varsa özelliklerinin neler olduğunu, delillerin hangi şartlar altında ve nasıl toplandığını ayrıntılı olarak anlatan bir notun deliller ile birlikte olmasında veya tutulacak tutanaklarda bu konulara ayrıntılı olarak yer verilmesinde fayda vardır.

Suç yerinde elde edilecek her parça delilin büyüklük ve küçüklüğüne bakılmadan ayrı ayrı paketlenmesi ve ambalajlanması, özellikle küçük ebatlı delillerin (saç, kıl, iplik vs.) karışmaması ve kaybolmaması, bazı delillerin fiziki olarak birbirine zarar vermemesi, bazı delillerin özelliklerinin bozulmaması ve şekillerini korumaları açılarından önemlidir.

Suç yerinde toplanan fiziki delillerin göreceği işlemler açısından mahkeme safhasına kadar bir kaç elden geçeceği muhakkaktır. Bu işlemler sırasında delillerin bozulabileceği, değiştirilebileceği veya ortadan kaldırılabileceği ihtimali de göz önünde bulundurularak; delillerin toplanmasından mahkemeye çıkartılmasına kadar geçen safhaların mutlak surette notlara ve tutanaklara ayrıntıları ile geçirilmesinde fayda bulunmaktadır.

Suç yerinde bulunacak delillerin; olayın aydınlatılması ve suç faillerinin tespit edilerek yakalanmaları açısından zaman mefhumunun önemli olabileceği

düşünülerek gecikmeye meydan vermeden en kısa ve en uygun yollardan laboratuara ulaştırılması önem taşımaktadır.

"Olay yerinden ayrılmadan önce olay yeri son bir defa daha gözden geçirilmelidir."[20]

I- SUÇ YERİ İNCELEMESİ VE ARAŞTIRMA METODLARI:

Araştırmacı; suçun aydınlatılmasına yarayacak, suçlu, suç yeri ve mağdur arasında bağlantı kurulabilecek fiziki delilleri toplamaktan sorumludur. Bunun için suç yerinin bütünüyle , sistematik ve dikkatli bir şekilde araştırılması gerekebilir. Suçlu genellikle suç işlediği yerde delil ve ipucu bırakmak istemez. Fakat ne kadar hassas davranırsa davransın suçun hiç bir iz ve delil bırakmadan işlenmesi çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Bundan dolayı elde edilecek deliller suçun aydınlatılmasını ve suçlunun tespitini mümkün kılabilir.

Bazen fiziki deliller oldukça açıktır. Silah kullanılan bir olayda suç yerinde yere düşmüş olarak görülen bir silah öncelikli olarak dikkati çekecektir. Fakat her türlü delil bu kadar açık şekilde ortada görülmeyebilir. Hatta bazen suç yerine ilk bakıldığında hiç bir iz ve delil olmadığı düşüncesine kapılınabilinir. Bu nedenle bazı deliller; dikkatli, titiz ve organize bir araştırmayı gerektirir. Sistematik bir araştırma yapılmadığı taktirde çok önemli bazı deliller araştırıcının gözünden kaçabilir. Suç yerinin özelliklerine göre sistematik olmayan ve iyi organize edilmemiş bir araştırma çok fazla zaman kaybına neden olabilir.

Bu tür problemlerle karşılaşılmamasının en etkin yolu delil toplamanın belli bir sistematik içerisinde organizeli olarak gerçekleştirilmesidir. Bu suç yeri incelemesi için seçilecek metod diğer faktörlerin yanında özellikle; suç yerinin tabii yapısına, kullanılabilecek personel sayısına, sahip olunan zamana ve suçun önemine göre değişebilir.

1- NOKTA NOKTA ARAŞTIRMA METODU:

[20] Ender SANDER, **KRİMİNALİSTİK**, 72 TDFO Dizgi ve ofset, Ankara, 1989, sf:12

"Bu araştırma metodu çok sistematik olmayan ve çaplı bir organizeyi gerektirmeyen ancak pratikte en fazla kullanılan metot olarak gözükmektedir. Genellikle çerçevesi belirgin ve küçük alanlı suç yerlerinde uygulanır."[21] (Şekil 1)

Suç yerinde bir araştırmacının bu metodu kullanması, suç yerinde bulduğu bir delilden diğer delile ondan diğerine belirli bir sistem ve sıra izlemeksizin geçmesi ve böylelikle geometrik bir planlama yapılmadan delillerin düzensiz ve rasgele toplanması demektir. Teoride uygulanması mantıklı gözükmeyen bir metot olmasına rağmen pratikte dar çerçeveli küçük alanlarda uygulanması sebebi ile olumlu netice verir. Zaten alan küçük olduğundan her şey ortada ve kolaylıkla erişilebilir durumdadır. Böyle bir ortamda planlı, sistemli ve organize araştırmaya kalkışmak gereksiz bir zaman kaybına sebebiyet verebilir. Ancak bu metodun geniş alanlarda uygulanmasının düşünülmesi ise oldukça sakıncalı sonuçlar doğurabilir.

2-SPİRAL VEYA GENİŞLEYEN DAİRELER ŞEKLİNDE ARAŞTIRMA METODU:

Bu araştırma metodunun uygulanması için öncelikli olarak suç yerinde başlangıç noktası olarak ele alınacak bir noktanın belirlenmesi gerekir. Bu nokta; suç yerinin orta bölgesinden seçilip araştırmacı veya araştırmacılar bu noktadan başlayarak spiral bir hareket halinde merkezden dışarıya doğru daireler çizerek araştırma yapabileceklerdir.([22]) (Şekil 2a)

Spiral veya genişleyen daireler şeklinde araştırma yapacak olan araştırmacıların, spiral veya dairelerin oluşturulmasında daireler arasındaki mesafeyi dar tutmalarında fayda vardır.

---

[21] Department of the Treasury, Federal Law Enforcement Training Center, Office Of General Training, Enforcement Techniques Division, **COLLECTION AND PRESERVATION OF EVIDENCE** , Sf:8

[22] Department of the Treasury, a.g.e , Sf:9

Diğer bir şekil olarak da; suç yerinin kenar bölgesinden seçilecek bir nokta esas alınarak bu noktadan merkeze doğru küçülen daireler çizerek de araştırma yapabilirler.([23]) (Şekil 2b)

Bu metodun uygulanmasında; spiral dairelerin oluşturulmasında hareket istikameti saat kadranı hareket istikametinde veya tersi istikametinde yapılabilir. Ancak araştırmacının bu konuda kendisine göre bir standart belirlemesi ve ekibini buna uygun yönlendirmesi daha isabetli olacaktır.

3- ŞERİT ŞEKLİNDE ARAŞTIRMA METODU:

Şerit metodu; geniş alanlarda veya açık alanlarda uygulanması verimli olan bir araştırma metodudur. İncelenecek suç yeri belirli mesafelerde şeritlerle dilimlere ayrılır. Bir araştırmacı tarafından yapılabileceği gibi birkaç araştırmacı tarafından da yapılabilir. Birinci dilim bittiğinde ikinciye o da bittiğinde üçüncüye ve daha sonraki dilimlere geçilerek yapılır veya her dilime ayrı ayrı görevliler verilerek aynı anda birkaç koldan yapılabilir. Bu durumda araştırmacılar yan yana durarak belirli bir mesafe ile birbirlerine paralel düz bir şerit üzerinde yavaş hareketler ile yürüyerek gerçekleştirilir.([24]) (Şekil 3)

Araştırmacılardan herhangi birisi delil niteliğinde bir madde bulduğunda araştırma ekip amirine haber verir ve maddenin bulunduğu yer ve şekil toplanmadan önce kayda geçilir ve fotoğraf veya kamera ile tespiti yapılır. Araştırmacılar istikametlerini kaybetmeden düz bir hat halinde araştırmaya devam ederler. Bu şeritler bittiğinde diğer şeritlere geçilir. Şerit metodu ile yapılan araştırmada şeritlerin ne kadar mesafede olacağı suçun durumuna göre değişecektir. Yoldaki bir aracın, silah kaçakçılığı, narkotik vb. bir olaya karışmış olması ve şüpheli cisimlerin araçtan atılmış olabileceği ihtimali, şerit metodu araştırmanın bir kaç kilometre mesafede yapılmasını gerektirebilir.

4- IZGARA ŞEKLİNDE ARAŞTIRMA METODU:

[23] Department of the Treasury, a.g.e , Sf:9
[24] Department of the Treasury, a.g.e , Sf:9

Izgara metodu basit olarak şerit metoduna benzer olup şerit metodunun değişik bir uygulaması olarak gerçekleştirilir. Araştırmacıların suç yerinde Doğu-Batı istikametinde gidip gelmeleri ile tüm bölgeyi taradıktan sonra aynı bölge Kuzey-Güney istikametinde bir kez daha şerit metodu ile taranır veya elde yeterli sayıda personel mevcut ise zamandan tasarruf için personelin bir kısmı Doğu-Batı istikametlerinde araştırmalarını yapar iken diğer araştırmacılar da Kuzey-Güney istikametlerinde aynı bölgeyi tararlar. Böylece her iki durum sonunda da bölge iki defa taranmış ve iyi bir şekilde araştırılmış olur.([25]) (Şekil 4)

5- BÖLGE ARAŞTIRMA METODU:

Bu araştırma metodunda araştırma yapılacak suç yeri bölgelere ayrılır. Bir araştırmacı birinci bölge bittiği zaman ikinci bölgeye, o bitince üçüncü bölgeye ve diğerlerine sırasıyla geçip teker teker bu bölgeleri tarayabileceği gibi aynı anda bir kaç araştırmacı değişik bölgelerde araştırmayı sürdürebilir. Fiziki bir delil bulunduğunda suç yeri araştırma sorumlu amirine bilgi verilerek kaydı ve tespiti yaptırılır. Daha sonra uygun bir şekilde deliller toplanır. Bölge araştırma metodu geniş alanlar kaplayan suç yerlerinde uygulanır. Alan çok geniş ise bazen ayrılan bölgeler de kendi içerisinde parçalara ayrılmak suretiyle araştırma sürdürülebilir. (Şekil 5a)

Ya da suç yeri önem derecesine göre Asıl Bölge, Yakın Bölge ve Diğer Bölgeler şeklinde değerlendirilerek bölünür (Şekil 5b); araştırma bu doğrultuda önem derecesine göre sürdürülebilir.([26])

6- TEKERLEK ARAŞTIRMA METODU:

Araştırma yapılacak suç yeri bir daire veya tekerlek şeklinde düşünülür. Buna göre; bir merkez tayin edilir ve araştırmacılar bu merkezde toplanarak her biri merkezden dışarıya doğru değişik istikametlerde hareket ederler. Gerekirse araştırmacılar dış çerçeveden merkezi noktaya doğru gelerek de araştırmayı

[25] Department of the Treasury, a.g.e , Sf:10

[26] Department of the Treasury, a.g.e , Sf:10

sürdürebilirler. (Şekil 6) Bu tür araştırmanın doğuracağı bir sakınca da vardır. Bu da merkezden dış çerçeveye doğru uzaklaşıldıkça her araştırmacıya düşen araştırılacak alanın genişlemesidir. Bu nedenle suç yerinin büyüklüğü göz önüne alınarak araştırma yapacak personel sayısı belirlenmelidir.([27])

Buraya kadar açıklanmaya çalışılan metotlardan hangisi seçilirse seçilsin bundan amaç; en fazla ve önem taşıyan delilin en kısa zamanda toplanmasına yöneliktir. Delillerin çabuk bozulabilir olması veya bundan şüphe duyulması bu tür delillerin kaydedilmesi ve toplanmasında öncelik verilmesini gerektirecektir.

Unutulmamalıdır ki; suç yerinde, bir görevlinin emir komutayı elinde bulundurması, koordinasyon ve çalışmalardan sorumlu olması önemlidir.

Her ne kadar burada çeşitli araştırma metotları izah edilmeye çalışılmış ise de; her türlü suç yeri araştırmasında mutlak surette bu metotlardan birisi uygulanacaktır şeklinde bir kural yoktur. Suçun ve suç yerinin özelliğine göre araştırmaca daha pratik ve uygulanabilir bir tarz geliştirmiş ise bunu da uygulamakta tamamen serbesttir. Önemli olan araştırmanın kısa zamanda ve sıhhatli bir şekilde yapılmasıdır.

İ- SUÇ YERİ İNCELEMESİNDE DELİL TOPLAMADA İZLENECEK SAFHALAR:

1- Suç yerinin fotoğraflanması ve kamera ile çekim yapılması. Koruma altına alınan suç yerinde hiç bir şey yerinden oynatılmadan çeşitli açılardan bütün suç yerinin görüntüsünün alınması ve her türlü delilin toplanmadan önce yakın çekimlerinin yapılması büyük önem taşır.

2- Suç yerinin krokisinin çizilmesi. Fotoğraf cisimler arasındaki gerçek mesafeleri tam olarak gösteremeyeceğinden; önemli görülen cisimler ve noktalar arasındaki mesafeler ölçülerek ayrıntılı olarak krokiye geçirilmelidir. Kroki gereksiz ayrıntılar ile doldurulmamalı fakat bütün delilleri kapsamalıdır.

---

[27] Department of the Treasury, a.g.e , Sf:10

Günümüzde yaşadığımız teknolojik gelişmeler, bu tür incelemelerde de daha sağlıklı ve somut neticeler alınmasını sağlamaktadır.

"SUÇ ANALİSTİ: Pasific Kuzeybatı Ulusal Laboratuvarları tarafından geliştirilen yeni bir cihaz sayesinde, polislerin suç yerindeki kriminal incelemeleri çok daha sonuç getirici olacak. Baltimor ve Los Angeles'te FBI tarafından denenen bu ürün, uydusal pozisyon sistemi (GPS) adı verilen uydu yayınlarını kullanarak, suçun işlendiği mekandaki herşeyi koordinatları ile kaydediyor. Ayrıca, dijital bir kamera ile, gördüğü her objeyi barkod sistemi ile belirliyor. Böylece, objelerin üzerindeki barkodlar bilgisayarlara okutulduğunda, objenin suç mekanındaki yeri ve pozisyonu net olarak görülebiliyor." [28]

3- Kapalı alanlarda sert yüzeylerde parmak izine, açık alandaki suç yerlerinde ise; ayak izi ve lastik izlerine dikkat edilmelidir. Çeşitli özellik taşıyan yüzeylerdeki meydana gelebilecek bu tür izlerin fotoğraflarının çekilmesi ve usulüne uygun numune alınması gereklidir.

4- Gözle görülemeyen parmak izlerinin ortaya çıkartılması. Görülebilen parmak izlerinin yabancı maddelerden (örneğin parmağa veya ele bulaşmış kan gibi) dolayı her hangi bir işleme tabi tutulmadan görülebildiği söylenebilir. Tespit edilecek bu tür izlerin fotoğrafı alınıp toplanır. Bazen de parmak izlerinin görünme sebebi toz, macun, yumuşak boyalar veya bunlara benzer maddeler olabilir. Bu durumda da pudralamadan bu izlerin fotoğrafı ve numuneleri alınabilir. Bundan sonra emici ve yumuşak olmayan maddeler üzerinde görünmeyen izler araştırılır. Sert ve parlak yüzeylerdeki izler bazen çıplak gözle de görülebilir. Bunun için yüzeyin uygun açıda ışık alması gerekir. Eğer mümkün ise suç yerindeki yumuşak ve emici olmayan yüzeylerin tamamında parmak izi araştırması yapılmalıdır. Unutulmamalıdır ki; bu tür yüzeylerde izlerin kaybolması zaman faktörüne bağlı olabilir. Parmak izi pudrası görünmeyen izleri görünür hale getirdikten sonra önce fotoğrafı çekilip daha sonra parmak izi alınmalıdır. Eğer parmak izi taşınabilir küçük bir cisim üzerinde ise bu cisim komple alınır. Görünmeyen izlerin araştırması sistematik olarak; özellikle suç yerine giriş ve çıkış noktalarında suçlunun temas etme ihtimali olabilecek cisimlerde özen gösterilerek yapılmalıdır. Islak olan

[28] "SUÇ ANALİSTİ" **Hürriyet Gazetesi**, 18.08.1998, sf:8

yüzeylere kesinlikle pudra dökmeyiniz. Bu tür yüzeyler tabii olarak kurumaya bırakılmalı kuruduktan sonra pudralama işlemi yapılmalıdır. Emici ve yumuşak özellik gösteren (kağıt, karton vs.) maddeler zarflanarak incelenmek üzere laboratuara götürülmelidir. Bu tür maddeler üzerinde inceleme yapmak suç yerinde pratik olmayabilir. Kağıtlara pudralama işlemi yapmayınız. Kağıt üzerinde pudralama yeni izleri ortaya çıkartmaya yarayabilir ancak laboratuarda yapılacak inceleme ile kağıt üzerinde mevcut eski ve yeni parmak izleri ortaya çıkartılabilinir. Kağıt üzerinde pudralama daha sonra yapılacak laboratuar incelemelerinde izleri ortaya çıkarma şansını azaltmaktadır.

5- Diğer fiziki deliller fotoğraflanır ve toplanır. Suç yeri krokisi hazırlanmadan, suç yerinin değişik açılardan fotoğrafları çekilmeden,önemli delillerin yakın plan çekimleri yapılmadan deliller yerlerinden oynatılmazlar. Kroki ve fotoğraflar ile tespit edilen deliller ile ilgili ayrıca notlar alınarak geçecek zaman süreci içerisinde deliller hakkındaki önemli ayrıntıların unutulmaması sağlanır. Bu işlemlerden sonra deliller usulüne uygun toplanır.

6- Delillerin paketlenmesi ve laboratuara götürülmesi. Delillerin tespit edilmesi ve toplanması kadar onların ambalaj edilmeleri, paketlenmeleri de çok önemlidir. Özen gösterilmeden yapılacak bir ambalajlama; delilin tespit edilmesi ve toplanması sırasında harcanan emeklerin tamamının boşa gitmesine sebebiyet verebilir. Ambalajlanan delillerin yine hasar görmeden ve bozulmadan taşınmaları ve nakledilmeleri dikkat edilmesi gereken konulardır. Bütün bu işlemlerin sağlıklı olarak yapılmasının yanında hızlı ve seri bir şekilde yürütülmesi gerekir. Çünkü bazı delillerin en kısa zamanda laboratuara yetiştirilmeleri gerekli olabilir. Çalışmalara bir an önce başlanması ve olayın sıcağı sıcağına incelenmesi açısından laboratuar çalışmalarına en kısa zamanda başlanmalıdır.

II. BÖLÜM

DELİLLER VE SUÇ YERİ ÇALIŞMALARI

DELİLLER

TANIM:

Uyuşmazlığa neden olan fiili veya hukuki olgunun, olduğuna veya olmadığına yargıcı inandırmak için yargılama hukukunun gösterilmesine izin verdiği ispat araçlarıdır.([29])

DELİL ÇEŞİTLERİ:

Deliller mahkeme safhasında üç ana başlık altında toplanıp değerlendirilebilir. Bu ana başlıklar görüleceği gibi oldukça genel mahiyetli olup istenilirse çeşitli şekilde detaylandırılabilir.

1-BEYAN

a) Tanık beyanı:

"Taraflardan olmayan, fakat olayın tanığı olmuş bir kişinin o olay hakkında beş duyusu ile edindiği bilgileri sübut konusunda karar verecek olan mahkeme veya onun yerine duruşma yaparak tanık dinlemeğe yetkili kılınmış bir mahkeme veya hakim huzurunda tanıklık ederken yaptığı sözlü beyandır...

...Olayın tanığı olan kişinin sözleri ancak tanıklık ederken "tanık beyanı" adını alır. Bunun dışındakilere "ifade" denilyir ti o da tutanağa geçince "belge" delilini oluşturur."([30])

b) Sanık beyanı:

"Delil olan "sanık beyanı", sanığın olay hakkında bildiklerini karar verecek hâkim huzurunda sözle bildirmesidir. Bu bildirme, tanık dinlenmesinde olduğu gibi, sözlü olur. Sanık sorguya çekildiğinde önce olay hakkında bildiklerini söyler; sonra, belli noktalardaki sorulara cevap verir... Sanığın beyanda bulunma mecburiyeti, işkence yapılmasını önlemek gayesi ile kabul edilmemiş, hatta sanığa susma hakkı tanınmıştır... »[31]

Sanık isterse savcıya veya polise de beyanda bulunabilir. Polis bu beyanı Sanık İfade Tutanağı olarak düzenler ve mahkemeye gönderir.

CMUK Madde 135/a- İfade verenin ve sanığın beyanı özgür iradesine dayanmalıdır. Bunu engelleyici nitelikte kötü davranma, işkence, zorla ilaç verme, yorma, aldatma, bedensel cebir ve şiddette bulunma, bazı araçlar uygulama gibi iradeyi bozan bedeni veya ruhi müdahaleler yapılamaz.

Kanuna aykırı bir menfaat vaat edilemez.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen yasak yöntemlerle elde edilen ifadeler rıza olsa dahi delil olarak değerlendirilemez.

c) Sanığın dışındaki tarafların beyanı:

Sanık dışında olaydan etkilenen; suç ortağı, suçtan zarar gören ve mağdur olan, müdahil gibi kişilerin mahkemede vermiş oldukları olaya ilişkin beyanlarıdır. "İhbarda

---

[29] Doç.Dr. Ejder YILMAZ, Hukuk Sözlüğü, Ankara-1982, Sf.110
[30] Nurullah KUNTER, Feridun YENİSEY Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, 11. Bası, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. İst. 2000, sf:494

bulunan veya şikayet diletçesi veren kişiler de hukukumuzda tanık olarak kabul edilmektedirler. Nihayet, bilirkişiler de tanık olarak dinlenebilirler." [32]

2-BELGE

a) Yazılı belge:

Suça konu olan olay ile ilgili olan ve olayın aydınlanmasına yarayacak, üzerinde yazı bulunan her türlü belge olabilir. Çek, fatura, senet, el yazmaları, mektuplar vb. belgeler yazılı belge olabileceği gibi, noter senetleri, duruşma tutanakları, polis tarafından düzenlenen tutanaklar da bu kapsam dahilindedir.

b) Şekil tespit eden belge:

"Belli bir olayı temsil etmek üzere şeklin tesbit edildiği de vardır. Şekli tesbit eden vasıtalar çeşitlidir. Mesela fotoğraf çekilmekte görülen, hatta görülmeyen şekil, film veya kağıt üzerinde tesbit edilmektedir. Bir diğer vasıta da resim yapılmasıdır. Ancak ressamın muhayyilesi de işe karıştığından resmin gerçeği temsil kabiliyeti çok şüphelidir. Kroki, plan gibi şekil tesbit edenbelgeler de kullanılmaktadır. Heykel de resim gibi, sanatkarın özelliği icabı fazla itimada layık bir belge değildir. Buna karşılık faraza alçı ile alınan kalıp, kalıbı alınan şeyi objektif bir şekilde temsil edebilmektedir."[33]

c) Ses ve görüntü tespit eden belge:

Suç ile ilgili olarak kanunlar çerçevesinde elde edilen ses ve video bantları bu tür delillerdendir. Ancak bunlar her zaman tek başına delil mahiyeti taşımayabilirler bu nedenle diğer delil çeşitleri ile desteklenmelerinde fayda vardır. Teknolojinin gelişmesi ile bu tür belgeler üzerinde çeşitli oynamalar yapılabilmektedir. Bu nedenle sahte oldukları iddiaları gündeme gelebilir.

---

[31] KUNTER/YENİSEY, a.g.e. sf:583
[32] Bahri ÖZTÜRK, Mustafa R. ERDEM, Veli Özer ÖZBEK, Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, 5. baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara,2000, sf:387
[33] KUNTER/YENİSEY, a.g.e, sf:588

3-İZ VE BELİRTİLER

"İspat edilecek olayın dolaylı olarak ispatına yardımcı olan vakıalara ve izlere belirti denmektedir. Maddi gerçeğin araştırılması, her şeyin delil olması ve hakimin delilleri serbestçe takdir edebilmesi ilkelerinin hakim olduğu ceza muhakemesi hukukumuzda belirtilerin delil olup olmadığının tartışılmasına gerek bile olmamak gerekir. Gerçekten, belirtiler günümüz ceza muhakemesi için fevkalade önemlidir. Öyle ki, bazen tanık açıklamalarından da daha değerli olabilmektedir... Bir fren izi, suç mahallinde bulunan eşya ve izler belirtidir ve öteki delil ve belirtiler ile desteklendiğinde bir anlam kazanırlar. Bu desteklenme ihtiyacı sadece belirtiler için değil, kural olarak, bütün deliller için söz konusudur... iz, belirti bilimi olarak da nitelenebilecek kriminalistik belirtilerin değerini daha da arttırmıştır. Bu bilim sayesinde Almanya, Danimarka gibi medeni ülkeler büyük ölçüde bilimsel delil aşamasına geçmiş bulunmaktadır."[34]

a) Tabii iz ve belirti:

"Belirtilerin bir çeşidi olan tabii belirti bir olayın parçalarından biridir. Bu parça, suçu işleyenin iradesi dışında, hatta ona rağmen o olayı tabii ber şekilde temsil eder. Bir diğer söyleyişle o parçanın bütünü temsil etmesi, göstermesi, eşyanın tabiatı icabıdır, sun'i değildir. Tabii belirti temsil için bir diğer söyleyiş ile isbat için yapılmaz ama yine de isbat eder. Ancak bu parça, sadece o müşahhas olayı değil, o olayın dahil olduğu daha genel bir olayı temsil ettiğinden, tabii belirti, genel mahiyette temsili değildir. Bunun içindir ki müşahhas olayı da temsil edip etmediği hususunda çok dikkatli bir araştırmaya ihtiyaç vardır. Mesela olay yerinde bulunan parmak izi, suçtan evvel veya sonra da meydana gelmiş olabilir. Yine bunun içindir ki tabii belirti adı verilen delillerin tek başına isbat kuvveti yoktur.

Tabii belirtilerin temsil değerini suçlular da bildiklerinden, onları yok etmeye çalışırlar. Bu çalışış dahi bir belirtidir.

Tabii belirtiler çok çeşitlidir. Umumiyetle bunlar "eşyaya ait belirtiler" ve "şahsa ait belirtiler" diye iki grupta toplanır... Eşyaya ait belirtiler arasında tabanca, bıçak gibi suçta kullanılan eşya, sahte para gibi suçtan hasıl olan eşya, fren izi gibi suçun meydana getirdiği izler vardır. Şahsa ait tabii belirtiler sanığın kan grubu, parmak izi, suçtan önceki veya sonraki, hatta sorgusu sırasındaki ruhi durumu bunlar arasındadır.

Tabii belirtiler, insan iradesi dışında olduklarından, objektiftirler... Belirtiler, istenilerek veya istenilmeyerek değişebilir. Bunun içindir ki, suç kolluğunun esas görevi bu değişikliğe engel olmaktır. Parmak izlerinin alınması, fren izlerinin muayenesi ve tesbiti, olay yerinin krokisinin yapılması ve fotoğrafının çekilmesi, eşyaya ait belirtilere elkonulması, belirtilerin değişmesine mani olan çarelerdendir."([35])

b) Sun'i iz ve belirti:

"Bir olayı tabii olarak değil, fakat sun'i olarak, bir anlaşma ile temsil eden insan yapısı işarettir, alamettir. Tabii belirti ispat gayesi ile meydana getirilmediği halde sun'i belirtide gaye isbattır. Mesela bir biletin zımbalanması kullanıldığını göstermek içindir.

Sun'i belirtiler de şahıslara ve eşyalara ait olduğuna göre ikiye ayrılabilir. Mesela giyilen üniforma, takılan nişan, taşınan ad şahsa ait sun'i belirtilerdir. Eşya üzerindeki evsafı gösteren damga, şapkanın kime ait olduğunu bildiren harfler de eşyaya ait sun'i belirtilere misal olarak sayılabilir.

Sun'i belirtilerde temsil genel mahiyette olduğundan, bunların tek başlarına isbat kuvveti yoktur." ([36])

Deliller polisin çalışmaları açısından değerlendirildiğinde ise daha farklı bakış açıları ortaya çıkmakta ve değişik bölümler altında ele alınabilmektedir. Polisin çalışması ve özellikle suç yeri incelemesi açısından olaya bakıldığında delillerin iki ana başlık altında toplanmasının faydalı olduğu görülmektedir.

1- MADDİ (FİZİKİ) OLMAYAN DELİLLER
2- MADDİ (FİZİKİ) DELİLLER

Suç yeri incelemelerinde gerçekleştirilen çalışmalar ağırlıklı olarak MADDİ (FİZİKİ) DELİLLER üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu tür deliller de taşıdıkları değişik özelliklerden dolayı kendi içlerinde çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulabilirler.

---

[34] ÖZTÜRK/ERDEM/ÖZBEK, a.g.e. sf:395
[35] KUNTER/YENİSEY, a.g.e sf:589

MADDİ (FİZİKİ) DELİLLER

TANIMLAR

1- Şüpheli olarak, suç yerine bırakılmış veya suç yerinden uzaklaştırılmış, suç yeri, suçlu ve suç arasındaki ilişkiyi ortaya çıkartabilecek her şeydir.([37])

2- Üzerinde marka, numara, herhangi bir şekil veya iz bulunan, suçun işleniş şeklini ortaya çıkarmaya yarayan veya suçlunun tanınmasına faydalı olabilecek ya da suçlu ile kurban veya suç yeri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yarayacak, büyüklüğü ne olursa olsun laboratuar incelemesi sonucu yukarıda sayılan konuları araştırma sırasında veya mahkemede ortaya çıkartabileceği değerlendirilen her türlü maddedir.([38])

FİZİKİ DELİL ÇEŞİTLERİ:

1- HAREKET KABİLİYETLERİNE GÖRE

a) Sabit delil
b) Seyyar delil

2- DEVAM SÜRESİNE GÖRE

a) Kalıcı (daimi) delil

b) Geçici (bozulabilir) delil

3- SUÇ İLE OLAN İLİŞKİSİNE GÖRE

a) Kesin delil

---

[36] KUNTER/YENİSEY, a.g.e sf:513
[37] U.S.Department of Justice, Federal Bureau of Investigation, Handbook of Forensic Science, Washington,D.C. 1981 Sf.1

b) Şüpheli delil

Polisin suçların aydınlatılması ve suçluların yakalanmasına yönelik olarak sürdürdüğü soruşturmalarda delillerin zaman açısından da ele alınarak değerlendirmesinde fayda vardır. Bu genel kapsamlı sınıflandırma polisin delillerin elde edilmesi ve bunları değerlendirmesi sırasında belirli bir plan içerisinde hareket etmesine yardımcı olacaktır. Buna göre:

ZAMAN AÇISINDAN DELİL ÇEŞİTLERİ

1) Hazırlık safhasındaki deliller
2) Suçun işlendiği andaki deliller
3) Suçun işlenmesinden sonraki deliller

DELİLLERİN ÖZELLİKLERİ:

"Ceza muhakemesinde maddi hakikat ve serbest kanaat arandığından, hakime hakikati, yani gerçeğe uygun olanı gösterecek her şey delil olabilir. Ancak bu da sınırsız değildir. Bugünün Ceza Muhakemesi Hukuku delillerde, daha doğrusu delil olabilecek şeylerde şu özellikleri aramaktadır:

1) Deliller gerçekçi olmalıdır. Bu demektir ki delil olabilecek şey, iç dünyamızın değil, elle tutulabilen dış dünyamızın bir kelime ile gerçeğin (realitenin) bir parçasını oluşturmalı ve böylece beş duyumuzla öğrenilebilmelidir. Beyan ve belge adlı şeylerin varlığı ve dolayısı ile delil olabileceği su götürmez. Belirti (emare) adlı şeylerin de dış dünyada varlığı nedeniyle aranılan özelliğe sahip olduklarında tereddüt edilmemelidir."[39]

2) Deliller olayı temsil edici olmalıdır. "Olayı temsil etmekten maksat; delil olarak kullanılmak istenilen vasıtanın olayın bir parçası olması ve/veya olayı yansıtmasıdır. Örneğin bir adam öldürme suçunda olay yerinde bırakılan suç aleti olayın bir parçasıdır. Buna

[38] U.S. Department of the treasury, Federal law enforcement training center, office of general training, enforcement techniques division, collection and preservation of evidence sf:1
[39] KUNTER/YENİSEY, a.g.e, sf:503

karşılık, böyle bir suça beş duyusu marifetiyle tanık olmuş bir kimsenin anlatımları olayı yansıtır."[40]

3) "Deliller akılcı olmalıdır. Hakime hakikati gösterebilecek mahiyette şeylerin delil olabilmesi demek, isbat bir hüküm olduğuna veya hakikati araştırması yolunu mantık gösterdiğine göre, ancak hakikatı akla uygun olarak iifade edebilecek şeylerin delil olabilmesi demektir. Bu itibarla delil olabilecek şeylerin akılcı (rasyonel) olmaları, bilimce kabul edilmeleri zaruridir...

4) Deliller isbat bakımından önemli olmalıdır. Ancak isbatına ihtiyaç duyulan hususlarla ilgili deliller isbat bakımından önemlidir. Önemli, bir diğer söyleyişle faydası olmayan delillerle uğraşmanın anlamı yoktur.

5) Deliller hukuka aykırı olmamalıdır. "Caiz olma" ile kasdolunan budur (CMK: 238:a). Hukuka aykırı deliller konusu (No.41.5) kanunumuzda 1992 yılında tekrar düzenlenmiştir. 135a ve 254/2 maddelere yapılan eklemelerle yasak yöntemlerle alınan ifadeler, rıza olsa dahi delil olarak kullanılamaz hale getirilmiş (CMK "92-3842" 135a), hukuka aykırı bir şekilde elde edilen delillerin de hüküm verirken kullanılması, yasaklanmış (CMK "92-3842" 254/2), ayrıca temsil edici de olsa bazı deliller yasaklanmıştır. Bunların çeşitleri vardır: a) Bazıları konu bakımından yasaklanmıştır. Mesela Devlet memurları Devlet sırlarında tanıklık yapamaz (CMK 49). b) İnsan haklarını ve anayasal temel hakları korumak için yapılmış yasaklar da vardır. Mesela çekinme hakkı olan tanık bu hakkını sonradan kullanırsa beyanı delil olmaz (CMK 245), c) Elde edilmesindeki metot dolayısı ile yasaklananlar da vardır. Zor kullanarak, hiyle, tehdit ve işkence ile elde edilenler gibi...

6) Deliller müşterek olmalıdır. Delil muhtevasını sadece hakimin öğrenmesi yetmez. Taraflar da öğrenmeli ve mütalaa niteliğindeki hükümleri ile kollektif hüküm verme faaliyetine katılabilmelidir..."([41])

[40] ÖZTÜRK/ERDEM/ÖZBEK, a.g.e, sf:374
[41] KUNTER/YENİSEY, a.g.e.,sf:505-506

SUÇ YERİ ÇALIŞMALARI

A- SUÇ YERİ FOTOĞRAFÇILIĞI:

1- SUÇ YERİNDE FOTOĞRAF ÇEKMENİN AMACI VE ÖNEMİ:

"...Olay yeri fotoğrafı, tahrip olan olay yeri ve delilleri daha sonra en iyi şekilde anlatma yöntemidir..."[42]

Bütün suçların araştırılmasında fiziki deliller büyük önem taşırlar. Yapılacak fotoğraf çalışması; suç çeşidine göre değil, suç yerinde yapılacak araştırmacılığa göre önem kazanır. Suç yeri araştırmacısının en önemli görevi; işlenen suçun aydınlatılmasını sağlayabilecek delillerin bulunmasıdır. Bu tür önemli deliller bulunduktan sonra suç yeri fotoğrafçılığının önemi gündeme gelecektir. Büyük çabalar sonucu elde edilebilecek delillerin tespit edilmesi ve gerektiğinde bunların uzun zaman saklanarak kullanılabilir durumda bulundurulmaları fotoğraflama sistemi ile mümkün olabilmektedir. Çeşitli sebepler ile suç yerinin değiştirilmesi veya bozulması ile yeniden eski haline getirilmesi çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Zamanında yapılmış bir fotoğraflama çalışması böyle bir sıkıntıyı ortadan kaldırır. Bazı suçlarda olayın aydınlatılması uzun zaman almakta ve geçen zaman içerisinde suç yerinin özellikleri unutulmaktadır. Fotoğraf istediğimiz zaman bize bu ayrıntıları sunması açısından da büyük önem taşır. Suç yerinde yapılan araştırmalarda bazen çok ince noktalar araştırmacıların gözünden kaçabilmektedir. Fotoğraf lensleri bazen insan gözünün görmediği ince noktaları tespit eder ve zaman içerisinde fotoğraflar üzerinde yapılan incelemeler neticesinde bu tür ayrıntıların varlığının farkına varılabilmektedir. Mahkemeye intikal eden olaylarda suç yeri fotoğrafları delil olarak kullanılabildiği gibi mahkeme safhasında olay hakkında karar verilmesinde büyük rol oynayabilir.

---

[42] Ahmet BAKUER, **FOTOĞRAFLARLA OLAY YERİNİN TESPİTİ**, EGM, POLİS DERGİSİ, Yıl:7, Sayı:28, EGM Basımevi, Ankara, 2001 sf:11

"Bir soruşturmanın hazırlık aşamalarında, suç yerinin belirli görüntüleri delil olarak öneme haiz değilken davanın görülmesi sırasında ortaya çıkabilecek sorun ve kararları hayati ölçüde etkileyebilirler. Bu yüzden, herhangi bir suçun soruşturmasındaki ilk adım, delil teşkil edebilecek hiçbir eşyayı yerinden oynatmaksızın veya bozmaksızın önce suç yerindeki tüm görünümleri tam ve doğru bir şekilde fotoğraflamaktır."[43]

2- YERİNDEN OYNATILMADAN ÖNCE HERŞEYİN FOTOĞRAFINI ÇEKMEK:

Suç yerinin ve suç yerinde bulunan fiziki delillerin uzun süre muhafaza edilmesi mümkün olmadığı gibi bazı deliller özelliklerinden dolayı acele etmeyi gerektirebilir. Suç yerinin ve delillerin orijinal görünümünü tespit etmek ve bunu uzun süreli muhafaza etmek için; suç yeri koruma altına alındıktan hemen sonra ve hiçbir şey yerinden hareket ettirilmeden önce yapılacak ilk iş fotoğraf ile tespit edilmesini sağlamaktır. Gerçekleştirilecek tespit işlemini birkaç açıdan yapılacak birkaç çekimdense, değişik açılardan ve çok miktarda alınacak görüntüler ile yapmak daha akıllıca olacaktır.

"Fotoğrafların delil sayılması:

Fotoğrafların delil olarak kabul edilebilmesi için aşağıdaki esaslara dikkat edilir.

a- Olay yerinde çekilen fotoğrafların arkasına suçun yeri, tarihi ve mağdur yazılacak. Olay yeri inceleme ve tespit tutanağını imzalayan görevliler ile fotoğraf çeken tarafından imzalanmalıdır.

b-Fotoğrafı çekilen nesne olayla ilgili ve suç aydınlatılmasında faydalı olmalıdır.

c- Fotoğraf önyargılı ve duygusal olmamalı, gerçek olayı aydınlatacak bir pozisyondan çekilmelidir.

d- Fotoğraf çekiminde netlik, açıklık, esas olmalı, nesneler ve olay yeri fotoğrafla tam anlatılmalıdır."[44]

---

[43] Mustafa ÖZGEN, **TEMEL POLİS FOTOĞRAFÇILIĞI**, Polis Enstitüsü Matbaası, Ankara, 1980 sf:21

[44] Ünal AZAK, **SORUŞTURMA VE YAZIŞMA TEKNİKLERİ**, Bizim Büro Basımevi, Ankara, 1994 sf :226

B- SUÇ YERİ KROKİSİ

1- TANIM:

Suç yerindeki; bir cismin veya yerin başlıca özelliklerini gösterecek şekilde yapılan kabataslak çizimdir.

2- ÖNEMİ:

Kroki çizimi çoğunlukla bir ön çalışma olarak yapılır. Kroki çizimi; suç yerindeki cisimler ve deliller yerlerinden oynatılmadan önce, yani işlenen suça ait iz ve deliller bulunup korumaya alındıktan sonra gerçekleştirilir. Yapılan bu işlem; işlenen suçun aydınlatılmasına yönelik olarak sürdürülen çalışmaların uzamasına rağmen soruşturmacıya suçu yeniden gözden geçirmesine, olayın gerektiğinde yeniden canlandırılmasına, olay ile ilgili elde edilen bulguların, delillerin ve cisimlerin gerçek yerlerine göre değerlendirilmelerine yardımcı olur.[45]

İşlenen suç ile ilgili tespit edilen tanıklar ve olayın mağdurlarının ifadeleri karakollarda veya şubelerde alınır. İfade alma işlemi sırasında çoğunlukla ifadeyi alan ve ifadeyi yazan görevliler suç yerini ya hiç görmemiş veya detaylı olarak incelememiş olabilmektedirler. Bu sebeple ifade alınmasında görevliler açısından; suç yerinin çizilmiş krokisi büyük önem taşıyabileceği gibi, aynı zamanda olay ile ilgili bilgi ve görgülerine başvurulan tanık ve mağdurların sahip oldukları bilgi ve görgülerini en iyi şekilde beyan etmeleri açısından da önemli olabilmektedir.

Suçların mahkemeye intikalinden sonra da; mahkeme safahatında hakim, savcı ve avukatlar genellikle suç yerini görmemiş kişilerdir. Bu nedenle mahkemeye katılan hakim, savcı ve avukatlar ile birlikte şahitler ve izlemeye gelenlere gerektiğinde suç yeri krokisi gerçekçi ve objektif fikir verebilmesi açısından önemlidir.

İşlenen suçların failleri bazen aradan uzun bir zaman dilimi geçtikten sonra yakalanabilmektedirler. Bu durumda güvenlik güçlerince ve mahkemece, sanığa

---

[45] Mike Byrd, "Duty Description for the Crime Scene Investigator" (Çevrimiçi) www.crime - scene investigator. net, 26.01.2002

yaptırılacak yer göstermelerde ve keşiflerde suç yeri krokilerinin büyük faydaları görülebilir.

Suç yeri krokileri profesyonelce yapılan çizimler olmayabilir ancak suç yerinin ve delillerin bulundukları yerleri, konumlarını, özelliklerini ayrıca aralarındaki mesafelerin ölçülerini taşıdıkları için fotoğraf ve video kamera çekimleri ile birbirlerini tamamlayıcı faktörler olarak işlenen suçların aydınlanması açısından önem taşıyabilecek iz ve delillerin sıhhatli tespitini sağlarlar.

Fotoğraflama, kamera çekimleri ve kroki çizilmesi; üçü birlikte suç yerini tespit etmede uygulanan güzel bir yöntemdir. Kullanılacak bu yöntemlerin her birinin kendine göre avantajlı ve dezavantajlı yönleri vardır. Fotoğraf ve kamera çekimlerinde suç yerinin ayrıntılarını görme imkanı varken bir veya birkaç açıdan yapılacak çekimlerde bazı cisimler diğer cisimlerin görünmelerini engelliyebilmektedirler. Bunun ile ilgili tedbirler alınmaya çalışılsa dahi her zaman tam anlamıyla başarılı olunamayabilir. Ayrıca yapılacak çekimler cisimler arasındaki mesafeleri tayin etmede yanıltıcı olabilirler. Bu nedenle suç yerinin kaydedilmesi açısından en etkili yol; fiziki delillerin ölçülerinin ve mesafelerin ayrıntılı bir biçimde gösterildiği, görevli memurların yapacakları ayrıntılı krokilerdir.[46]

3- KROKİ ÇİZİMİNİN AMACI:

Suç yeri krokisi çizmenin amacı çok ve çeşitlidir. Bunlardan bir kısmı:

a) Soruşturma safhasında kullanılması için.

b) Mahkemeye sunulması için.

c) Fotoğrafları desteklemek ve detaylandırmak için.

d) Suç yerinin gerçek ölçülerinin tespit edilmesi için.

---

[46] George Schiro, "Examination and Documantation of the Crime Scene" (Çevrimiçi) www. Crime scene investigator. net , 26.01.2002

e) Delillerin ve diğer ilgili cisimlerin gerçek pozisyonlarının tespit edilmesi için.

f) Fotoğraf ile görüntülenemeyen cisimler arasındaki gerçek mesafelerin gösterilmesi için.

g) Suç yerinin fiziki boyutlarının tespit edilmesi için.

h) Görevlilerin ve şahitlerin hafızalarının taze tutulmasını sağlamak için.

4- KROKİ ÇİZİMİ:

Suç yeri krokisi, suç yerine gelerek olayı mevcut şartlar içerisinde en iyi şekilde inceleyip suç hakkında sıhhatli bilgilere sahip olan, suç yerini inceleyip orada bulunan cisim, iz ve delillerin neler olduğu, bunların yerlerini,özelliklerini, konumlarını ve mesafelerini gözlemleyen, kroki çizimi konusunda uzman olan bir görevli tarafından çizilir.

Kroki çiziminde dikkat edilecek en önemli hususlardan birisi, krokiyi çizecek olan görevlinin suç yerini, burada bulunan iz ve delilleri bizzat görmesidir. Bu da; suç yerine gelen görevlilerin suç yerini, mevcut iz ve delilleri koruma altına alarak bunların krokiyi çizecek görevli gelene kadar yerlerinde muhafaza etmeleri ile mümkündür. Deliller toplandıktan veya yerleri değiştirildikten sonra kroki çizilemez. Toplanması çeşitli sebeplerle aciliyet gerektiren deliller, krokiyi çizecek görevli tarafından yerleri belirlenip, çizildikten sonra toplanmalıdır.

Prensip olarak kroki suç yerinde çizilmelidir. Ancak çoğu zaman bu mümkün olmamaktadır. Bu durumda görevli gerekli ölçümleri yaparak bu ölçümleri içeren bir taslak kroki hazırlar. Daha sonra uygun ortam ve şartlarda taslak krokideki ölçülere sadık kalınarak asıl kroki hazırlanır.

Taslak veya asıl krokinin hazırlanmasında yapılacak ölçümler büyük önem taşır. Bu nedenle krokiyi çizecek görevli ölçüleri bizzat kendisi almalı, güvenilir düşüncesi ile başka kişileri bu işte kullanmamalıdır. Yapılacak ölçümlerde tek bir

ölçü birimi kullanılmalıdır. Ölçümlerde tahminlerde bulunmak veya değişkenlik gösterebilecek ölçüler (adım,karış vs.) kullanmaktan kaçınılmalıdır.

Kroki çiziminde düz beyaz kağıt, milimetrik ölçülü kağıtlar veya bu amaçla hazırlanmış özel kağıtlar kullanılabilir. Krokiyi aşırı ve lüzumsuz detaylar ile doldurmamalı, karışıklığa sebebiyet verebilecek derecede çok fazla renklendirmelerden kaçınılmalıdır.

C- KROKİ ÇİZİMİNDE DİKKAT EDİLECEK KONULAR:

1- Kroki çiziminden sorumlu görevli memur suç yerini ve bölgesini iyi bilen bir kişi olmalıdır.

2- İlk olarak krokisi çizilecek yerin belirlenmesi önemlidir. Bundan sonra da nelerin krokide yer alacağı tespit edilmelidir.

3- "Başlık kısmı: Hangi olaya ait olduğu, tarih ve saat, hava durumu, dosya numarası konur."[47]

4- Mesafeler metre ile ölçülerek krokide metre veya santimetre cinsinden belirtilmelidir. Ölçümler sistematik bir biçimde ve uygun şekilde yapılmalıdır. Adımlama usulüyle, tahminle veya yaklaşık ölçülerle ölçümleme yapılmaz.

5- Krokide; nelerin ölçülerek bulunması gerektiği önemlidir. Bu ölçümlerin sıhhatli olması için; belirli ve değişmeyen sabit noktalar tespit edilmeli ve ölçümler bunlar temel alınarak yapılmalıdır.

6- Krokiyi çizecek görevli veya görevliler ölçümleri bizzat kendileri yapmalı, ölçüler tam ve doğru olmalıdır. Eğer gerekli ise ölçümler krokinin bir köşesinde tablo olarak da gösterilebilir.

---

[47] EGM, **MADDİ SUÇ DELİLLERİ VE KRİMİNAL POLİS LABORATUARLARI**, EGM Basımevi, Ankara, 1990 sf:96

7- Kroki yönleri gösterir bir pusulayı içermeli veya hiç olmazsa kuzey istikameti belirtilmelidir.

8- Suç veya suçlu ile ilgili olmayan konular krokiye alınmamalı, kroki sade olmalı ve esas konuları içermelidir.

9- Kolaylıkla yeri değişebilecek cisimleri gerekmedikçe krokiye almamaya çalışınız. Bu; krokinin fotoğrafa göre bir avantajıdır. Suçlu kasıtlı olarak bu tür cisimlerin yerlerini sonradan değiştirmiş olabilir.

10- Kroki suç yerinde çizerek bitirilmelidir. Eğer mümkün değil ise; suç yerinde gerekli notlar alınmalı ve taslak kroki çizilmelidir. Suç yerini hafızaya alıp suç yerinden ayrıldıktan sonra başka bir yerde yada büroda tamamlanılması ve düzeltmeler yapılması düşünülmemelidir.

11- Krokide semboller kullanılabilinir. Ancak kullanılacak semboller bilinen semboller olmalıdır. Kendinize has semboller kullandıysanız bunları mutlaka krokinin açıklama bölümünde açıklayınız.([48])

12- Krokiye mutlaka bir ölçek koyulmalıdır. Ölçek açıklama bölümünde de belilrtilebilinir.

13- Suç yerinde fotoğraf çekilmiş ise; krokide hangi noktalardan ve pozisyonlardan çekim yapıldığı belirtilir.

14- Krokide açıklama bölümü bulunmalıdır. Bu bölümde; krokinin ölçeği, kullanılan sembollerin açıklamaları, suç ile ilgili bilgiler, krokinin çizildiği yer, tarih, saat, krokiyi çizen görevli veya görevlilerin ad-soyadları, imzalar ve gerekli görülen diğer konular yazılır.

D- KROKİ ÇİZİM ŞEKİLLERİ:

[48] Department of the Treasury, Federal Law Enforcement Training Center, Office Of General Training, Enforcement Techniques Division, **CRİME SCENE SKETCH** , Sf:2

1- KUŞBAKIŞI KROKİ ÇİZİMİ:

Kroki çiziminde en kolay ve en çok kullanılan şekildir. Bu çizimde suç yeri ve içerisindekiler kuşbakışı görünümleri ile çizilir.

2- DİKEY KROKİ ÇİZİMİ:

İşlenen suçun çeşidi ve delillerin konumları itibariyle kuşbakışı krokide gösterilmesi mümkün olmayan; dikey yüzeylerde yeralan delillerin yerlerinin ve durumlarının tespit edilmesi için kullanılan bir şekildir. Bu krokide dikey yüzeylere (duvar, kapı, dolap vs.) ve bunlar üzerinde bulunan delillere (mermi, bıçak izleri, kan,yağ lekeleri vb.) yer verilir. Çizilen dikey yüzeylerin ne olduğu belirtilmelidir.

3- İZDÜŞÜM KROKİ ÇİZİMİ:

İzdüşüm kroki çiziminde; taban sabit olarak kabul edilip, duvarlar yanlara doğru açılmış olarak kabul edilerek gösterilir. Bu görüntü kenarları kesilerek açılmış bir karton kutuya benzetilebilinir. Çizilen bu tür krokiler; suç yerinde, duvar ve tavanda bulunan delillerin gösterilmesini sağlar. (Şekil 7)

4- ÜÇ BOYUTLU KROKİ ÇİZİMİ:

Suç yerinin üç boyutlu olarak resminin çizilmesi demektir. Diğer kroki çizim şekillerine göre daha zor bir şekildir. Kroki çizecek kişide resim çizme kabiliyetini gerektirir. Fotoğraflama veya kamera çekimleri yapılan suç yerlerinde buna gerek kalmayabilir.

E- KROKİ ÇİZİMİNDE ÖLÇÜM METODLARI:

1- DÜZ HAT METODU:

Kroki çizilirken gösterilen deliller (silah, bıçak, insan vücudu vb.) tespit edilen belirli noktalara göre mesafeleri ölçülerek gösterilir. Düz hat metodu; tespit edilen delil veya cisimlerin duvar diplerinde olmaları gibi durumlarda kullanışlıdır. Cisimlerin yakın bulundukları duvarı kesen duvarlara göre mesafeleri düz bir hat olarak ölçülür. (Şekil 8)

2- DİKDÖRTGEN METODU:

Bir noktanın iki ayrı noktaya göre dikdörtgen ölçüler içerisinde koordinatlarının tespit edilmesidir. Ölçüsü alınacak cismin yakın olduğu iki duvar temel alınarak cismin bulunduğu noktanın bu iki duvara olan mesafeleri, cismin olduğu nokta dikdörtgenin bir ucunu oluşturacak şekilde bir dikdörtgen çizecek şekilde düşünülerek ölçü alınır. Dikdörtgenin diğer iki köşesini oluşturacak olan iki duvardaki noktaların duvar köşelerine olan mesafelerinin krokide not edilmesinde fayda vardır. (Şekil 9)

3- ÜÇGEN METODU:

Bir noktanın sabit iki ayrı noktaya göre olan uzaklığının ölçülmesi ile oluşturulacak üçgen şeklindeki ölçüm metodudur. Bu metotta önemli olan sabit ve değişmeyecek iki noktanın tespit edilmesidir. Suç yerinin özelliğine göre bu nokta; iki duvarın kesiştiği köşe nokta, kapı köşesi, ağaç gibi değişik sabit noktalar olabilir. Tespit edilen iki ayrı sabit noktaya olan mesafelerin kesişme noktası bizim tespit ettiğimiz nokta olacaktır. (Şekil 10)

Zemin haricinde; duvarlar,kapı veya tavanda bulunan delillerin ölçümleri de çizilecek izdüşüm krokisinde yukarıdaki metotlar kullanılarak gerçekleştirilebilir.

F- KROKİ ÇEŞİTLERİ:

Emniyet teşkilatında çeşitli amaçlara yönelik çok sayıda kroki çeşitleri bulunabilir. Burada suç yeri incelemesine yönelik olarak hazırlanan üç çeşit kroki üzerinde durulacaktır.

1- ALAN KROKİSİ:

Bu kroki çeşidi; suçun işlendiği yeri, bu yerin civarını, suç yerine giden yolları, sokakları, caddeleri, suçun işlendiği bina ev ve buna komşu binalar veya alanları gösterir. Suç işlenen yere dışarıdan hangi istikametten gelindiği ve suç yerinden hangi istikamete uzaklaşıldığını göstermede yardımcı olur.[49] (Şekil 11)

2- ÇEVRE KROKİSİ:

Bu kroki çeşidi; suçun işlendiği yeri ve yakın çevresini kapsar, suçun işlenmiş olduğu yerin genel yapısını gösterir. Çok katlı bir binada bir dairenin veya bir katın genel yapısının çizilmesi gibi.[50] (Şekil 12)

3- DETAY KROKİSİ:

Bu kroki çeşidi; suçun işlendiği dar bir alanı içerisine alır ve suçun işlendiği yeri ayrıntılı olarak bütün detayları ile gösterir. Suç bir apartman dairesinde işlenmiş ise bu krokiye sadece hangi odada olay gerçekleşmiş ise o oda ve detayları alınır. Elde edilen deliller ve gerçek yerleri de bu krokide işaretlenir. Ayrıca bu krokide; suç yerinde yapılan fotoğraf çekimlerinde fotoğraf makinesinin çekim yapılan yerinin ve pozisyonunun belirtilmesinde fayda vardır.[51] (Şekil 13)

---

[49] Department of the Treasury, Federal Law Enforcement Training Center, Office Of General Training, Enforcement Techniques Division, **CRİME SCENE SKETCH** , Sf:3

[50] Department of the Treasury, a.g.e. , sf:3

[51] Department of the Treasury, a.g.e. , sf:3

III. BÖLÜM

SUÇ ÇEŞİTLERİNE GÖRE SUÇ YERİ İNCELEMELERİ

1- SİLAHLI SALDIRI – CİNAYET:

Suç yerine gelindiğinde yapılacak ilk iş mağdurun yaşayıp yaşamadığına bakılır. Yaşıyor ise; gerektiğinde ilk yardım yapılmalı veya doktor getirilmeli ya da en seri şekilde hastaneye yetiştirilmelidir. Bazı durumlarda mağdurun kısaca ifadesinin alınması veya durumu çok ağır ise ölmeden önceki son sözlerinin tespit edilmesinde fayda vardır.

Suç yerinde gerekli güvenlik tedbirleri alınarak suç yeri ve deliller koruma altına alınır. Suç yerinde yapılacak incelemede; suçun çeşidine göre uygun miktarda personel görevlendirilmelidir. Personel ile birlikte kullanılacak araç, gereç, teçhizat da belirlenmelidir

Yapılacak inceleme aceleye getirilmeden yapılmalı ve suç yerindeki her şey en ince ayrıntılarına kadar dikkatli ve sistematik bir şekilde incelenmelidir.

Çalışmalar sırasında tespit edilecek her türlü konular detaylı ve anlaşılır bir şekilde not edilmelidir.

Suçlunun giriş yolu, suçu işlediği yer ve suç yerinden uzaklaşma istikameti tespit edilir. Bu bölgelerde izler aranır. Suç yerindeki kapı, pencere ve mefruşat incelenip suçlunun nasıl ve ne şekilde suç yerine girdiğinin belirlenmesine çalışılır.

Cesedin yeri, durumu ve pozisyonu incelenmelidir. "Ceset yerinden oynatılmış mı? Eğer oynatılmış ise kim tarafından ve ne gerekçe ile oynatılmıştır?"[52] Suç başka bir yerde işlendikten sonra ceset bulunduğu yere getirilmiş olabilir. Cesedin civarında sürüklenme izleri bulunabilir. Ayrıca ayak izleri ve kan izleri de bu konuda fikir verebilir. Cesedin; öldürüldükten sonra asılması, yakılması veya ateş edilmesi gibi konular da değerlendirilmelidir.

"BÜYÜK SIR ÇÖZÜLDÜ: Adapazarı'ndaki ölüm üçgeninde kafalarından kurşunlandıktan sonra yakılan Nevzat Yerlikaya ile Oktay Varol'un, kiralık katil olduğu ortaya çıktı... Oktay Varol ile otomobil tamircisi Nevzat Yerlikaya'nın 1.5 milyar lira karşılığında Cengiz Yılmaz'ı öldürdüklerini ve ardından vaadedilen parayı almak için kendilerini tutan Mehmet İskender'e gittiklerini belirledi. Ancak Mehmet İskender ile Şeref Aydemir, katilleri ortadan kaldırarak izleri yok etmek istediler ve Oktay Varol ile Nevzat Yerlikaya'yı bir otomobilin içinde tabancayla vurup öldürdüler.Öldürülen kiralık katiller daha sonra... yakıldılar."[53]

Suç yerine gelen uzman hekimin ceset üzerindeki yara ve izleri incelemesi sırasında beraberinde bulunmalı ve gerekli görülen açıklamalar kendisinden alınmalıdır. Ceset üzerindeki yara ve izlerin fotoğraflanması sağlanmalıdır.

Bazen cesedin parçalara ayrılarak parçaların değişik yerlere bırakılması olayları ile karşılaşılmaktadır. Bu tür durumlarda parçaların ayrılmasında hangi alet ve cisimlerin kullanılmış olduğu, parçalamanın ustalıkla yapılmış olup olmadığının tespiti önem taşır. Ceset parçalarının sarıldığı ve ambalajlandığı malzemelerin cins

---

[52] H.W. "Rus" Ruslander, Searching and Examing a Major Case Crime Scene, (Çevrimiçi) www.crime-scene-investigator.net 29.01.2002

[53] Murat Uygun, "BÜYÜK SIR ÇÖZÜLDÜ" **Sabah Gazetesi**, 18.09.1996 sf:3

ve şekilleri, kullanılmış ise gazete veya diğer kağıtlar üzerindeki tarihler ve yazılar bazı ipuçları verebilir.

"CERRAH YİNE İŞBAŞINDA: Bornova Özkanlar'da 5 parçaya bölünmüş 4 çocuk annesi Nevin Doğan'dan sonra dün sabaha karşı Çankaya semtinde parçalanıp, koli içinde sokağa atılmış 60 yaşlarında bir kadın cesedi bulundu... Koliyi açan işçiler, gördükleri karşısında şoka uğradı ve durumu polise bildirdi. Olay yerine gelen polis ekipleri, koli içinde battaniyeye sarılı bir kadın cesediyle karşılaştı. 12 yerinden bıçaklanmış, boğazı kesilmiş, ayakları diz kapaklarından kopartılıp iki ayrı naylon poşete konmuş 55-60 yaşlarında çırılçıplak bir kadına ait ceset... Kadınlara musallat olan psikopat, öldürdüğü kurbanlarını parçalarına ayırıyor. Bir cerrah ustalığıyla cesedin üzerinde çalışan katil kendisini ele verecek hiçbir ipucu bırakmıyor."[54]

Maktulün kimliğinin belli olmadığı durumlarda; cesedin ellerinin, el ve ayak tırnaklarının incelenmesi şahsın mesleği hakkında fikir verebilir. Diş ve kemikler de yaş tespitinde önem taşır. Ceset üzerinde bulunacak yazılı belge ve dokümanlar da kimlik tespitini mümkün kılabilir.

Meydana gelen olay silahlı saldırı ise veya silah kullanılan bir olay ise öncelikli olarak silahı ele geçirmek gerekir. Özellikle bu bir ateşli silah ise daha büyük bir önem taşır. Bir ateşli silah, üzerinde parmak izi taşıyabileceği gibi; seri numarası, bazı işaretler ve diğer çeşitli özellikler bulundurabilir. Bu özelliklerden herhangi biri silahın tanımlanmasında faydalı olabilir. Olaya karışan bir ateşli silah tam olarak tanımlandığında silahın legal yollardan hangi satıcıların elinden geçtiği tespit edilebilir.Bu da araştırmacıya failin kimliğini tespit etme imkanı sağlayabilir.

Ateşli silah kullanılmış ise; suç yerinde kurşun çekirdeği ve boş kovan aranmalıdır. Çekirdek bulunması halinde bulunduğu konuma ve bıraktığı ize göre izlediği yol ve ateş hattının tespitine çalışılmalıdır. Bu çalışmalar özellikle kapalı alanlarda saldırganın silahı kullandığı anda bulunduğu noktanın tespit edilmesine yardımcı olabilir.

---

[54] Halil Hüner, "CERRAH YİNE İŞBAŞINDA" **Posta Gazetesi**, 27.06.1996 sf:3

Sivri uçlu delici aletler kullanılan olaylarda ceset üzerindeki kurşun yarasına benzeyen yaraların bu aletler ile oluşabildiği gözlenmiştir. Bu durumda röntgen tetkiki konuya açıklık getirecektir.

Suç yerindeki eşya ve izlerden maktul ile saldırgan arasında bir mücadele ve boğuşma geçip geçmediği anlaşılabilir. Ceset üzerindeki bazı iz ve yaralar bu mücadele ve boğuşma sırasında oluşabileceği düşünüldüğünde, maktulün üzerinde, elinde, tırnaklarında saldırgana ait, sanık üzerinde de maktule ait bazı izlere rastlanabilir.

Suç yeri ve civarında silah taşıdığı tespit edilen veya olayda silah kullandığından şüphe duyulan şahıs ile ilgili olarak eğer imkanlar varsa suç yerinde yapılacak testler ile yoksa laboratuar incelemeleri neticesi elbiselerinde veya parmaklarında suçu aydınlatmaya yardımcı olabilecek bulgulara rastlanabilir. Bu nedenle gerektiğinde bu tür şahısların elbiselerinden numune alınmalı, ellerde yapılacak inceleme ve testlerden önce ellerini yıkamamalarına dikkat edilmelidir.

Kurbanın elbiselerinden de araştırma yapılmak üzere örnekler alınmalıdır. Patlama neticesi, kurşun giriş deliği yakınlarındaki barut ve barut gazı etkileri ve kalıntıları ne kadar mesafeden ateş edildiği konusunda bilgi verebilir.

Eğer saldırı sonucu kesik, sivri bir alet izi, yara vs. oluşmuş ise bunları oluşturan ve saldırıda kullanılan cisimler suç yeri veya yakınlarında bulunabilir. Meydana gelmiş olan yara ve izler uzman bir doktor tarafından incelendiğinde bunları meydana getiren cisimler hakkında fikir sahibi olunabilir.

Kan lekeleri, kıl veya elbise parçaları suç aleti üzerine yapışmış olabilir ve bunlar kurban ile veya saldırgan ile ilişki sağlamaya yardımcı olabilirler. Yine üzerindeki parmak izleri saldırganın tespitini mümkün kılabilir.

"CANAVAR KOCA: Karısını demir çubukla döverek öldürdükten sonra cesedini Slovenya sınırları içerisine atıp Türkiye'de "Karım kayboldu" diye savcıya başvuran Süleyman Akbaş'ı cinayet aleti üzerinde bulunan karısına ait saç telleri ele verdi... Türkiye'de suç duyurusunda bulunduktan sonra tekrar Almanya'ya dönen Süleyman Akbaş, burada

yakalanarak Slovenya polisine teslim edildi. Suçunu kabul etmeyen çılgın kocayı Türkiye'ye getirdiği suç aleti demir çubuk ele verdi. Cani kocanın Adana'daki evinde arama yapan cinayet dedektifleri çubuk üzerinde bulunan kan ve saç tellerinin maktuleye ait olduğunu tespit edince korkunç olay aydınlığa kavuştu."[55]

Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta da suç aleti tabirinin kapsamıdır. Genelde suç aleti dendiğinde akla ilk anda tabanca veya bıçak gelmektedir. Oysa olayın işleniş durumuna göre çok çeşitli maddeler suç aleti olabilmektedir.

"Bir inceleme sırasında olay yerinde suç sanıklarının ve mağdurun bedeninden düşen veya akabilen madde veya parçalar (kıl, kan, tırnak gibi), suç sanıklarının ve mağdurun üzerinden düşebilen parçalar (düğme, mendil, kravat, not defteri gibi), suç sanıklarına ait suçu işlemeye elverişli vasıtalar (ateşli veya ateşsiz silahlar, mermi çekirdeği, kovan vb.), olayla ilgili şahısların bıraktıkları izler (parmak, ayak, diş, beden ve boğuşma izleri gibi), olayın aydınlatılmasına ve suç sanıklarının belirlenmesine yarayacak diğer hususlar (suç unsuru taşıyan bildiri, broşür, dergi, kitap, afiş vb. ile bunların yazım ve basımında kullanılan makineler, pusula vb.) gibi deliller belirlenir, etiketlenir ve not edilir. Bu işlemler sırasında delillerin kaybolmamasına, bozulmamasına, yerlerinin değişmemesine dikkat edilir." [56]

Suç yerinde tespit edilen deliller toplanmadan önce; bulundukları yerlerde etiketlendirilerek her birine numara verilir. Suç yerinin; Alan, Çevre ve Detay krokileri çizilir. Eğer ceset üzerinde gösterilmesi gereken iz ve şekiller var ise vücut krokisi de çizilmesinde fayda bulunabilir.

Deliller toplanmadan önce fotoğraf ve video kamera çekimleri yapılır. Bu çekimler ile deliller bütün detayları ile tespit edilmelidir. Çekimler değişik açılardan ve bol miktarda yapılmalıdır.

Suç yerinin incelenmesi tamamlandıktan sonra tespit edilen delillerin toplanmasına geçilir.

---

[55] Erol Şennur, "CANAVAR KOCA" **Türkiye Gazetesi**, 10.06.1997 sf:3
[56] İstanbul Emniyet Müdürlüğü Eğitim Şb.Md. **Eğitim Yayınları** No:1, İstanbul 1987, sf.20

Suç yerinde yapılan bütün incelemeler safha safha bir tutanağa geçirilir ve incelemeye katılan personel tarafından imzalanır.

Bu konuya çarpıcı iki örnek ile nokta koyalım:

"ÇİĞNENMİŞ ÇİKLETLE CİNAYETİ AYDINLATTI: Adli tıp diş doktoru Dennis Assen, çiğnenmiş çiklet yardımıyla, bir cinayeti aydınlatmayı başardı. Polis, bir cinayete kurban giden13 yaşındaki kız çocuğunun yanında çiğnenmiş bir çiklet buldu. Bunun önemli delil olduğunu düşünerek alan polis, Dr. Assen'in çalışmasıyla, katil zanlısına ulaştı. Şüphelilerin, çene ve diş yapısının kopyası yapıldıktan sonra, çiğnenmiş çikletle karşılaştıran Assen, cinayeti çözmekte zorlanmadı. Pennsylvania'nın Allentown kentindeki bürosunda, çalışmasını gazetecilere anlatan Assen, "Zanlıya ulaşmak için DNA'nın incelenmesi gibi modern teknolojiden yararlanmak, her zaman mümkün olmuyor. Ama çene ve diş yapısının kontrol edilmesi gibi babadan kalma yöntemler, hep etkili olmuştur." diyor." [57]

DNA incelemeleri konusunda hukuki açıdan önemli sorunlar olduğundan ülkemizde henüz bu konuda ciddi bir altyapı oluşturulamamıştır. Ancak yukarıdaki örnek benzeri örneklere de ülkemizde pek rastlanmamaktadır.

"KATİLİ KOKUSUNDAN TANIYIP YAKALADILAR: ABD'de parmak izi ve DNA testlerinden sonra polis suçluları geride bıraktıkları kokularından teşhis etmeye başladı. ABD'li bilimadamlarının geliştirdiği **"süper burun"** üzerinden günler geçmesine rağmen suçlunun olay yerinde bıraktığı vücut kokusunu belirleyebiliyor.

İngiliz Sunday Telegraph Gazetesi'nin haberine göre ilk kez bir mahkemede yetkililer, kurbanın elbiselerine nüfuz eden vücut kokusundan yola çıkarak katili yakaladılar. Sözkonusu cinayet 1994 yılının Ocak ayında California'da işlendi.

Olay mahalline gelen dedektifler öldürülen genç kadının elbiselerini bir çeşit vakum aleti ile tarayarak giysiye sinmiş kokuyu depolayıp üç yıl derin dondurucuda sakladılar.

Şüphelerin o zamanlar 17 yaşında olan Earl Rhoney'in üzerinde yoğunlaşması üzerine polisler, takip sırasında bu kokuyu özel yetiştirilmiş bir köpeğe koklattılar.

Kalabalık bir alışveriş merkezinde serbest bırakılan köpek, hassas burnu sayesinde o sırada bir telefon konuşması yapmakta olan Rhoney'i anında buldu. İki ay süren yargılama sürecinin ardından jüri Earl Rhoney'in katil olduğu sonucuna vardı. Şimdi İngiliz polisi de aynı Amerikalı dedektifler gibi kokuyla iz sürerek faili meçhul cinayetleri çözmeye hazırlanıyor."[58]

---

[57] "ÇİĞNENMİŞ ÇİKLETLE CİNAYETİ AYDINLATTI" **Hürriyet Gazetesi**, 05.06.1998 sf:15
[58] "KATİLİ KOKUSUNDAN TANIYIP YAKALADILAR" **Hürriyet Gazetesi**, 16.03.1998 sf:16

2- IRZA GEÇME (TECAVÜZ):

Bu tür suçlarda genellikle kurban kendini savunmaya çalışır, neticede bir mücadele ve boğuşma meydana gelir. Mücadele ve boğuşma sırasında kurban saldırganın saçlarını avuçlar ve çeker, yüzünü ve vücudunun çeşitli yerlerini tırmalar, elbiselerini çekiştirir ve yırtar. Öyle ise suç yerinde yapılacak incelemelerde aranacak deliller bu bakış açısı ile değerlendirilebilir.

Suç yerinde bulunacak her türlü küçük kumaş parçaları, kurumuş kan örnekleri, kurbanın tırnak aralarında olabilecek kumaş ve iplik parçaları, saç kılları dikkatlice toplanmalıdır.

Suç yerinde kan izlerinin tespiti için özel bir dikkat gösterilmelidir. Bulunacak kan izleri kurbana ait olabileceği gibi boğuşma sırasında saldırganın alacağı yaralardan da akmış olabilir. Bu tür kan örnekleri sanığın kimlik tespitinde ve suçun sanık tarafından işlendiğinin ispat edilmesinde önem taşır.

Kurbanın elbiseleri incelenmek üzere alınmalıdır. Bu elbiseler üzerinde meni lekeleri, kan lekeleri ve diğer bazı deliller bulunabilir.

Suç yeri ve civarında; kurban ile saldırgan arasında geçebilecek mücadele sebebi ile saldırganın cebinden düşebilecek veya elbiselerinden kopabilecek bazı cisimler bulunabilir. Bu yönde dikkatli olunmalıdır.

Eğer saldırgan kurbanı etkisiz hale getirmiş ise bu amaçla kullanmış olduğu malzemelerin (kelepçe, el-kol-ayak bağları, ağız tıkaçları vb.) tespit edilmesi önemlidir. Bu tür deliller olayda zor kullanılmış olduğunu göstereceği için mahkeme safhasında ceza vermede ağırlaştırıcı sebep olabilir.

Kapalı ve açık alanlarda bazı yüzeylerde parmak izleri bulunabilir. Bu nedenle parmak izi bulunabilecek yüzeylerde dikkatli ve hassas incelemeler yapılmalıdır.

"500 KİŞİLİK TRENDE TECAVÜZ: Almanya'da Aachen'den Köln'e giden trende, işine gitmekte olan 17 yaşındaki bir genç kız eli silahlı bir saldırganın tecavüzüne uğradı. Sabah 6.30 sıralarında, içinde yaklaşık 500 kişi bulunan trende kimsenin farketmediği olayda, saldırgan elindeki silahı genç kızın kafasına dayayarak zorla tuvalete götürdü ve tecavüz etti. Saldırgan izini kaybettirirken, şok geçiren genç kız bir gün sonra polise başvurdu. Polis, tecavüz olaylarında kurbanların yaşadıkları şoktan ötürü bazen bir hafta sonra başlarından geçenleri polise bildirdiklerini açıkladı." [59]

Eğer kurban ölü bulundu ise; ölümüne ne tür bir cismin veya silahın sebep olduğu tespit edilerek suç yerinde bu cismin veya silahın (tabanca, bıçak, çakı, tel, ip vs.) bulunmasına çalışılır. Bu tür bazı cisimler ve silahlar üzerinde parmak izlerine rastlanabileceği gibi saldırgana ait kan izlerine de rastlanabilir.

Saldırganın ve kurbanın olay yerine nasıl gelmiş olabilecekleri üzerinde fikir yürütülüp bu doğrultuda araştırma yapılır. Eğer suç yerine kurban yürütülerek ve zorla getirilmiş ise toprak ve otla kaplı yüzeylerde ayak izlerine, sürtünme izlerine dikkat edilmeli, eğer saldırgan kurbanı araç ile getirmiş ise suç yeri ve civarında araç lastik izleri araştırılmalıdır.

Yine suç yeri ve civarındaki izlerin araştırılması ile saldırgan sayısının tespiti yapılabilir. Birden fazla saldırgan tespit edilirse araştırma buna göre sürdürülür.

"Araştırmalara göre tecavüz...

- Tecavüz kayıtlara en az geçen ağır suçların başında geliyor.
- Tecavüz ve tecavüze teşebbüs olaylarının yüzde 25 ile yüzde 50'si polise intikal ediyor..." [60]

3- İNTİHAR:

İntihar olaylarında öncelikli olarak yapılacak iş olayın gerçekten intihar olup olmadığını araştırmak olacaktır.

---

[59] "500 KİŞİLİK TRENDE TECAVÜZ" **Hürriyet Gazetesi**, 03.10.1997 sf:14
[60] "ERKEKLER NEDEN TECAVÜZ EDER" **Sabah Gazetesi**, 15.10.1998 sf:6

Cumhuriyet Savcısı ve Adli Tabip olay yerine gelinceye kadar olay yeri ve ceset olduğu gibi korunmalıdır.

"Cesedin kimlik tespiti yapılır. Kimliği belli değil ise etraflı eşkal tarifi yapılır. Giysileri ve üzerinden çıkanlar tutanakla tespit edilir."[61]

Olayın tanığı olup olmadığı araştırılır varsa ifadelerine başvurulur. Öleni tanıyan veya yakınları varsa bunlar ile gerekli görüşmeler yapılır.

Cesedin parmak izleri alınır. Olay yerinin ve cesedin krokiler ve fotoğraflar ile tespiti yapılır.

İntiharın yapılış şekli önemlidir. Hangi şartlarda ve nasıl gerçekleştirildiği araştırılmalıdır. Bazı cinayet olaylarında intihar süsü verilmeye çalışıldığı gözlenmiştir.

İntihar olayları genellikle kendini asma şeklinde meydana gelmektedir. Bu olaylarda; ip, sicim, halat, kravat, kemer, çarşaf gibi malzemelerin kullanıldığı görülmektedir. Bu tür malzemeler ile ölümün meydana gelmesi çoğunlukla ayaklar yerden kesilmiş ve asılmış olmak şeklinde görülmektedir. Ancak bu şeklin dışında da ölüm hadisesinin meydana gelmesinin mümkün olduğu unutulmamalıdır. Ayakların yere temas halinde olduğu yarı asılı pozisyonda veya oturma pozisyonunda intihar olaylarına rastlamak mümkün olabilmektedir.

Silah kullanılmış olan olaylarda; ölünün ellerinde barut yanığı, leke ve izler bulunuyorsa bunlar olayın cinayet mi yoksa intihar mı olduğu konusunda fikir verir. Ölen kişi ölümünden önce silah kullanmış ise laboratuar tetkikinde bu anlaşılır. Ayrıca ceset üzerindeki ateşli silah yarasının yakın mesafeden mi yoksa uzak mesafeden mi ateş edilmek suretiyle meydana geldiği yapılacak inceleme ile tespit edilir.

---

[61] Hüsrev SALMANER, **POLİSİN ADLİ GÖREVLERİYLE İLGİLİ EL KİTABI**, İstanbul, 1995 sf:71

Ceset üzerinde yapılacak incelemede birden fazla kurşun yarasının varlığı, darp ve boğuşma izlerinin bulunması olayda cinayet ihtimalini gündeme getirecektir.

Kendini kesmek suretiyle intihar olaylarında; çoğunlukla bileklerin kesilmesi şeklinde olduğu görülmektedir. Kendini kesmek suretiyle intiharda amaç çabuk ölüme sebebiyet verebilecek kanama hadisesini oluşturabilmektir. Bu tür kesikler daha çok bilekler, kollar ve boyun bölgesinde yapılır. Vücudun ulaşılması zor olan bölgelerindeki kesiklerle ölümün meydana gelmesi intihar ihtimalini azaltmaktadır.

Bazı intihar olaylarında ölümü meydana getirebilecek derecedeki yaralara rağmen ölmeden önce bazı hareketlerin yapılabildiği ve bir miktar yürünmüş olduğu gözlenmiştir.

Olayın intihar olduğu anlaşıldıktan sonra, intihara ikna, teşvik ve yardımda bulunan olup olmadığı tespit edilmeye çalışılır

Olay iyi bir şekilde incelenip inceleme sonuçları ve tespit edilen deliller düzenlenecek tutanağa geçirilmelidir.

4- KUNDAKLAMA:

Yangın olaylarında öncelikli olarak çevre güvenliği ve yangın yerini muhafaza altına almak gerekir.

Yangın olayı ile ilgili olarak varsa olayın mağdurları, tanıkları ve konunun uzmanı itfaiye görevlileri ile ön görüşmeler yapılarak olay hakkında genel bir fikir edinmekte fayda vardır. Bundan sonra mevcut bilgiler de göz önünde bulundurularak olay yerinin incelenmesine geçilir.

Yangın yerinin; fotoğraf ve video kamera ile çekim yapılmak suretiyle orijinal durumu tespit edilir. Ayrıca olay yerinde bulunacak her türlü delilin de yakın plan çekimleri yapılır. Bu arada dikkat çekmeyecek bir şekilde olay yerinde seyirci olarak bulunan topluluğun da çekimlerinin yapılmasında ileriye yönelik olarak sürdürülecek olan soruşturmada önem taşıyabilir.

Yangın olaylarında yapılacak araştırmalarda en önemli noktalardan biri yangının hangi noktadan başladığının tespit edilmesidir. Bu bölgede elde edilen fiziki deliller yangının kasıtlı olup olmadığı konusunda önemli ipuçları verebilir. Yangın bir binada çıkmış ise bina dışından yapılacak dikkatli bir gözlemleme ile yangının çıkış bölgesi konusunda fikir sahibi olunabilinir. Binanın dışa açılan kapı ve pencerelerin üzerindeki duman islerinin yoğunluğu bu konuda ipucu olabilir. Yangının çıkış bölgesine ulaşmada diğer bir yol da yangının vermiş olduğu hasarın ölçüsüdür. Hasarın az olduğu bölgeden hasarın fazla olduğu bölgeye doğru yapılacak incelemede en ağır yanığın ve kömürleşmenin olduğu bölgenin yangının başlangıç bölgesi olabileceği değerlendirilir.

Bazı olaylarda yangının birden fazla noktada başlamış olduğu görülebilir. Bu durum olayın kundaklama olduğunu gösterir.

Olayın başlangıç noktası olabilecek yer tespit edildikten sonra yangının nasıl başladığının belirlenmesi gerekir. Olay yerinde görülebilen her türlü cismin, yerin özelliklerine göre normalde orada bulunup bulunmamasının gerektiğine karar verilmesi, delil olabilecek veya olmayacaklarına dair kanaatin oluşmasında önem arz eder.

Enkaz içerisinde, yanıcı madde izlerine ve benzin kokusu taşıyabilecek maddelere dikkat etmek gerekir. Eğer yangın yanıcı bir madde yardımı ile çıkartılmış ise bunun taşındığı kap suçlu tarafından olay yerinde bırakılır veya civarına atılır. Bunun için kalıntı bulunabilecek bölgenin iyi tespit edilmesi gerekir. Enkaz içinde yanıcının taşındığı malzeme bulunamadığında muhtemelen bu civar alanda olacaktır.

Değişik ve tuhaf renkli her türlü kül, kurum, kalıntı ile ıslak ve lekelenmiş nesneler araştırılmalı ve dikkatle toplanmalıdır.

Binada yangın söndürme cihaz ve sistemlerinin mevcut olup olmadığını varsa bunlara herhangi bir müdahale veya değişiklik yapılıp yapılmadığı kontrol edilmelidir.

Olayın meydana getirilmesi için binaya nereden girildiğinin tespiti de önem taşır. Bunun için zor kullanılarak açılan kapı veya pencere olup olmadığı kontrol edilmelidir. Bu bölgelerde kundakçının kullandığı alet ile bırakabileceği iz ve diğer deliller araştırılmalıdır.

Daha sonra delil olarak kullanılabilecek konular iyi değerlendirilmelidir. Yangın enkazı arasında bulunabilecek benzin ve diğer yanıcı ve yakıcı maddeler, şişe ve cam parçaları, boş kaplar, kablolar, kumaş parçaları gibi cisimler delil olabilirler.

Bina içerisinde araştırma yaparken suçlunun özel bir hedefe yönelik hareket etmiş olabileceği de düşünülmelidir. Bina içerisindeki özellik taşıyan odalardaki masa ve çekmece gözlerinin, dolapların, kasaların açık olmaları olayda özel bir hedef olduğu düşüncesini verir.

Bazı kundaklama olaylarında yangını çıkartan kişiler kendi güvenlikleri açısından değişik tarzda gecikmeli ateşleme sistemleri kullanırlar. Bu tür sistemlerde kullanılan bazı maddeler (saat, fünye, sigorta vb.) yanmadıklarından inceleme sırasında bulundukları nokta yangının başlangıç noktası olabilir.

Çok yönlü olarak yanıcı ve yakıcı maddelere ilişkin delillerin varlığı araştırılmalı fakat bunun yanında elektrik çıkışları, bağlantıları, sigorta kutuları da kontrol edilmelidir. Bu tür olayların bir çoğu elektrik kaynaklı olabilir.

Araştırmalar sırasında ; daha sonra şüpheli bir şekilde bulunup ortaya çıkartılabilecek herhangi bir şeyin olay yerinden kaybolup kaybolmadığının tespit edilmesine çalışılmalıdır.

Yapılan incelemelerdeki önemli konular mutlaka not edilmelidir.

5- BOMBALAMA:

Bir bombalama olayında inceleme işlemi; patlama olayının hangi amaca yönelik olarak gerçekleştirilmiş olduğuna göre şekillenecektir. Suç yerinde yapılacak inceleme ile; olay yerinde ne olduğu ve nasıl olduğu ortaya çıkartılmaya, buna yönelik mevcut deliller bulunmaya ve toplanmaya çalışılır.

Bomba olaylarında suç yeri incelemesi aşağıda yer alan safhalar şeklinde gerçekleştirilir:

a) Yapılacak işlerin planlanması:

Planlama safhasında; suç yerinde idari yapının kurulması, çeşitli görevlerin uzmanları arasında paylaştırılması (mesela parmak izi alma, fotoğraflama, suç yerinin güvenliği ve kalabalığın kontrol edilmesi, delillerin bulunması ve toplanması vb.), suç yerinin büyüklüğüne göre görevlendirilecek personel sayısının tespit edilmesi, ne tür güvenlik tedbirlerinin aldırılması gerektiği, diğer kuruluşlar ile işbirliğine gerek olup olmadığının belirlenmesi gerek görülürse koordinenin ne şekilde sağlanacağı, inceleme açısından ihtiyaç duyulabilecek araç ve malzemenin tespit ve temini gibi konular ele alınarak değerlendirilir.

b) Suç yerinde idari yapının kurulması:

Özellikle büyük çaplı olaylarda suç yeri incelemesinin günler ve hatta bazen haftalar alabileceği düşünülürse daha büyük bir önem kazanır. Suç yerinin kontrol altında tutulabilmesi açısından suç yerinden ve burada gerçekleştirilecek bütün faaliyetlerden sorumlu, emir komuta yönünden diğer bütün görevlilerin bağlı olacakları bir sorumlu belirlenmelidir. Geçebilecek uzun süre içerisinde; suç yerinde çalışan uzmanlar arasında koordinasyonun sağlanması, suç yeri güvenliğinin sağlanması, ilgili makamlara gerekli bilgilerin ulaştırılması, diğer kuruluşlar (belediye, itfaiye vb.) ile ilişkilerin düzenli olarak yürütülmesi, olay ile ilgili kişilerin (mağdur, tanık, şüpheli, muhbir vb.) sorgulanmaları, alıkonulmaları, ifadelerinin

alınması, gerek görülen durumlarda medya mensuplarının konu ile ilgili bilgilendirilmeleri gibi konular tespit edilecek görevliler tarafından yapılmalıdır.

c) Güvenlik önlemlerinin alınması:

Görevli dahi olsa bomba uzmanı kişiler haricinde hiç kimse bombaya veya bomba süsü verilmiş maddelere dokunmamalı ve taşımaya kalkışmamalıdır. Eğer şüpheli bir paket söz konusu ise buna uygun bomba imha uzmanı çağrılmalıdır. Prensip olarak halkı bombanın bulunduğu yerden uzaklaştırınız, bombayı halktan uzaklaştırmayınız.

Bombanın patlamış olduğu durumda; ilk olarak bomba araştırma uzmanları olay yerinde ikinci bir patlayıcı olup olmadığını araştırmalıdır. Suç yerinde patlamamış vaziyette, uzaktan kumandalı veya zaman ayarlı ikinci bir bombanın olabileceği unutulmadan, başta olay yerindeki görevli personel olmak üzere; toplanan kalabalığın ve bombalama olayının çeşidine göre komşu binalar ve çevrenin güvenliği için gerekli tedbirler alınmalıdır. Hasar görmüş yapılar, patlamanın tesiri ile zayıflamış duvarlar, yangına sebebiyet verebilecek ortamlar ve her türlü tehlike oluşturabilecek durumlar göz önünde bulundurulmalıdır. Sonra patlamanın olduğu yer veya noktanın belirlenmesi ve ne çeşit bir patlayıcının bu etkiyi yaptığının tespit edilmesi gelir.

d) Suç yerinin korunması:

Suç yerinde; patlamanın gürültüsü ve neticede meydana gelen hasar çok sayıda insanın toplanmasına sebep olur. Toplanan seyirci kalabalığın yanı sıra olaydan etkilenen ve zarar görenler ile konuya çeşitli sebeplerle ilgi duyan insanlar da bu topluluğa dahil olurlar. Bazı küçük çaplı olaylarda suç yeri sınırlarının güvenlik şeritleri çekilerek muhafazası mümkündür. Ancak büyük çaplı olaylarda can ve mal kaybının fazla olması, olaydan zarar görmüş insanların bizzat olaya müdahale etmek istemeleri neticesini doğurabilir. Bu gibi durumlarda insanlar çoğu zaman kendi güvenliklerini dahi düşünmeden tehlikeye atılabilirler. Bu tür hadiselerin

önlenmesi açısından önemli olaylarda çevre güvenliğinin, resmi elbiseli görevli memurlarca kordon oluşturulması şeklinde alınmasında fayda vardır.

Meydana gelen patlama sonucu bazı olaylarda olay yerinde her an yangın çıkmasına müsait bir ortam oluşabilir. Patlamadan sonra gerçekleşecek bir yangın tehlikenin büyümesine, meydana gelen zararın artmasına sebep olacağı gibi suç yerinin de büyük oranda zarar görmesine neden olabilir. Yangını meydana getirebilecek sebepler ortadan kaldırılmaya veya mevcut yangının daha fazla büyümesini engellemeye yönelik tedbirler alınmaya çalışılırken itfaiye de en kısa zamanda haberdar edilerek olay yerine gelmesi sağlanmalıdır.

Patlama neticesi meydana gelen yangının söndürülmesi de bilinçli olarak yapılmalıdır. Çünkü bir çok olayda yangına müdahale eden itfaiye ekiplerinin yangını söndürmek için tazyikli su kullandıkları ve gereğinden fazla su sıktıkları gözlenmiştir. Tabiidir ki bu şartlar altında suç yerindeki bir çok delil büyük zarar görmekte veya tamamen tahrip olmaktadır. Eğer mümkün ise bu durumlarda itfaiye olay yerine gelmeden suç yerindeki deliller muhafaza altına alınmalı, gerek görülenler toplanmalıdır. Yangın söndürme ekipleri olay yerine geldikten sonra da kendilerine bilgi verilmeli ve yangına müdahalenin kontrollü yapılması sağlanmalıdır.

Patlamanın etkisi ile hasar görmüş bina ve duvarların yıkılarak suç yerini tahrip etmesine karşı tedbirler alınmalıdır.

Suç yeri rüzgar, yağmur, kar vs. gibi meteorolojik etkenlerden mümkün olduğu kadar korunmalıdır. Suç yeri tamamen korunamıyorsa deliller muhafaza altına alınmalı, korunma altına alınamayan ve bu etkenlerden dolayı kolaylıkla tahrip olabilecek veya bozulabilecek deliller toplanmalıdır.

Bütün bu sayılanların yanında bir konunun üzerinde daha önemle durulması gerekmektedir. Bu da suç yerinde; konunun uzmanı olmayan ya da olayın araştırılması ile ilgisi bulunmayan memurlara ve kurtarma çalışması yürüten görevlilere karşı da suç yerini korumaya yönelik koruma tedbirleri alınmasıdır. Zaman zaman meydana gelen özellikle büyük çaplı ve önemli olaylarda görevli olmasa da rütbeli veya rütbesiz çok sayıda personelin olay yerine doluştuğu

gözlenmektedir. Bu durum suç yerinin de şartlarına göre isteyerek veya istemeyerek suç yerindeki mevcut delillerin yerlerinden oynatılmasına, zarar görmelerine ya da kaybolmalarına sebep olmaktadır. Suç yerinde yeterince personel görevlendirildikten sonra ilgisiz kişilerin (yüksek rütbeli dahi olsa) suç yerine giriş çıkışları alınacak tedbirler ile engellenmeli veya kontrol altında bulundurulmalıdır. Bu amaca yönelik suç yerinin sınırlarını belirleyen ve suç yerine girilmesini engelleyen güvenlik şerit bantları yeterli olmayabilir. Böyle bir durumda görevli personelin nezaket kuralları dahilinde sözlü ikazı gerekli olabilir.

e) Kamera ve fotoğraf çekimleri:

Uygun yer ve açılardan suç yerinin kamera ve fotoğraf makinesi ile çekimleri yapılır. Suç yerine geldikten sonra başlanacak diğer çalışmalar ile birlikte en kısa zamanda çekimler yapılmalıdır. Yapılacak çekimler kroki, plan ve haritalar ile desteklenmelidir.

f) Delil araştırma:

1) Delil araştırmaları ve toplanması çalışmalarından sorumlu olacak bir personel görevlendirilmelidir. Delil araştırması ve toplanması işlemi suç yerinin büyüklüğüne ve suçun çeşidine göre tespit edilecek sayıda araştırmacı tarafından yürütülür.

2) Bomba ihbarı telefon ile yapılmış ise, telefonda ihbarı alan kişi ile görüşülerek konu ile ilgili ne söylenmişse aynen öğrenilmelidir. Eğer tehdit; yazılı olarak, mektup ile yapılmış ise, dikkatli bir şekilde yazılı metin elde edilmeli ve üzerinde olabilecek parmak izlerini, daktilo yazılarını, mürekkebi, el yazılarını ya da yalnızca kağıdı dahi olsa korumalıdır, bunlar analiz edilip incelenebilir.

3) Bomba olayları ile ilgili suç yeri incelemelerinde, suç yerinin küçük bir alan olması durumunda incelemeye başlamaya yönelik enteresan bir tespite burada yer vermek istiyorum:

"İdare edilen bir suç yeri incelemesinde, incelemeye odanın ortasında gözlerinizi kapatıp ağzınızı açık tutarak başlayın. Bunun aptalca olduğunu düşünebilirsiniz fakat bu size maksimum duyma hassasiyeti kazandıracak ve belki zaman ayarlı bir bombanın saatinin tik-tak sesini duyarak yerini tespit etmenizi sağlayacaktır." [62]

4) Delillerin yerlerinin işaretlenmiş olduğu suç yeri krokilerinin bu tür incelemelerde büyük faydası olabilir.

5) Bombalama olaylarına ait suç yerlerinde bazen delil elde etmek çok zor olabilir. Ancak bazen de kısa bir araştırma ile hemen bazı delillere ulaşılabilir. Bir kaç delil olabilecek materyal bulduktan sonra araştırmaya son vermeyiniz. İlk etapta elde edilecek deliller olayın aydınlatılmasına yetmeyebilir. Bir kaç delil elde edilmesinden sonra araştırmaya son verilmesi ve aradan geçecek zaman içerisinde delillerin yetersiz olduğunun anlaşılması ile aynı yerde tekrar yapılacak araştırmalarda yeni delillere ulaşılamaması veya elde edilecek yeni delillerin zaman içerisinde bozulmuş olmaları ihtimalini gündeme getirecektir. Suç yerindeki önemli veya önemsiz gözüken tüm deliller toplanmadan araştırmaya son verilmemelidir.

6) Bütün dikkatinizi delil olarak değerlendirilebilecek; sigorta, ateşleme fitili, patlayıcı muhafazası, elektrik kabloları, dinamit kalıntıları, piller, saat veya zaman ayarlama malzemeleri, elektronik ve elektrikli cihaz parçaları, TNT kalıbından kopma metal parça, C4 bloğuna ait plastik parça, patlayıcı artıkları, kullanılmamış veya patlamamış patlayıcılar türü materyallerin tespit edilmesine harcamayınız, bunların yanında parmak izleri, kıl, iplik, tel, toprak, kan, boya, plastik, bant, mukavva, karton, tahta parçaları, deri, lastik ve ayak izleri de önemli ipucu verebilecek delillerdir. [63]

7) Normal olarak incelemeye patlamanın gerçekleşmiş olduğu noktadan başlanır ve dışa doğru inceleme genişletilir. Eğer bomba çukuru toprak zeminde ise; patlama çukurundan ve civarından toprak örnekleri alınmalıdır. Patlama toprak zeminde olmamış ise mevcut zeminden örnekler alınmalıdır. Alınan örnekler daha sonra çeşitli şüpheli örnekler ile test edilir.

---

[62] Department of the treasury, Federal Law Enforcement Training Center, Office Of General Training, Enforcement Techniques Division, **COUNTER TERRORISM:"AVOIDANCE"** U.S.A.1988, Sf:9

[63] U.S.Department of Justice, Federal Büro of İnvestigation, **Handbook of Forensic Science**, Washington,D.C. 1981, Sf:15

8) Bundan sonra patlama noktasından dışarıya doğru genişleyen daireler şeklinde araştırmaya devam edilir. Bombadan arta kalan parçalar toplanır, unutulmamalıdır ki; çok az bomba haricinde diğer bombalar patladığında yapısındaki bütün parçaları tahrip etmez. Bir parça tel üzerinde marka taşıyabilir, zamanlama veya ateşleme mekanizmaları parçaları üreten firmaya veya satıcıya ait izler taşıyabilir, patlayıcı ambalaj parçaları üzerinde fikir verebilecek ölçülerde tarih, kod numaraları, patlayıcı için izin verilmiş satıcı firma izin numaraları gibi belirtiler taşıyabilir. Kullanılan bant parçaları işe yarayabilecek ölçüde üzerlerinde parmak izleri taşıyabilirler.

9) Patlama noktasına yakın yaralı veya ölmüş olan kurbanların vücutlarında patlamanın etkisi ile patlayıcıya ait bazı deliller bulunabilir. Bu nedenle gerekirse bu tür vücut veya parçalarının röntgen çekimleri yapılmalıdır. Ayrıca bunlar ile birlikte elde edilecek elbise ve kumaş parçalarında patlayıcı kalıntıları bulunabilir.

10) Güçlü patlamalarda delillerin dağılabileceği uzaklıklar iyi tespit edilip araştırma buna göre yönlendirilmelidir.

11) Ağaçlar, çalılıklar, telefon ve elektrik direkleri ve telleri, binaların çatı, balkon ve duvarları incelenmelidir. Bunun için itfaiye araçlarından faydalanmak gerekebilir.

12) Geniş alanlar için uygun inceleme metodu belirlenmelidir.

13) Suç yerinde her türlü yabancı cisim ve ne olduğu tespit edilemeyen maddeler incelenmek üzere toplanmalıdır.

14) İlk incelemeden sonra suç yerinde dikkatli bir ikinci inceleme daha yaptırılmalıdır.

6- HIRSIZLIK:

Çok değişik türlerde ve şekillerde hırsızlık olayları ile karşılaşmak mümkündür. Bu bölümde suç yeri incelemesine daha geniş bir perspektif kazandırması yönünden bina ve müştemilatlarına girilerek işlenen hırsızlık olayları ele alınacaktır. Hırsızlık suçlarında suç yeri incelemeleri; suç yerinde yapılacak çeşitli tespitler ve bu tespitler doğrultusunda oluşacak bakış açısına göre yürütülür.

a) Suç yerine geliş istikameti:

Suç yerine geliş istikameti çoğu zaman suç yerine giriş noktasının tespitinden sonra mümkün olabilir. Failin olay mahalline gelmiş olduğu vasıtanın lastik izlerine, vasıtadan ayrıldıktan sonra yürüyerek geçtiği mesafede ayak izlerine rastlamak mümkündür. Ayak izleri failin izlemiş olduğu hattın ortaya çıkartılmasına yarayabilir. Bu hat üzerinde bulunan duvar, çit, çalılık gibi yerlerde failin elbiselerinden kopmuş parçalar veya takılmış iplik parçaları bulmak, çeşitli sebeplerle meydana gelmiş yaralanmalardan dolayı kan izlerine rastlamak mümkün olabilir. Ayak izlerinin bulunduğu zeminin yapısı ayakkabıda iz bırakabilecek nitelikte ise ispat için önemli olabilir.

b) Suç yerine giriş noktası:

Kırarak girme olaylarında giriş noktası ilk bakışta göze çarpabilir. Giriş noktasının tespiti için; öncelikle kapı ve pencereler kontrol edilir. Yapılacak incelemede kapı veya pencereden manivela veya başka bir cisim ile zorlanarak girildiği anlaşılabilir. Kırık bir pencere veya kapı camı giriş noktası için fikir verir. Kilit, anahtar deliği, kapı ve pencere pervazları ve tokmakları bu konuda tespit yapmaya yarayacak noktalardır. Bunların dışında yerdeki veya duvardaki ayak izleri, boyaların sıyrık olması, sıvaların dökük olması gibi izler de giriş noktasının tespiti açısından ipucu olabilir.

Bu konuda ilginç bir örnek:

"KULAK İZİ'NDEN YAKALANDI: Londra'da güçlü duyma yeteneğiyle, soyacağı evi, kulağını kapı yada cama dayayarak dinleyen hırsız, "**kulak izi**"nden yakalandı. Calvin Sewell adlı 25 yaşındaki hırsız, polislerin, "**kulak izlerinden**" takip ettikleri kadarıyla en az13 eve, yaklaşık 4 bin sterlinlik zarar verecek soygunlar gerçekleştirdi. Bütün bu evlerde ortak nokta, kapı yada camın üzerinde bir "**kulak izinin**" bulunmasıydı. Parmak izi uzmanları, kapı veya camda iz ararken rastladıkları bu kulak izinin kalıbını çıkardılar. Üst üste birkaç evde tespit edilen kulak izi de çıkarılan kalıba uydu. Sewell, yine bir soygun sırasında yakalandı ve polisin elindeki kulak kalıbı, onun kulağıyla tıpa tıp uyuşunca, Sewell tarihe "kulak iziyle yakalanan ilk hırsız" ünvanıyla geçti." [64]

c) Suç yerine giriş şekli:

Suç yerine giriş şekli delil elde etme açısından çok önemlidir. Eğer giriş manivela veya benzeri bir alet ile yapılmış ise; kullanılan alet aranmalı ve buna ait izler tespit edilip toplanmalıdır Eğer kapıda metal bir kilit bulunuyor ve bu kırılarak girilmiş ise; kilit bulunmalı ve üzerinde parmak izi aranmalıdır. Eğer giriş cam kırılması suretiyle gerçekleşmiş ise; cam parçaları toplanmalıdır. Cam parçalarına direk olarak ellemeyiniz üzerinde varsa parmak izleri zarar görebilir. Pencerede kalan kırık cam parçalarında ve civarında elbiseden kopma kumaş ve iplik parçaları araştırılmalıdır. Cam kırılması veya giriş sırasında meydana gelebilecek kesiklerden akabilecek kan izleri araştırılmalıdır. Anahtar ve kilitler kontrol edilerek anahtar veya maymuncuk kullanılıp kullanılmadığı ya da başka bir cisim ile zorlanıp zorlanmadığı tespit edilir. Kilitlerin zorlanış ve sökülüş tarzları araştırmacıya bazı ipuçları verebilir. Belirli bir aralıktan geçme, yüksek bir yerden atlama veya tırmanarak girme şekilleri söz konusu ise bu tür durumlar failin vücut yapısı, boyu, kilosu,çevikliği gibi konularda fikir verir. Bu bölgelerde atlama, düşme ve sürtünme gibi sebeplerden dolayı faile ait çeşitli deliller elde edilebilir.

d) Failin gerçek hedefinin tespiti:

Hırsızlık suçlarında failin gerçek hedefinin tespit edilmesi büyük önem taşır. Bir çok olayda hırsızlığın gerçek hedef olmadığı ancak işlenen diğer bazı suçları perdelemek amacı ile hırsızlık süsü verildiği ortaya çıkartılmıştır. Eğer olay

[64]"KULAK İZİ'NDEN YAKALANDI" **Akit Gazetesi**, 25.02.1998 sf:16

gerçekten hırsızlık olayı ise bu durumda; neyin çalınmasının gerçek hedef olduğu belirlenmeli ve çalınıp çalınamadığı tespit edilmelidir. Hırsızlık olaylarında gerçek hedef hırsızlığın çeşidine göre değişecektir. Para, mücevherat, maddi değeri yüksek tablo veya her türlü ev eşyası gerçek hedef olabileceği gibi çeşitli açılardan kıymet taşıyan evraklar, arşivler, teyp ve video kasetleri, bilgisayar disketleri gibi bazı değişik konular da hırsızlık olayının gerçek hedefini oluşturabilir. Gerçek hedefin tespit edilmesinden sonra bu hedefin çalınmadan önce bulunduğu yer inceleme açısından önemlidir. Çünkü araştırmaya ışık tutabilecek delillerin büyük bir çoğunluğu bu yer ve civarında bulunabilir. Bu nedenle bu bölgede yapılacak çalışmalara daha yoğunluk kazandırılmalı ve dikkatlice yapılması sağlanmalıdır.

e) Suç yerine giriş noktası ile hedef arasında izlenen yol:

Suç yerine giriş noktası ve hedefin çalınmadan önceki yeri belirlendikten sonra eldeki mevcut iz ve delillerden failin bu iki nokta arasındaki izlemiş olduğu yol tespit edilmeye çalışılmalıdır. Hırsızın bulunmuş olduğu ruh hali düşünüldüğünde; ulaşmak istediği hedefe bir an önce varmak için giriş noktasından itibaren en kısa ve kestirme yoldan hedef noktaya ulaşmak isteyeceği değerlendirilebilir. Eğer izlenen yol konusunda açık ve net deliller yoksa bu değerlendirme doğrultusunda çalışma sürdürmekte fayda olabilir. Ancak bu mutlak bir kural değildir. Suç yerine giriş noktası, hedefin yeri ve çevresinde bulunacak deliller ile bu iki nokta arasında tespit edilecek kaba deliller bu yolu kesin tespit etmeye yarayabilir. Bu iki nokta arasında izlenen yol kesinleştikten sonra buna göre geçmek zorunda olduğu yer, kapı ve bariyerler ile yol üzerindeki elektrik düğmeleri ve çevrelerinde hassas bir inceleme yapılarak çeşitli iz ve delillerin tespitine çalışılmalıdır.

f) Suç yerinden çıkış noktasının tespiti:

Suç yerinden çıkış noktası; suç yerine giriş noktası ile aynı olabileceği gibi farklı bir nokta da olabilir. Suç yerine girişin kolaylıkla yapıldığı durumlarda çıkış noktası da çoğunlukla aynı yer olmaktadır. Fakat failin karşılaşacağı ve beklemediği bazı gelişmeler kaçışın daha zor olmasına rağmen giriş yerinden farklı bir noktadan kaçmasına sebebiyet verebilir. Suç yerine çok zor şartlar altında girilmiş olması

durumunda çıkış için faili daha kolay bir yol izlemeye itebilecektir. Suç yerindeki kırılmış cam parçalarının içeriye veya dışarıya doğru düşmüş olması, kapı ve pencerelerde meydana gelen zorlama izleri, kapı veya pencerelerin açık veya kapalı olmaları gibi durumlar ve bu noktaların çevresinde yapılacak incelemeler suç yerine giriş ve çıkış noktalarının tespitini mümkün kılacaktır. Çıkış noktasının tespit edilmesinden sonra yapılacak incelemelerde giriş yerinde karşılaşılabilecek iz ve delillerden farklı bazı iz ve deliller ile karşılaşmak mümkün olabilecektir. Çıkış noktası failin hedefine ulaştıktan sonra suç yerinden bir an önce uzaklaşmak istemesi sebebi ile dikkatinin dağıldığı ve farkında olmadan bir çok deliller bırakabileceği bir yer olabilir. Bu yer ve çevresinde yapılacak incelemede; atlama, sürtünme, takılma gibi sebeplerden faile ait düşen bazı maddeler, elbise parçaları, düğme, iplik gibi cisimler, parmak izleri ve ayak izleri bulunabilir. Ayrıca suçlunun işlemiş olduğu suç sırasında kullanmış olduğu bazı aletlere de rastlamak mümkündür.

g) Hedef ile suç yerinden çıkış noktası arasında izlenen yol:

Suçlunun suç yerinden çıkış noktasının tespit edilmesi neticesi suç yerine giriş noktası ile suç yerinden çıkış noktalarının farklı olduğu belirlenmiş ise bundan sonra hedef ile suç yerinden çıkış noktası arasında suçlunun izlemiş olduğu yolun belirlenmesine çalışmalıdır. Bu mesafe; suçlunun işini bitirdikten sonra kaçmaya başladığı ve dikkatinin en aza indiği bir zamanda katedeceği mesafedir. Bu yol üzerinde yapılacak incelemede; suçlunun düşürmüş olduğu veya bırakmak zorunda kaldığı kendisine ait çeşitli maddeler, çalmış olduğu maddelerden bir kısmı, kalıntıları veya izleri bulunabilir. Telaş içerisinde kaçarken önüne çıkacak bazı engelleri ve bariyerleri aşması sırasında meydana gelebilecek parmak izleri ve kan izleri gibi suçluya ait bazı iz ve delillere rastlamak mümkündür.

h) Suç yerinden uzaklaşma istikameti:

Suç yerinden uzaklaşma, suç yerine gelinen yoldan olabileceği gibi farklı bir istikametten de olabilir. Suç yerinden uzaklaşma istikametinde yapılacak incelemelerde; suçluya ait bazı iz ve delillerin yanında çalınan eşyaya ait izlere de

rastlanabilir. Bazı olaylarda suçluların çalmış oldukları malzemeleri yanında götürmeyerek kaçış güzergahları üzerinde sakladıkları görülmüştür, bu da göz önünde bulundurulmalıdır. Hırsızlık olayları çoğu zaman tek kişi tarafından gerçekleştirilmez. Kaçış istikametinde yapılacak incelemeler suça iştirak eden diğer şahıslar hakkında ve suç yerinden hangi şekilde uzaklaşıldığı konularında fikir verebilir.

l) Hırsızlık olayları suç yeri incelemelerinde dikkat edilecek diğer önemli hususlar:

- "Bazı sabıkalıların hırsızlık yaptıkları ev yada dükkanlarda mutfağa girip karınlarını doyurdukları, lavaboda ellerini yıkayabildikleri, bar veya büfeleri karıştırıp içki içtikleri ve hatta heyecanlarını salonun ortasına pisleyerek giderdiklerine dahi rastlanmıştır."[65] Yapılacak incelemelerde; bu tür suçları sürekli işleyen ve bazı özellik taşıyan davranışları alışkanlık haline getiren suçluların tespiti için karşılaşılan normal olmayan konular not edilerek tutanağa geçirilmelidir.

- Hırsızlık suçlarının çoğunlukla birden fazla kişiler tarafından işlendiğinin bilinmesi ve incelemelerin bu doğrultuda yapılması önemlidir.

- Olayda kullanılan teknikler açısından fail veya faillerin amatör veya profesyonel olup olmadıklarını belirleyecek konular tespit edilmelidir.

- Suç yerinin, giriş ve çıkış noktalarının, binanın, geliş ve kaçış istikametlerini de içeren geniş çevrenin fotoğraflama çalışmaları yapılmalıdır.

- Suç yerinde yapılacak incelemelerden sonra mutlaka tutanak tutulmalı ve yapılacak krokiler tutanağa eklenmelidir.

---

[65] İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Eğitim Şube Müdürlüğü, **Eğitim Yayınları** No:1, İstanbul 1987

7- UYUŞTURUCU MADDE SUÇLARI:

Uyuşturucu maddeler genellikle toz, plaka veya sıvı şekilde bulunurlar. Suç yeri incelemelerinde bulunacak personel uyuşturucu maddelerin nasıl taşınabileceklerini ve nasıl gizlenebileceğini çok iyi bilmek zorundadır.

Uyuşturucu olaylarının çoğu; direk olarak alıca kılığına girmiş sivil polisler vasıtasıyla, planlı uyuşturucu operasyonları neticesi yapılan baskınlarla veya geniş çaplı yürütülen aramalar sayesinde ortaya çıkartılır. Uyuşturucu suçlarında bazen sadece konu ile ilgili sanık veya sanıklar, bazen sanıklar ile birlikte suç yeri olarak bunlara ait ikametgah, iş yeri, büro, uyuşturucunun saklandığı depo veya uyuşturucunun imal edildiği imalathane gibi yerler ile çeşitli taşıt araçları tespit edilir, bazen de sanık veya sanıklar ortada olmadan yalnızca konu ile ilgili suç yerlerine ve taşıt araçlarına ulaşılabilir. Bu durumda uyuşturucu madde suçlarında suç yeri incelemelerinin üç ana başlık altında ele alınmasında fayda görülmektedir.

a) Şahıslar (bedenler, giyecekler ve beraberlerinde bulundurdukları malzemeler) üzerinde yapılacak incelemeler.

Yakalanan sanık; kullanıcı, taşıyıcı, satıcı veya şüpheli konumda dahi olsa tepeden tırnağa aranması gerekir. Bunun için kişinin soyunması ve çıplak vücudun aranması asıldır.

Koltuk altı, apış araları, ağız boşluğu mutlaka aranmalıdır.

Zaman zaman özellikle taşıyıcı konumunda olan insanların uyuşturucu maddeleri çeşitli şekillerde ambalajlayarak ön ve arka avret yerlerinin içerisine sakladıkları gözlenmektedir. Bu nedenle bu tür aramalarda mutlaka bir uzman doktor bulundurulmalı ve doktor tarafından inceleme yapılmalıdır.

Naylon ve benzeri maddeler ile ambalajlanan bazı uyuşturucu maddelerin taşıyıcı tarafından yutulmak suretiyle nakledilebileceği göz önünde bulundurularak gerektiğinde sanıkların röntgen filmleri çektirilerek tespit yaptırılabilir.

"MİDEDEKİ BOMBALAR: Amerikalı turist Steven Anthony Cullars'ın midesinden 5 santim uzunluğunda, 1 santim çapında 32 eroin fişeği çıkarıldı. İpsala'dan otobüsle Yunanistan'a gitmek isteyen 34 yaşındaki ABD'li turist Steven Anthony Cullars, pasaportundaki sorun nedeniyle geri çevrildi. Sorguya alınan Cullars, adli tabibe gönderildi. Kontrolde, turistin midesinde fişek biçiminde paketçikler olduğu belirlendi.

Müşahade altına alınan turistin vücudunda bulunan 32 adet paket içindeki 413 gram eroin ele geçirildi. Eroinleri, İstanbul'da bir zenciden 1800 dolara satın aldığını ve İtalya'da satmayı planladığını itiraf eden Cullars gözaltına alındı." [66]

Elbise ve diğer giyecekler inceden inceye aranmalıdır. Bu amaçlı zulalar yaptırılmış olabilir.

Tablet, kapsül veya plaka halinde olan uyuşturucular mektup, mendil, şahsi not kağıtları arasında muhafaza olunabildiği gibi ceketlerin astarla kumaş aralarında da muhafaza edilebilirler.

Sigara paketleri dibinde de bu maddeleri saklamak mümkündür. Sigaralar boydan kesilmek suretiyle pakete normal görünüm verilebilir.

Dolma ve tükenmez kalemler, çakmaklar, diş macunu ve krem tüpleri, el fenerleri, ilaç şişeleri,ruj tüpleri içleri boşaltılarak içlerine uyuşturucu doldurulabilir.

Ayakkabıların ökçe ve burun kısımlarında yapılacak zula kısımlarda uyuşturucu depo edilebilir.

Uyuşturucu satıcı ve dağıtıcıları dışında kalan kullanıcıların büyük bir çoğunluğu uyuşturucu temini için hırsızlık yapmak zorunda kaldıkları için yapılacak incelemelerde üzerlerinde ve beraberlerindeki çanta yada bagajlarında çalıntı mallar bulunabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Elbiselerinde ve giyeceklerinde olduğu gibi beraberindeki çanta ve bagajlarında da özel yapılmış zula yerleri olabileceği değerlendirilmelidir.

---

[66] Lütfü KARAKAŞ, "MİDEDEKİ BOMBALAR", **Hürriyet Gazetesi**, 04.03.1997 sf:3

"ÇANTA ZULALI ÇIKTI: Kaldıkları otel odasında baskına uğrayan Nijeryalılar, neye uğradıklarını şaşırdılar. Önce, eroin işiyle hiçbir ilgileri olmadığını söyleyen Nijeryalılar, çantanın gizli bölmelerinde eroin bulunması üzerine her şeyi itiraf ettiler.

Narkotik Şube Müdürlüğü'ne bağlı ekipler Beyoğlu'ndaki Merkür Otel'inde kalan zencilerin yurtdışına eroin götürecekleri ihbarını aldılar. Bunun üzerine otele bir baskın düzenleyen ekipler, otelde bulunan İslam Shebe ve Abdul Kaikai adlı Nijeryalılar'ı yakalayarak gözaltına aldı.

Narkotik dedektifleri Nijeryalılar'ın yanındaki çantadan şüphelendi. İlk bakışta normal gibi görünen çantayı sıkıca arayan dedektifler gizli bölmelere yerleştirilmiş 3 kilo 600 gram eroin ele geçirdiler. Soruşturmayı sürdüren dedektifler olayla ilgisi bulunan 10 kişiyi daha gözaltına aldılar." [67]

b) Suça konu yerler (ikametgah, iş yeri, depo, imalathane vb.) ile ilgili yapılacak incelemeler.

Bazen uyuşturucu olaylarında; şırınga, kağıt sargı, toz eroin, marihuana sigarası gibi deliller açıkta bulunup toplanabilirler. Bazen de suç yerlerinde çok ince arama yapılması gerekebilir.

Bir odada yapılacak delil aramasında; ilk olarak çekmeceler, kitaplar, ayakkabılık ve ayakkabılar, yatak altları, resim tablo arkaları gibi bilinen tipik gizli noktalara bakılır. Sonra daha gizli olarak kabul edilebilecek elektrikli alet içleri, priz ve düğme boşlukları, kalorifer arkaları, teyp kasetleri içleri gibi yerler kontrol edilir. Araştırma yaparken bu tür gizli yerlerde parmak izleri olabileceği unutulmamalıdır.

"SOSYETEDE PANİK VAR: Narkotik polislerinin ani operasyonu karşısında çok şaşıran ve şok olan Atik Berberoğlu, tehditler savurdu. Berberoğlu, birkaç yere telefon etmesine rağmen, polis tarafından gözaltına alınmaktan kurtulamadı. Ev baştan aşağı didik didik edilirken, kokain, çalışır haldeki bir videonun kaset bölümünde ele geçirildi. Polisler, "Böyle bir zulaya ilk defa rastlıyoruz" dediler.

Sosyetenin ünlü simalarından Ermeni asıllı Atik Berberoğlu, evinde kokain alemi yaparken yakalandı. Yabancı uyruklu üç bayanla birlikte kokain alemi sırasında yakalanan

[67] Salih AYDIN, "ÇANTA ZULALI ÇIKTI", **Sabah Gazetesi**, 05.10.1996 sf:3

Atik Berberoğlu, video içerisine sakladığı 6 gram kokaini bulan polisleri önce tehdit etti, daha sonra rüşvet vermeye kalkıştı. Berberoğlu gözaltına alındı." [68]

Eğer şüphelinin kimliği bilinmiyorsa; şüphelinin kimliğini ortaya koyabilecek tek delil parmak izleri olabilir. Suç yerinden ayrılmadan; suç yeri ister bir otomobil olsun isterse bir oda şüphelinin mutlaka dokunmuş olabileceği yerler olduğunu değerlendirmeli ve bu tür bölgeler parmak izi bulabilmek için çok dikkatli bir şekilde incelenmelidir.

Uyuşturucu satıcı ve dağıtıcıları dışında kalan kullanıcıların büyük bir çoğunluğu uyuşturucu temini için hırsızlık yapmak zorunda kaldıkları için yapılacak incelemelerde suç yerinde çalıntı mallar bulunabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu maddelerin ilaç şişeleri tamamen veya kısmen boşaltılarak içlerinde muhafaza edildiği çok görülen usullerdendir. Bu nedenle suç yerlerinde görülecek eski, aşınmış etiketli veya yeni ilaç şişeleri şüphe ile karşılanmalı ve incelenmelidir.

Suç yerlerinde uyuşturucu maddelerin saklanması ile ilgili olarak saklanacak yerlerin tamamının sayılması mümkün değildir. Evlerde ve işyerlerinde içi boşaltılmış biblolar, saksı dipleri, çekmeceler, radyo ve televizyonların içleri gibi sayısız yerler bu maksatla kullanılabileceği gibi bir çok gizli bölmeler ve zulalar özel olarak hazırlanmış olabilir.

"YERALTINDA ZEHİR EVİ: Mudanya'da, geçen hafta traktörle 286 kilo baz morfin taşırken yakalanan çiftçinin çiftliğinde, yerin 5 metre altına kurduğu eroin imalathanesi ortaya çıkarıldı... Tutuklanan Fehmi Baylan'ın çiftlik evinde yapılan aramada önce uyuşturucuya rastlanmadı.

Olayın peşini bırakmayan güvenlik güçleri tarafından... çiftlik evinde yapılan ikinci aramada, yeraltındaki eroin imalathanesi ortaya çıkarıldı. Evin tabanındaki tahtaları yerinden söken ekipler, zeminde demir parmaklıkla karşılaştı. Parmaklıkların altındaki dehlize ulaşan güvenlik güçleri, evin 5 metre altında eroin imalathanesi buldular. Baz morfinin eroine

[68] Serhat ÜNAL, "SOSYETEDE PANİK VAR" **Türkiye Gazetesi**, 14.11.1996 sf:1

dönüştürüldüğü imalathanede, bu iş için kullanılan demir kazanlar, ocaklar, tüpler ve terazilere el konuldu..." [69]

c) Taşıt araçları üzerinde yapılacak incelemeler.

Uyuşturucu maddelerin nakledilmeleri sırasında her türlü taşıt aracının kullanıldığı gözlenmektedir. Hatta uyuşturucu satıcılarının uyuşturucu madde teslimatı sırasında kendileri açısından güvenlikli olması nedeniyle uzaktan kumandalı oyuncak helikopter dahi kullandıkları tespit edilmiştir.

Uyuşturucu madde nakillerinde özellikle uluslararası nakillerde kullanılan taşıt araçlarının çeşitli bölgelerinde önceden gizli bölmeler yaptırılarak uyuşturucu maddeler bu bölmelerde saklanır.

"TRİLYONLUK EROİN: ...Van'ın Muradiye-Erciş ilçesi yol ayrımında kontrol yapan jandarma ekipleri, durumundan şüphelendikleri Ahmet Ayşin yönetimindeki 34 DFA 27 plakalı kamyoneti durdurdu. Yapılan aramada, kamyonetin kasasına özel yapılmış kızaklı gizli bölmelerde 157 torba içinde 132 kilo saf eroin bulundu..." [70]

Gizli bölme yaptırılmayan vasıtalarda ise koltuk ve döşemeler arasına, kapı boşluklarına ve uygun olan her türlü yere saklayabildikleri gibi;

"SINIRDA TRİLYONLUK EROİN AVI: İspanyol uyuşturucu mafyası, İpsala Sınır Kapısı'nda bir ayda ikinci darbeyi yedi. 7 Haziran'da 46 kilo eroinin ele geçirildiği İpsala'da bu kez 7 İspanyol, 134 kilo eroin ile yakalandı. İspanyol sürücü Jose Martinez Arrue'nin yönetimindeki, koltuk altları ve yan kaportaları özel olarak zulaya dönüştürülen minibüste piyasa değeri yaklaşık 1 trilyon lira olan eroin ele geçirildi..." [71]

bazen de uyuşturucu madde uygun şekillerde ambalajlanarak benzin deposu ve aracın sıvı depoları içerisinde bazen de araç parçalanarak büyük bir uzmanlık ve ustalık ile aracın bazı parçaları arasına saklanarak araç tekrar monte edilmektedir.

---

[69] Tarık ARSLAN, "YERALTINDA ZEHİR EVİ" **Hürriyet Gazetesi**, 10.10.1996
[70] "TRİLYONLUK EROİN" **Sabah Gazetesi**, 21.08.1996 sf:3
[71] "SINIRDA TRİLYONLUK EROİN AVI" **Posta Gazetesi**, 14.07.1996

"EROİN TIR'INA BASKIN: İngiltere'ye götürülmek üzere bir TIR'ın yakıt deposuna zulalanmış 87 kilo eroin ele geçirildi. 5 kişi gözaltına alındı. Bir istihbaratın değerlendirilmesi sonucu Avcılar Esenyurt'ta oturan İsmail Çelik'in (31) yurtdışına büyük miktarda eroin sevketmeye hazırlandığı belirlendi. TIR'DA yapılan aramalarda, yakıt deposuna gizlenmiş yarımşar kiloluk paketler halinde 87 kilo eroin ele geçirildi." [72]

Görüldüğü gibi sıradan yapılacak bir arama ile taşıtlarda gizlenen uyuşturucu maddenin bulunması çoğu zaman mümkün olmayacaktır. Bu nedenle uyuşturucu taşındığı konusunda ciddi şüpheler bulunan vasıtalar uygun merkezlere çekilerek buralarda araçlar konusunda uzman kişiler tarafından arama yapılmalıdır. Gerektiğinde bu araçlar parçalara ayrılıp kontrol edilmeli ve tekrar toplanmalıdır.

"TURİST OTOBÜSÜNDE TRİLYONLUK EROİN: İstanbul'dan Varşova'ya turist götüren bir yolcu otobüsünde, Avrupa ülkelerine gönderilmek üzere özel bir sistemle zulalanmış 131 kilo eroin ele geçirildi.

Narkotik Şube Müdürlüğü'nün aylarca süren takibi sonucu, 34 BK 333 plakalı yolcu otobüsünün eroinle yüklü olduğu belirlendi... otobüs Vatan caddesindeki Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldü.

Uzman ekiplerce teknolojik aletlerle didik didik aranan otobüste hiçbir şey bulunamadı. Otobüste hiçbir şey bulamayan uzmanlardan sonra uyuşturucu bulmak için özel olarak yetiştirilmiş narkotik köpeği Broneks'in bagaj kısmında bir koku alarak uyarması üzerine yapılan incelemede de bir şey bulunamadı. Buradaki halıları yapıştırmak için kullanılan yapıştırıcı maddenin özel eğitimli köpeği yanılttığı anlaşıldı. Bunun üzerine bütünüyle boşaltılan ...otobüs hassas bir kantara götürülerek tartıldı. Fabrika çıkışı ağırlığından 1 ton 300 kilo fazla çıkan otobüs özel bir yere götürülerek en küçük parçasına kadar tek tek sökülerek yeniden kontrol edildi.

Sonunda otobüsün sağ ve sol havalandırma kanallarının içinde özel hazırlanmış bir ray sistemi bulundu. Buradaki zuladan 131 kilo eroin ele geçirildi..." [73]

8- TRAFİK SUÇLARI - VURUP KAÇMA:

---

[72] "EROİN TIR'INA BASKIN" **Posta Gazetesi**, 20.08.1996 sf:3

[73] Veysi ŞAHİN – Emrullah ERDİNÇ, "TURİST OTOBÜSÜNDE TRİLYONLUK EROİN" **Hürriyet Gazetesi**, 01.12.1996 sf :3

Bir vurup kaçma şeklinde işlenen trafik kazasında, suç yerine saçılan, kurbanın üzerinde veya suçlunun aracında bulunabilecek fiziki deliller şüpheli ve suç yeri arasında bağlantıyı sağlayabilecek tek yol olabilir. Bu nedenle suç yerinde yapılacak incelemeler suçun nasıl ve ne şekilde işlendiğinin tespiti açısından önemli olduğu gibi suçlu elde olmadığından ileriye yönelik suçlunun tespiti ve yakalanması açısından da önemlidir.

İlk olarak suçun nasıl ve ne şekilde işlenmiş olduğunun tespitine çalışılmalıdır. Kurbanın üzerinde yapılacak incelemeler kaza anında çarpan aracın hızı konusunda fikir verebilir. Suç yerindeki lastik izleri ve fren izleri olayın gerçekten kaza mı yoksa kasten mi yapıldığı konusunda fikir vermeye yarayabilir. Aracın kurbana çarptıktan sonra kaldırımlara, bariyerlere, duvara veya ağaç gibi başka cisimlere çarpıp çarpmadığı tespit edilmelidir.

Bundan sonra suç yerinde ne gibi deliller kalmış olabileceği düşünülmelidir. Kırılmış cam parçaları, krom metal parçalar, dekoratif metaller, çarpmadan dolayı kalan boya kalıntıları gibi maddeler delil olabilir. Suç yerinde ve kurbanın elbiselerinde bu tür iz ve deliller aranmalıdır. Bunun yanında çamur, leke ve alana yabancı bitki kalıntıları toplanmalıdır. Bunlar suçlunun aracından düşmüş olabilir. Aracın kurbana çarptıktan sonra kaldırım, bariyer, duvar, ağaç gibi başka yer ve cisimlere çarptığı tespit edilmesi ise buralardaki iz ve deliller de toplanır. Bu tür yerlerdeki izlerin incelenmesi çarpan aracın istikameti, hangi bölgelerinin hasar görmüş olabileceği ve bu hasarın miktarı hakkında fikir verebilir. Bu tür tespitlerin ilerideki çalışmalarda karşılaşılacak şüpheli araçlarda yapılacak incelemeler sırasında büyük faydası olabilir. Suç yerindeki kan lekeleri, ayak izleri ve aracın lastik izleri incelenmelidir.

Ne tür delillerin suç yerinden suçluya ait araç vasıtasıyla ayrılmış olabileceği düşünülmelidir. Suç yeri ve civarından; çamur, leke, toz ve bitki örnekleri toplanmalıdır. Bunlar numune olarak alınırlar ve toplandıkları anda delil niteliği taşımayabilirler. Ancak şüpheli bir araç bulunduğunda araçtan elde edilecek

numuneler ile karşılaştırmalı olarak laboratuar incelemeleri yapılabilir. Bu tür incelemeler sonucu toplanan bu numuneler delil niteliği kazanabilecektir.

Eğer şüpheli bir araç terkedilmiş olarak bulunmuş ise; yapılacak çalışmalar ile aracın incelediğimiz olaya karışıp karışmadığının tespit edilmesi gerekir. Araç üzerindeki varsa hasar yerleri ve miktarı öncelikli olarak bir fikir verecektir. Bundan sonra yapılacak incelemelerde aracın boyası, üzerinde bulunabilecek ve suç yerinden taşımış olabileceği çamur, leke, toz, kan lekeleri, bitki kalıntıları, lastik yapısı vb. deliller konunun netlik kazanmasını sağlayacaktır. Aracın suça karışmış olduğu kesin olarak anlaşıldıktan sonra; araçtaki şahsi eşyalar, evraklar, kağıtlar, parmak izleri, saç kılları ve iplik parçaları toplanarak sürücünün kimlik tespitine çalışılmalıdır.

SUÇ YERİ ARAŞTIRMACILARININ EN FAZLA YAPMIŞ OLDUKLARI HATALAR:

1- Suç yerini uygun şekilde korumaya almamak.

2- Suç yerini dışarıdan gelen ilgisiz kişilere karşı koruyamamak.

3- Çok fazla kişinin araştırmaya ve delil toplamaya karışması.

4- Suç yeri incelemesinde organizasyon ve haberleşme eksiklikleri.

5- Suç yerinde öncelikli bölgenin tespiti ve araştırılması hataları.

6- Delillere ellenmesi ve karıştırılması.

7- Delillerin, kroki yapılmadan, fotoğraflanmadan veya uygun olmayan zamanda yerlerinden kaldırılması.

8- Islak veya boyalı maddelerin kurumadan plastik kutulara koyulması.

9- Birden fazla delilin bir pakette paketlenmesi.

10- Uygun olmayan şekilde delil toplanması ve korunması.

11- Toplanan delillerin ne olduğunun tanımlanması.

12- Uygun şekilde delillere yönelik notların alınmaması.

13- Krokilerde; suç yerine ait basit şekil ve resimlerin yanlış geçirilmesi.

14- Şahitler ile lüzumsuz yere tartışılması.

15- Gerçek şekil bozularak, suç yerinin şahit teorilerine göre düzenlenmesi veya değiştirilmesi.

16- Bol fotoğraflama yerine bir kaç poz almak.

17- Görünmeyen izlerin eğitimsiz kişiler tarafından alınması ve toplanması.

18- Araştırma tekniklerinin unutulması.

19- Elde edilen bilgi, ipucu ve delillerin eksiksiz olarak ilgili birime iletilmemesi.

20- Delillerin bilinçsiz olarak medyaya verilmesi.

SONUÇ VE ÖNERİLER:

Yapılan çalışma neticesinde de görüleceği gibi suç yeri yönetimi ve yöneticiliği polisin görev alanı açısından olduğu gibi teşkilatın genel yapısı açısından da büyük önem taşımaktadır. Ancak bugüne kadar bu konuya gereken önemin verilmediği de bir gerçek olarak önümüzde durmaktadır.

Ümit ederiz ki bu çalışma, bundan sonra bu alanda yapılacak çalışmalara bir nebze de olsa ışık tutsun ve bu konunun öneminin anlaşılmasına yardımcı olsun.

Bu bağlamda görülen diğer bir gerçekte emniyet teşkilatının yapılanması içerisinde bu konuya yönelik farklı bir bakış açısı ile yeni bir yapılanmanın bir ihtiyaç olduğudur. Bu anlayış ile Asayiş Şube Müdürlükleri bünyesinde oluşturulacak yeni bir büro amirliği ile bu alanda çalışacak personelin çalışmalarını düzenleyecek bir çalışma yönetmeliği çıkartılarak kanuni alt yapının oluşturulmasıyla bu hizmetin daha sağlıklı olarak yürütülebileceği düşünülmektedir.

Fakat sadece yapılacak idari bir düzenleme ile de bu konun aşılmasının mümkün olmadığı da ortadadır. Bu nedenle yapılabilecek idari düzenlemenin yanında ciddi bir eğitim proğramı da hazırlanarak özellikle amir seviyesindeki çok sayıda personelin eğitimden geçirilmesinin büyük fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA:

1) Arıkan, Seyfettin: Polis Akademisi **Kriminalistik Ders Notları**, Ankara 1984

2) Azak, Ünal, **Soruşturma ve Yazışma Teknikleri**, Bizim Büro Basımevi, Ankara 1994

3) Badem, Uğur, **Olay Yeri İnceleme ve Delil Toplama Yöntemleri**, Evren Ofset, Erzurum 1988

4) Bakuer, Ahmet, Fotoğraflarla Olay Yerinin Tespiti, **Polis Dergisi Sayı 28**, EGM Basımevi, Ankara 2001

5) Byrd, Mike, "**Duty Description for the Crime Scene Investigator**" (Çevrimiçi) www.crime-scene investigator.net, 26.01.2002

6) California Commission on Peace Officer Standarts and Training's Workbook for the "**Forensic Technology for Law Enforsment**" 13.05.1993, (Çevrimiçi) www.crime-scene investigator.net, 25.01.2002

7) Cerrah, İbrahim, Emin Semiz: **Türkiye'de Suç Ve Polislik**, Güner Matbaacılık, Ankara 2001

8) Department of the treasury, Federal Law Enforcement Training Center, Office Of General Training, Enforcement Techniques Division, **COUNTER TERRORISM:"AVOIDANCE"** U.S.A.1988

9) Dönmezer, Sulhi, Sahir Erman, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku**, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul 1997

10) Durmaz, Muharrem, **Polisin Adli Görevlerinde Soruşturma Yöntemi**, Gözde Reprodüksiyon, Ankara 1989

11) EGM APK Daire Başkanlığı, **Suç ve Suçlu Profili (1)**, EGM Basımevi, Ankara 2001

12) EGM, **Maddi Suç Delilleri ve Kriminal Polis Laboratuarları**, EGM Basımevi, Ankara 1990

13) Evans, Colin, **En Şaşırtıcı 100 Polisiye Olay Nasıl Çözüldü**, Çeviren: Füsun Doruker, Acar Matbaacılık, İstanbul 1997

14) Inbau, Fred E, John E. Reid, Joseph P. Buckley, **Suçlu Sorgulamaları ve İtiraflar**, Çeviren: Ahmet Kule, Başkent Matbaacılık, Ankara 1997

15) İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Eğitim Şube Müdürlüğü, **Eğitim Yayınları No:1**, İstanbul 1987

16) Karademir, Kemal, **İntihar Saldırıları**, EGM Basımevi, Ankara 2000

17) Kirman, Bahattin, Emin Güven, **Kriminalistik**, Numune Basımevi, Ankara 1953

18) Kunter, Nurullah, Feridun Yenisey, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, 11. bası, Beta Basım, İstanbul, 2000

19) Michaud, Yves, **Şiddet**, Çeviren:Cem Muhtaroğlu, İletişim Yayınları, İstanbul

20) Ögel, Kültegin, **Uyuşturucu Maddeler ve Bağımlılık**, İletişim Yayınları, İstanbul 1997

21) Özgen, Mustafa, **Temel Polis Fotoğrafçılığı**, Polis Enstitüsü Matbaası, Ankara 1980

22) Öztürk, Bahri, Mustafa R. Erdem, Veli Özer Özbek, **Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, 5. Baskı,Seçkin Yayınevi, Ankara, 2000

23) Picca, Georges, **Kriminoloji**, Çeviren: Ebru Erbaş, İletişim Yayınları,İstanbul 1995

24) Ruslander,H.W., **Searching and Examination a Major Case Crime Scene**, (Çevrimiçi) www.crime-scene-investigator.net 29.01.2002

25) Salmaner, Hüsrev, **Polisin Adli Görevleriyle İlgili El Kitabı**, İstanbul 1995

26) Sander, Ender, **Kriminalistik**, 72 TDFO Tesisleri, Ankara 1989

27) Schiro, George, "**Examination and Documantation of the Crime Scene**" (Çevrimiçi) www. Crime-scene investigator. net, 26.01.2002

28) Schiro, George, **Protecting the Crime Scene**, (Çevrimiçi) www.crime-scene-investigator.net/evidence 1.html 29.01.2002

29) Söylemez, Ahmet, **Kriminalistik**, Haşmet Matbaası, İstanbul 1977

30) U.S.Department of Justice, Federal Büro of İnvestigation, **Handbook of Forensic Science**, Washington,D.C. 1981

31) U.S.A. Department of the treasury-Federal law enforcement training center-Office of general training- Enforcement techniques division, **Collection and preservation of evidence**, 1979

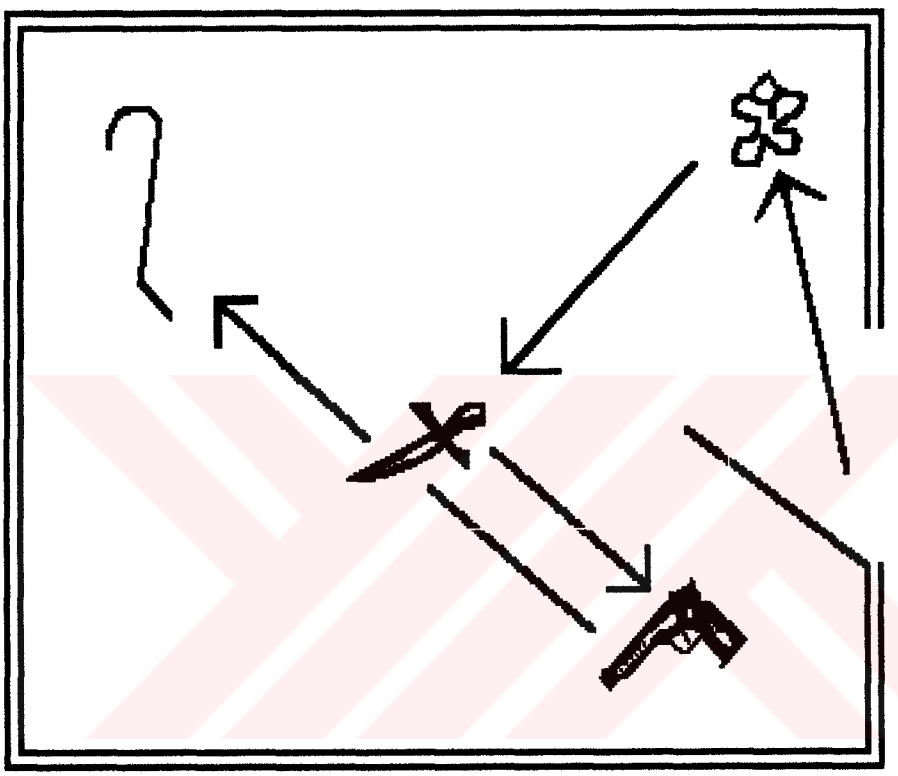
32) U.S.A. Department of the treasury-Federal law enforcement training center-Office of general training- Enforcement techniques division, **Crime scene management and investigational goals**, 1979

33) U.S.A. Department of the treasury-Federal law enforcement training center-Office of general training- Enforcement techniques division, **Crime scene sketch**, 1979

34) Yalgın, Hıfzı, **Kriminalistik Ders Notları**, Yusuf Kahraman Polis Okulu Yayınları, Ankara 1974

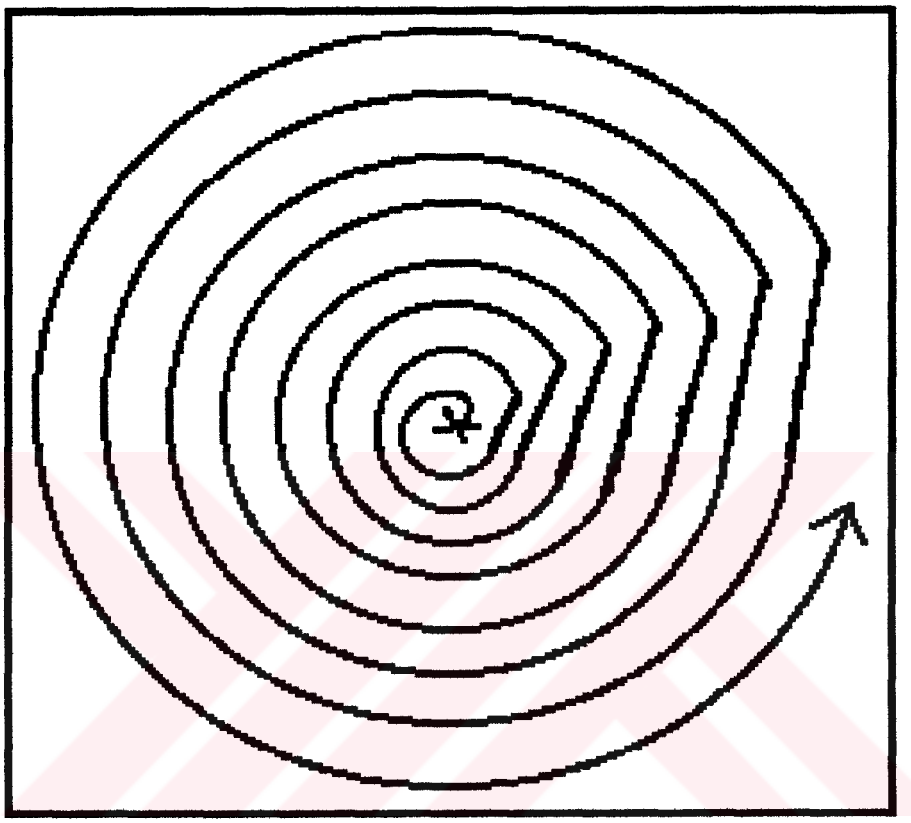
35) Yılmaz, Ejder, **Hukuk Sözlüğü**, Ankara, 1982

EKLER

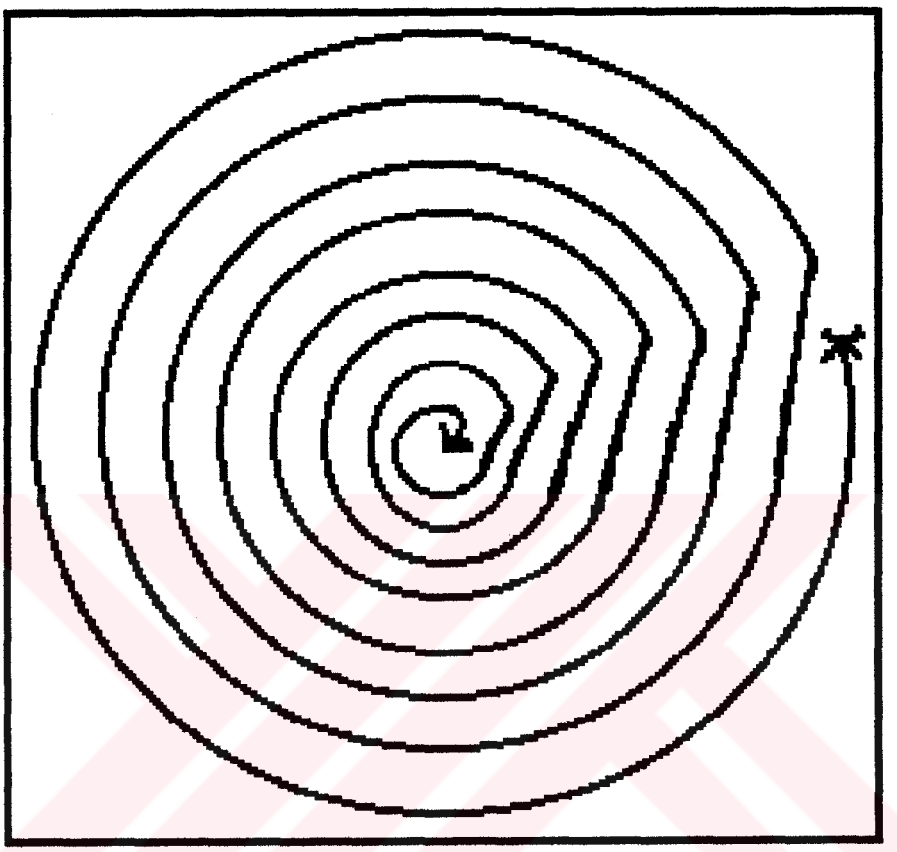
Şekil 1 - Nokta nokta araştırma metodu [1]

[1] U.S.A. Department of the treasury-Federal law enforcement training center- Office of general training- Enforcement techniques division,**Collection and preservation of evidence**, 1979 Sf.8

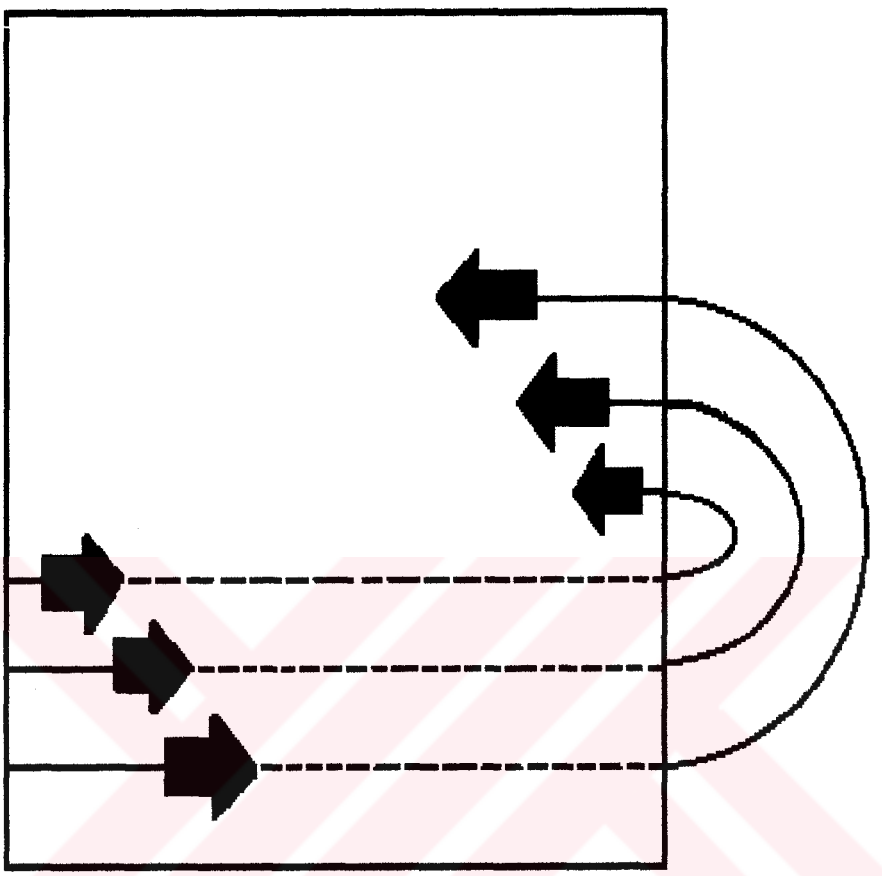
Şekil 2a- Spiral metot [2]

[2] U.S.A. Department of the treasury-Federal law enforcement training center- Office of general training- Enforcement techniques division,**Collection and preservation of evidence**, 1979 Sf.9

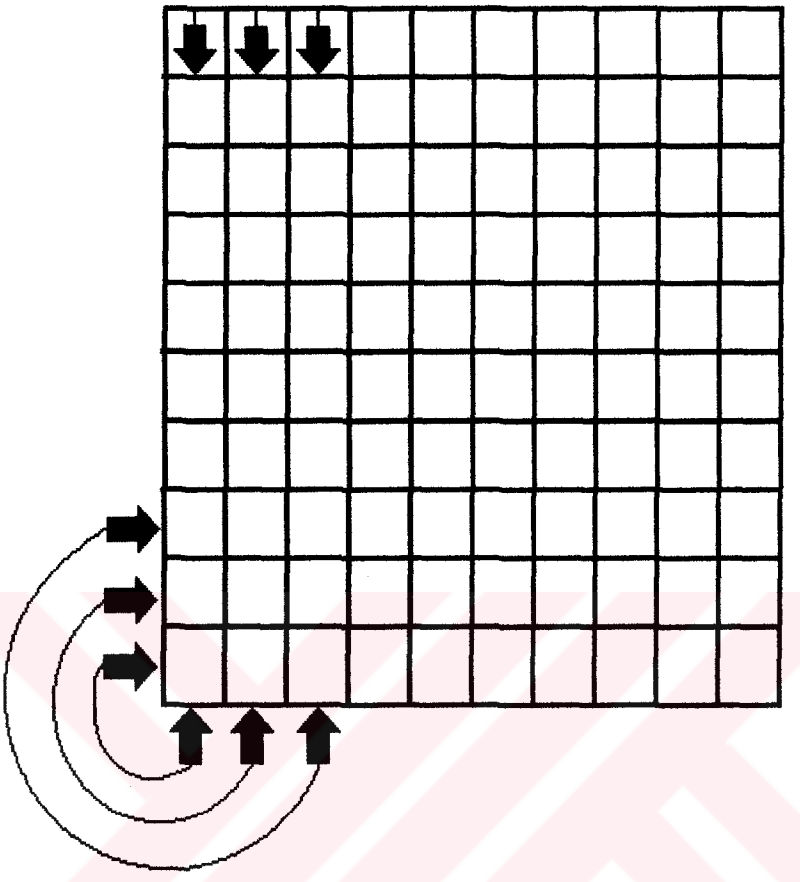
Şekil 2b- Spiral metot [3]

[3] U.S.A. Department of the treasury-Federal law enforcement training center- Office of general training- Enforcement techniques division,**Collection and preservation of evidence**, 1979 Sf.9

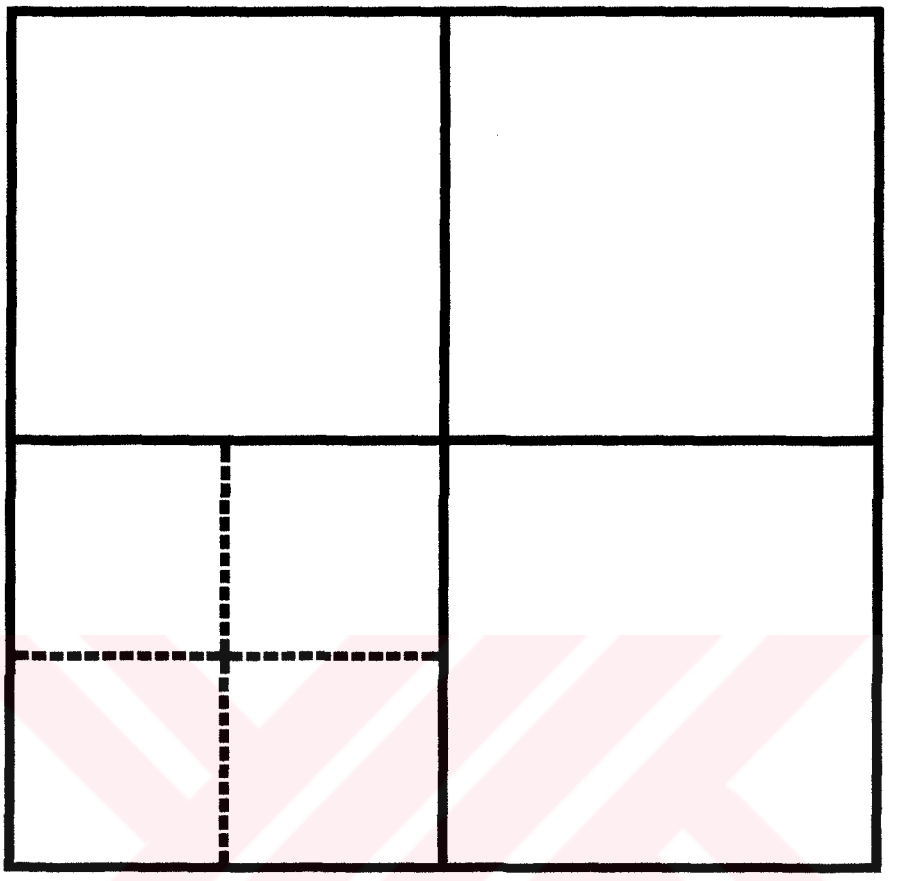
Şekil 3- Şerit şeklinde araştırma metodu [4]

[4]) U.S.A. Department of the treasury-Federal law enforcement training center- Office of general training- Enforcement techniques division,**Collection and preservation of evidence**, 1979 Sf.9

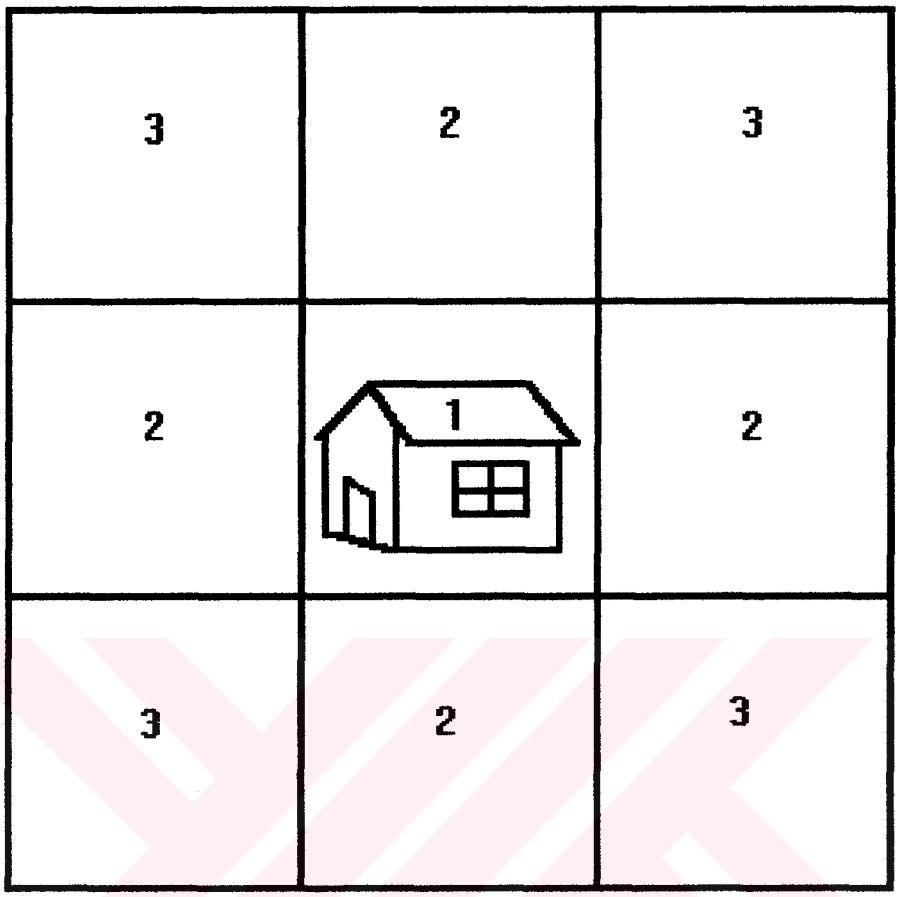
Şekil 4- Izgara şeklinde araştırma metodu [5]

[5] U.S.A. Department of the treasury-Federal law enforcement training center- Office of general training- Enforcement techniques division,**Collection and preservation of evidence**, 1979 Sf.10

Şekil 5a- Bölge araştırma metodu [6]

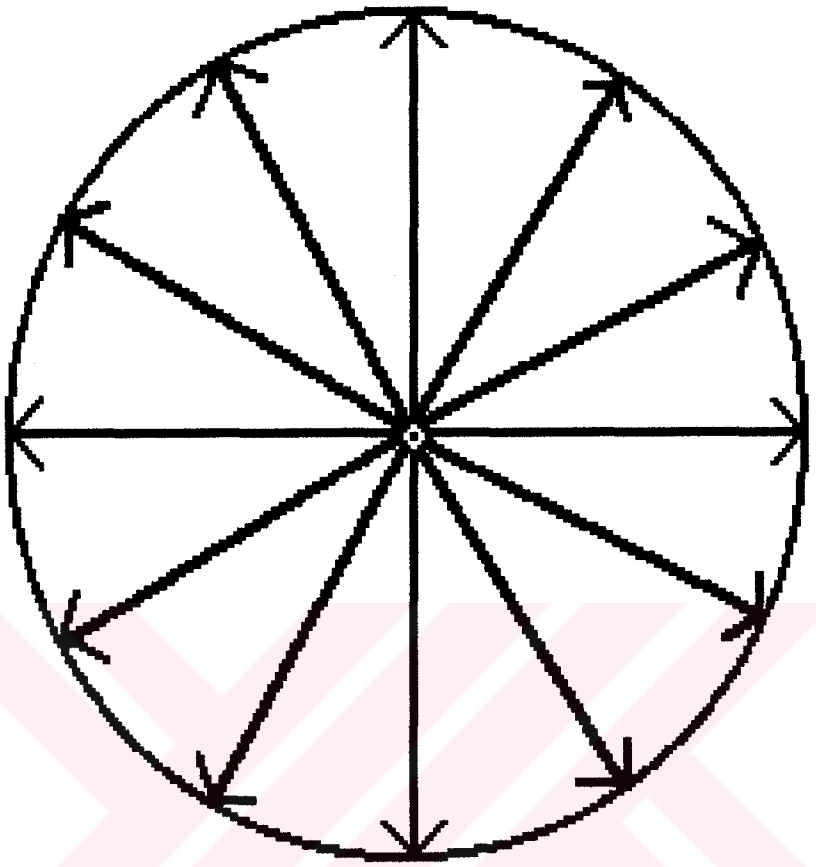
[6] U.S.A. Department of the treasury-Federal law enforcement training center- Office of general training- Enforcement techniques division,**Collection and preservation of evidence**, 1979 Sf.10

1- Asıl Önemli Bölge, 2- Yakın Bölgeler
3- Diğer Bölgeler

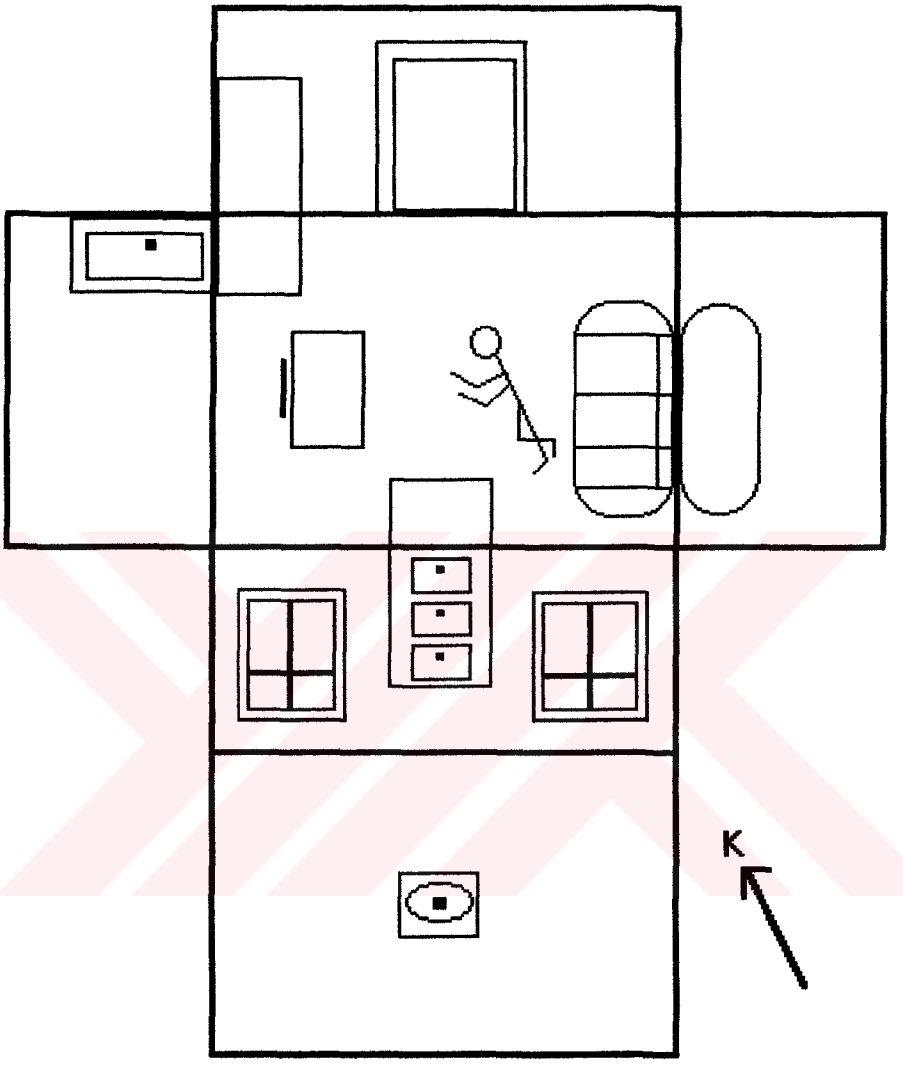
Şekil 5b- Bölge araştırma metodu [7]

[7] U.S.A. Department of the treasury-Federal law enforcement training center- Office of general training- Enforcement techniques division,**Collection and preservation of evidence**, 1979 Sf.10

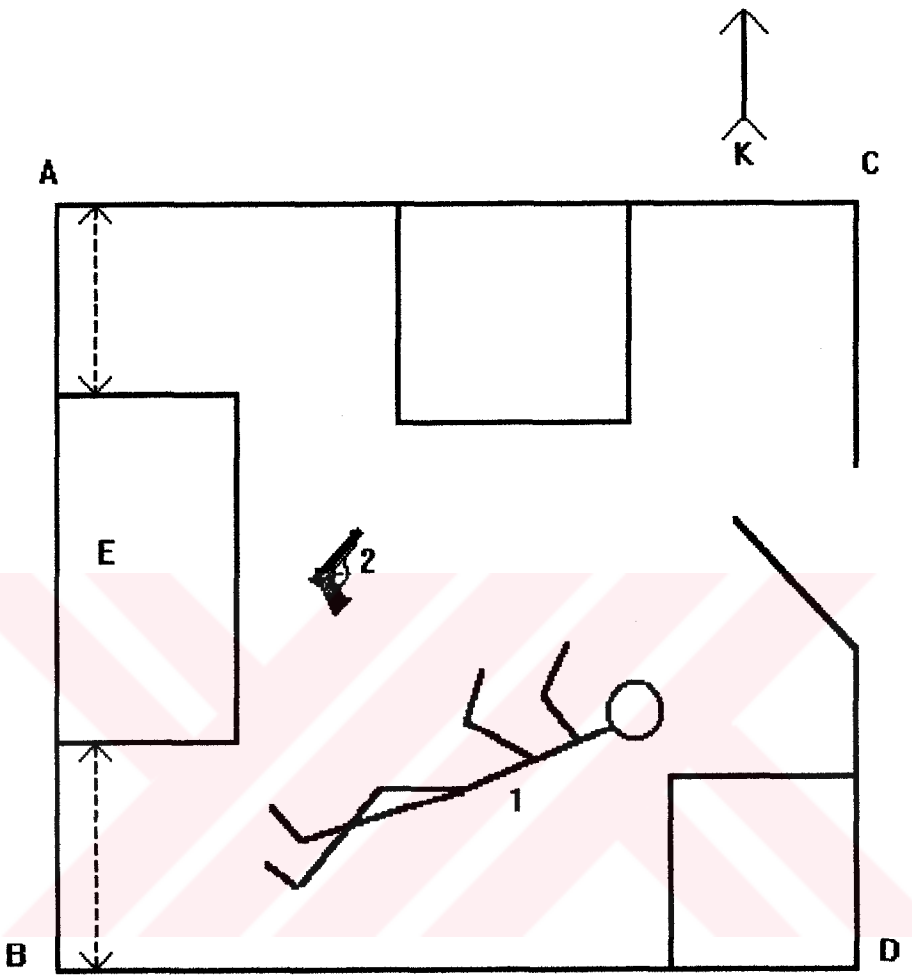

Şekil 6- Tekerlek araştırma metodu [8]

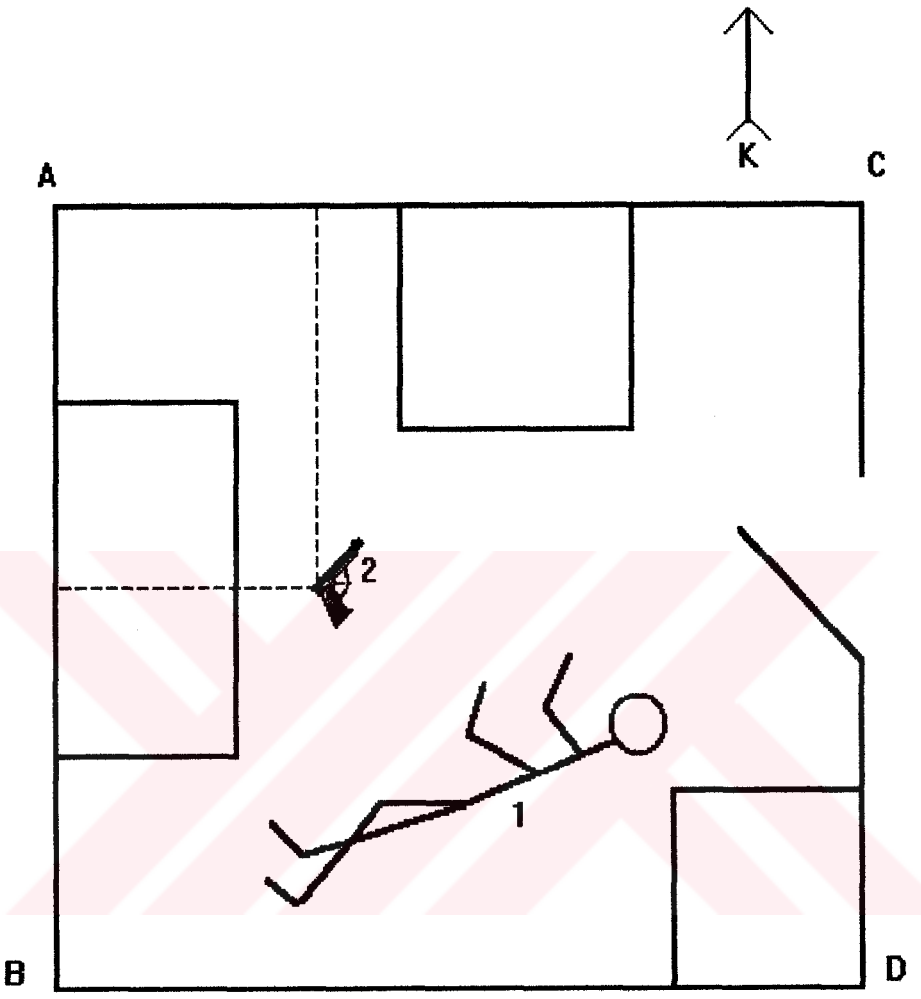
[8] U.S.A. Department of the treasury-Federal law enforcement training center- Office of general training- Enforcement techniques division,**Collection and preservation of evidence**, 1979 Sf.8

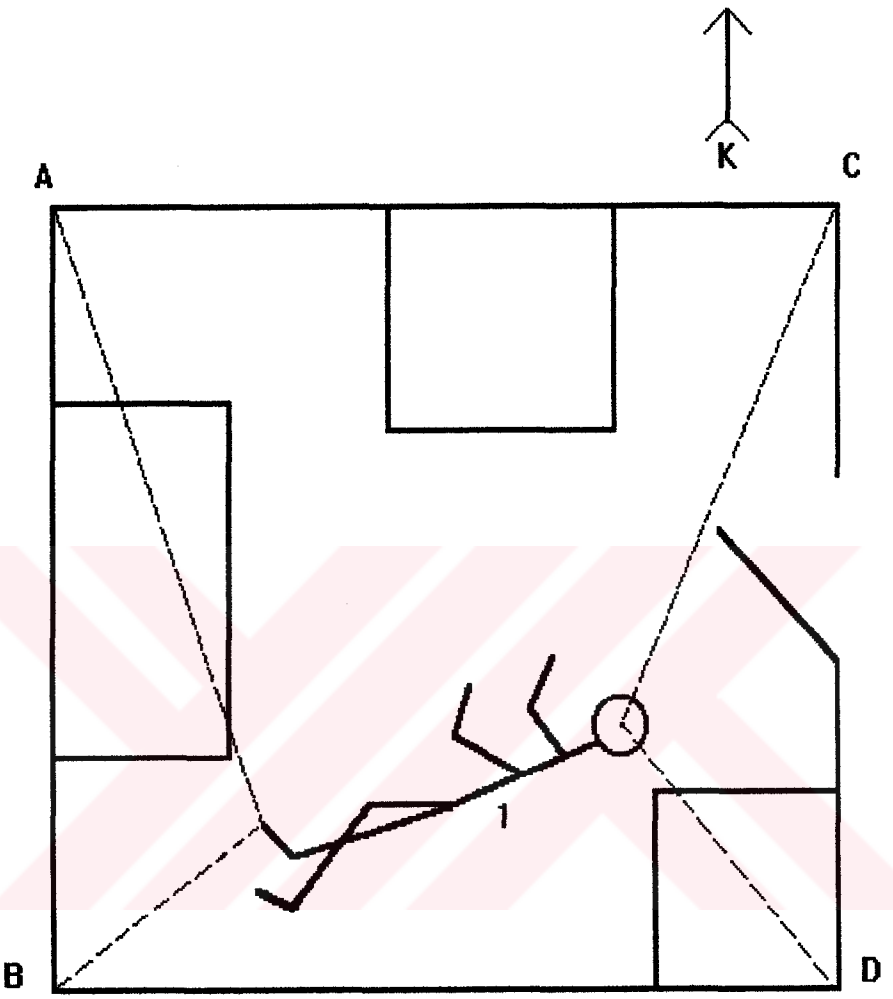
Şekil 7- İzdüşüm Kroki

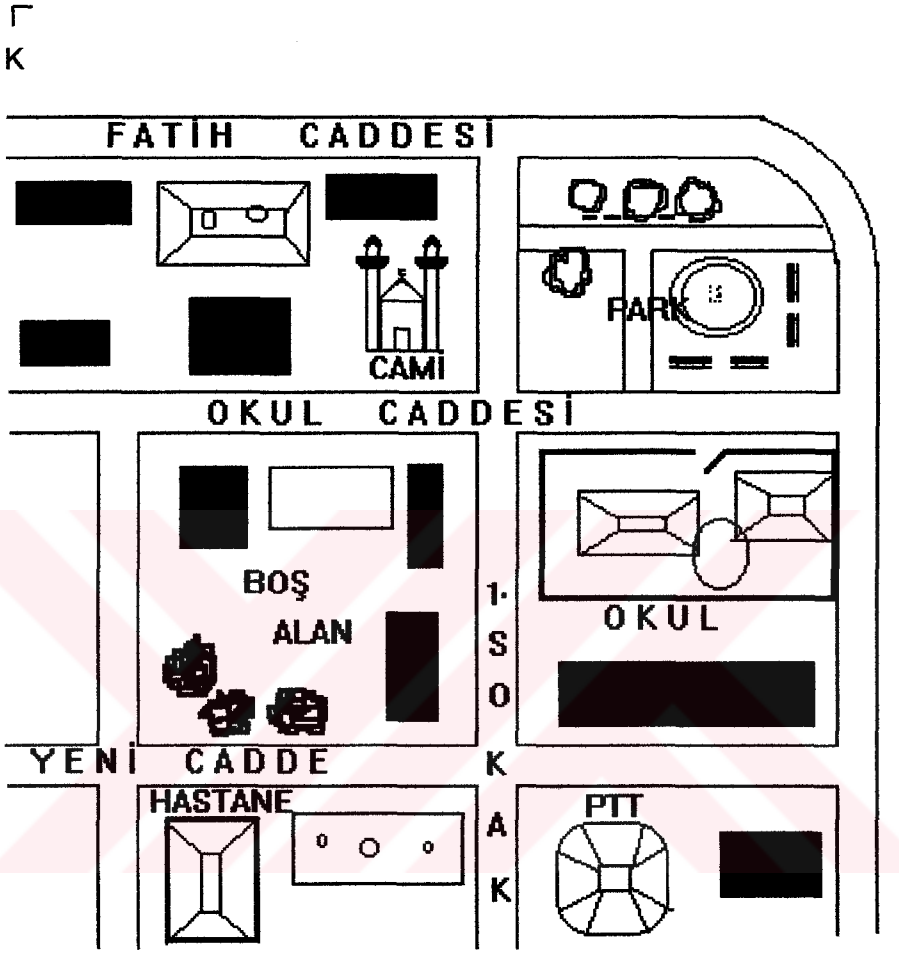
Şekil 8- Düz Hat Metodu

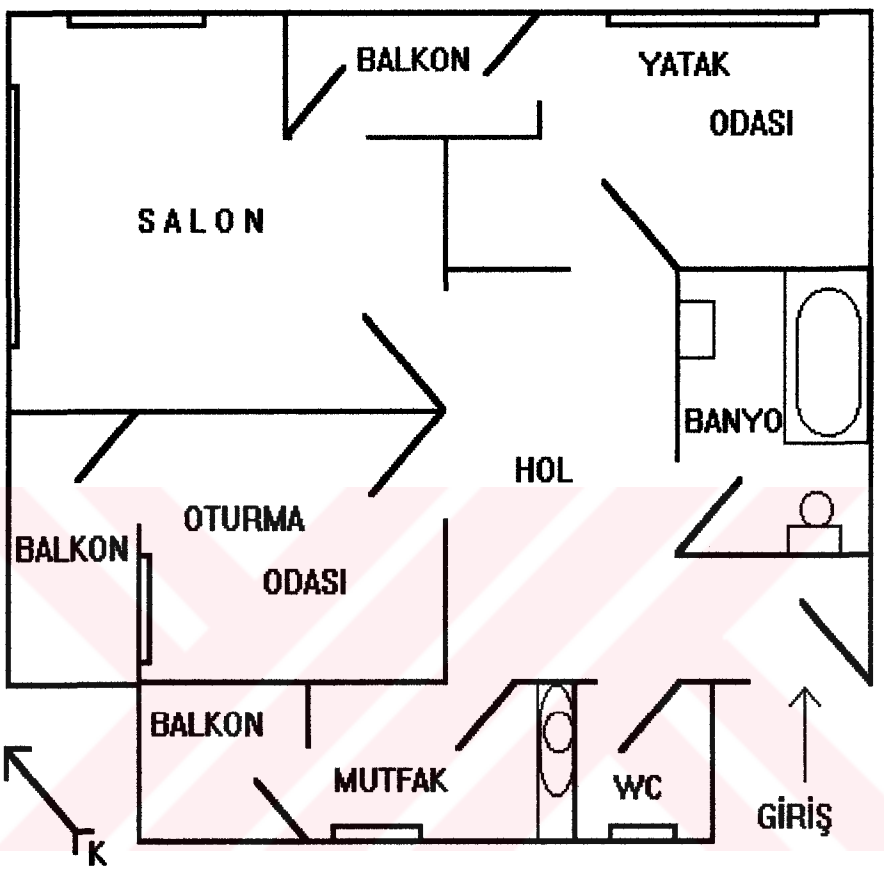
Şekil 9- Dikdörtgen Metodu

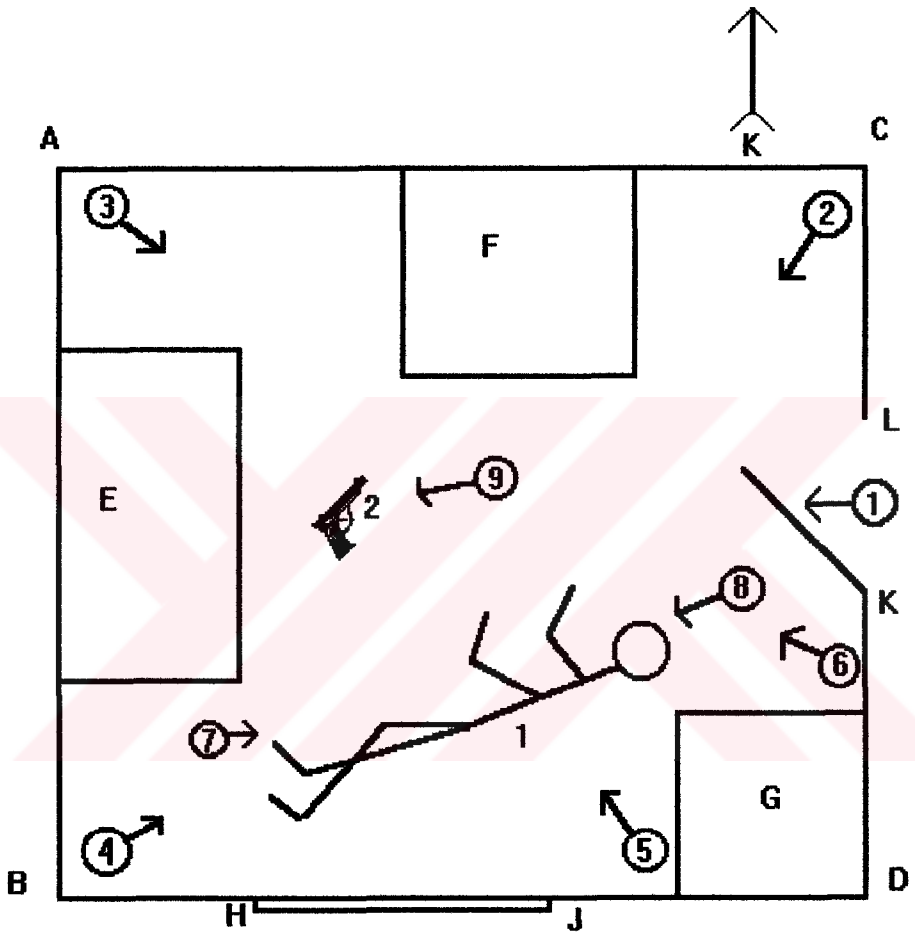
Şekil 10- Üçgen Metodu

Şekil 11- Alan Krokisi

Şekil 12- Çevre Krokisi

Şekil 13- Detay Krokisi